

05

A

166

Domini nostri Jesu Christi.
Disputatio Inauguralis Iuridica
De

NOTARIIS

Eorumq;
INSTRUMENTIS.

Quam

Permissu & auctoritate Nobilissimi

& Amplissimi Jctorum Ordinis in illustrissima,
Academia Wittebergenfi

Sub Presidio

VIRI

Magnifici ac Juris Consultissimi

DN. JEREMIAE REUSNERI

Jcti, inclytæ Facultatis Juridicæ Ordinarij, Senioris & p.t.

Decani, Decretalium Profefs. Publici, nec non Curia Electoralis,

Scabinatus & Consistorij Ecclesiastici Assessoris gravissimi,

Præceptoris & Patroni sui ætatem sub-
missè devenerandi

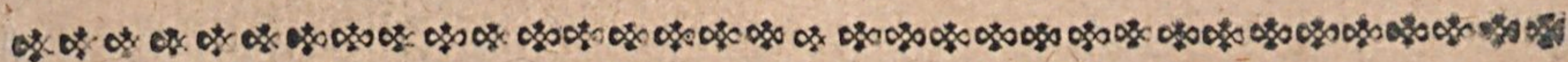
Pro Licentia

*Summos honores Doctores & Privilegia in Utroq; Jure conse-
quendi, publicè examinandam proponit*

In Auditorio Majori

ANDREAS ZAHN/ Belgrâ-Misn.¹

Ad diem Octobr. horis ante & pomerid.

Excudebat JOANNES RÖHNERUS, Acad. Typogr. Anno 1647.

V I R O

Magnifico, Nobilissimo & Consultissimo

DN. JOHANNI GEORGIO Dppeln/
in Lomniz / Gosta / Ditmarsdorff / Sieksch & Gördeniz /
Jcto Præcellentissimo Comiti Palat. Cæsar. & Imperij
exempto, Sereniss. & Potentiss. Electoris Saxo-
niæ Consiliario intimo.

Domino, Patrono ac Mæcenati summo
summè venerando

Debitæ gratitudinis & observantiæ ergò hocce
Exercitium Academicum offert & dedicat
humiliter & devotè

Andreas Zahn / Curia Electoral.
& Facult. Jurid. Witebergens. ProtoNot.

Aut. & Resp.

05 A 166

PRÆFATIO

Agnam omninò vim, magnumq; momentum positum esse in Tabellionatus officio, non tantum ad conservandam pacem & justitiam, verum etiam ad alia, quæ Reipubl. & subditorum utilitatem maximè respiciunt, nemo est, qui ignorat. Idque D. Imp. Maximilian. I. *in pr. Constit. Von Notarien. in Comitibus Imperii Anno 1512. Colonia Agrippina habitis edita* hisce verbis disertè innuit.

Aber nach dem nicht allein zu solcher Friedens vnd Rechtens Handhabung/sondern auch andern mehr/so dem Heiligen Reiche vnd gemeinem Nutz angelegen/das Ambt der Notarien/dardurch die Handlung vnd Willen der Menschen/damit sie nicht in Vergessenheit gesetzt/durch Mittel der Schrift in ewiger Gedächtnuß behalten/vnnd durch glaubwürdige Vhrkundt befestiget werden/nützlich vnnd dienstlich/auch noth ist ic.

Periret siquidem, teste Chassan. *de glor. mund. part. II. confid. 19.* omnis judiciorum tela, nisi essent Notarij, qui acta conscriberent; periret ipsa veritas & fides in Contractibus & commerciis, periret omnis ordo in iudicio forensium causarum, nisi esset aliqua fidelis publica que persona, cui iudex crederet de his, quæ ab utraq; litigantium parte aut offerun-

feruntur, aut dicuntur. *Matth. Ser. part. 1. Concl. 8. n. 1.* De hac igitur materia Notariorum perutili & maximè necessarià sequentes theses exercitiè gratià conscripsi. In quibus licet parum ex asse eam contigerit tractasse; nec tamen omnem me perdidisse operam, quam ei adhibui, confido. Quo autem statim ab initio appareat, quò in ejusdem pertractatione, usus sim ordine, sine quo nihil recti agitur Schneidevv. *Rubr. n. 1. Inst. de hered. quæ ab intest.* & quo sine qui procedit equum per caudam frenare dicitur. *Waremund. ab Chyrenberg. lib. 1. de federib. cap. 1. n. 147.* sciendum est, quod tradiderim. I. Etymologiam. II. Homonymiam. III. Synonymiam. IV. Definitionem. V. Divisionem. VI. Causam efficientem Notariorum, VII. Personas, quæ in Notarios creari nequeunt. VIII. Modum seu formam creandi Notarios IX. Causam finalem, ob quam Notarij ordinantur. X. Requisita & Solemnitates instrumenti. XI. Materiam in qua scribi possit. XII. Editionem. XIII. Effectum & Reprobationem instrumenti. Denique, Contraria, quibus officium Tabellionatus tollitur. Quæ exigua benevolus Lector æqui bonique consulere & si quid forte erratum, ac minus appositè dictum vel scriptum invenerit, communi hominum conditioni, cum sacratissimo Imperatore imputare, velit in *l. tanta. 2. §. si quid. 14. C. de Vet. Jur. enucl.* In nullo enim aberrare, seu in omnibus inreprehensibilem seu inemendabilem esse, divinæ utique solius, non autem mortalis esse constantiæ seu roboris dicit idem Imperat. in *l. dedit nobis. 3. §. 13. C. eod.*

Auxi-

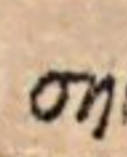
Auxiliante Sacro-Sanctâ & In- dividuâ Trinitate, Deo Patre, Filio & Spiritu Sancto.

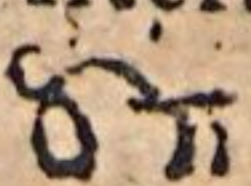
THES. I.

Res per verba significari, nihil nunc est necesse multis rerum argumentis probare, cum nemo, qui vel modicè sapit, id inficias eat. Verba enim eo fine ab initio rebus imposita sunt, ut eis prolatis res ipsæ ostenderentur & intelligerentur. *§. si quidem 29. Instit. de Legat. l. ad recognoscendos. 10. C. de Ingen. manumiss.* Hinc Plato in Cratylo: Verba sunt instrumenta, quibus res significantur. Et Augustin. *lib. 2. de Doct. Christian. c. 10.* Propria sint verba, cum hæc ipsis rebus significandis adhibeantur, propter quas sunt instituta. Quæ cum ita se habeant, indubitatè verum quoque evadit & consequitur, res, si earundem verba ignorentur, non rectè posse cognosci. Nisi enim homines conveniant in significatione nominum, non potest de rebus inter eos esse disputatio. Matth. Stephan. *de Felict. l. 1. c. 1. n. 9.* Et Scholastici dixerunt: Non potest intelligi quid rei, nisi prius intelligatur quid nominis. Verùm melius ea scire non possumus, quàm si comprimis in eorundem originem & derivationem inquiramus. Quà benè cognitâ atq; perspectâ, facilior nobis patet aditus ad ipsa rerum penetralia. Quò & spectat Isodor. Jun. quando scribit: Dum vides, unde ortum est verbum, citius vim intelligis ejus rei, quam cupis introspicere. Cui J. C. Scaliger *Exerc. 1. Sect. 1.* astipulatur, quando ait: oportet prius ipsius vocis usum cognoscere, à quo sæpè numero provehimur in rei perceptionem. Proinde etiam Philosophi & magni nominis Jcti in investigandis verborum originationibus multùm sudârunt, & in operibus & Scriptis suis, quantum fieri potuit, rebus pertractandis, datâ operâ, verborum derivatio-

vationem seu notationem nominis præmiserunt, à nominum
significatione incipiendum esse rati. Licet enim potior rerum
l. 17. ff. de Legib. l. 3. §. 9. in fin. ff. de adim. & transfer. legat. c. 6. & 8. X. de
V. S. Myns. pr. Instit. de Except. n. 2. prior tamen verborum ratio
haberi debet *arg. l. 1. ff. de J. & J. l. 1. §. 1. ff. de pact.* Unde & Ulpianus
in d. l. 1. de Instit. & Jur. primum omnium initium fecit à derivatio-
ne nominis Juris, dicens id à justitia appellari. Non quidem
secundum denominationem Grammaticam, quia juxta eam
prius & simplicius vocabulum nondatur, à quo derivari possit;
sed secundum denominationem Logicam, quâ à denominante
sive abstracto, derivatur denominativum seu concretum. Idem
Ictus *in l. 1. ff. de furt.* delictum furti propositurus prius disserit
de ejusdem Etymologiâ, quàm ulterius progrediatur. Hoc ani-
mo agitans non abs re fore putavi, si de Notariis, quorum offi-
cium frequentatur tam in judicialibus, quàm extrajudicialibus,
pro ingenij modulo qualiter qualiter impræsentiarum acturus
prius ab ipsius vocabuli Originatione, Bono cum Deo exordiar.

II. Dicitur autem Notarius vel 1. à notando & consignan-
do, quod dicta & acta partium, à quibus ad officium suum exercē-
dum rogatur, diligenter & bonâ fide notet, excipiat & conscri-
bat, de superq; Instrumentum solenne conficiat. *d. Const. Maxim. I.*
Von Notarien. §. Vnd in gemein zureden. ibi. vnd vber daß / dars
über sie gebetten werden / vnd sie mit eignem Gesicht vnd Behör in der
Zeugen / die auch darauff mercken Gegenwertigkeit empfahen haben /
Prothocolliren vnd Publiciren / auffrechtlich vnd getrewlich / ohne
einig bergung der Wahrheit oder einiges falsches einmischung. Befold.
in Thesaur. pract. lit. N. 16. Henr. Cnaustin. in Art. Notariat. in pr.
Vel 2. à notis vocabulum Notarius descendere autumant, quod
per notas & compendia citius scribere teneat. Anton. Fab. *in Co-*
dic. l. 4. tit. 16. de fin. 18. n. 1. Tholosan. Syntag. Jur. lib. 47. cap. 41. n. 2. &
cap. 42. n. 4. Befold. in Thesaur. pract. lit. A. 11. & lit. N. 16. Rittershus.
in Commentar. ad Instit. Jur. Civil. in Proœm. vers. De jure igitur. Spe-
cul. de Instrum. edit. §. 9. n. 26. Antiquitus enim cum duo genera
scribendi usurparentur, teste Just. Lips. *Epist. ad Belg. 27. Cent. 1.*
Adam Volckman *in Informat. Notar. part. 1. cap. 2. n. 2.* Quorum alte-
rum integris literis tardius aliquatenus perficiebant & Scriptu-
ram

ram appellabant; alterum notis celeriter fiebat *l. 40. in pr. ff. de testam. milit.* & Notaria dicebatur; Quo nomine non solum Augustin. *in Collationib. oper. brevicul. & Apuleius lib. 7. de Aureo Asin.* sed etiam Cujac. *3. Observat 3.* usus est, vocans eam brevem quamlibet atque compendiariam Scriptionem, dicensque secundum pagani Notariam non dari bonorum possessionem, nisi inter liberos, Ideo eveniebat, ut qui hujusmodi compendiariam scribendi rationem per notas, adeoque Notariam callebat, Notarius vocaretur Lips. *d. l.* Rittershus. *in Comment. ad Novell. part. 6. cap. 2. n. 5. & 6. in fin.* Item *part. 9. cap. 26. n. 1.* Cujac. *12. obs. 40. in fin.* Johan. Calvin. *in Lex. Jurid. vocab. Notarius.* Notarius h. e. velox Scriptor, a sine; vel Exceptor, ab usu: vel *σνερογερ* , qui per signa scribit. Rittershus. *d. p. 9. cap. 26. n. 1.* Tholosan. *Syntag. jur. lib. 47. c. 42. n. 4.* Hinc etiam Augustin. *de Doct. Christian. lib. 2. c. 26.* inquit: Ex eo genere sunt etiam Notæ, quas qui didicerunt, propriè Notarij appellantur.

III. Notæ autem hoc loco acceptæ non, ut Bornit. *in tr. de Instr.* & alij volunt, sunt literæ *l. 6. §. 2. ff. de bon. posses. l. 40. ff. de testam. milit.* Specul. *de Instrum. edict. §. 9. n. 26.* (quamvis nonnunquam etiam pro literis *l. 13. §. 1. ff. ex quib. caus. ut & pro infamiâ l. 2. §. 1. in fin. ff. de Decur.* nec non pro scripturis publicis i. e. instrumentis *c. penult. X. de fid. Instr. & Cicatrice l. 1. §. ult. ff. de fugitiv. sumantur*) sed signa; Et à literis singularibus, quas sigla vocat Imp. Justin. *in l. 1. §. 13. C. de vet. Jur. Enucl.* quasi singula, quibus singulis singula verba & integræ voces significabantur. Rittershus. *ad Novell. par. 6. cap. 2. n. 5. & seq.* Thom. Freig. *in Orat. de Antiquitat. 1.* maximè differunt. Sic etiam literas à notis separat M. Manilius *lib. 4. Astronomic.* Cui litera verbum est, Quique notis linguam superet, cursumque loquentis &c. Et Cuiac. *12. obs. ult. in fin.* ex antiquissimo libro notarum, rem hisce exemplis demonstrat: Senatum, populumque Romanum, ait, singulis ita designari: S. P. Q. R. Notis hoc modo: . Senatus Consultum per singula sic: S. C. per Notas sic . Dolus malus abesto, singulis ita: D. M. A. Notis ita: . Unde de plano rectè ita legi possit, ad eundem modum scriberes facile per literas singulares, per notas autem hoc modo: . Item . h. e. stipulatione

tionem Aquiliana *ſig.* Aspargine. *ε*. Latumnia. *Λ*. Li-
bera civitas. *W*. Viocurus : vox usurpata à Varrone.
Λ. Virgobretus. Quanquam antiquitus notas idem, ac li-
teras fuisse statuit Thom. Dempster in *Addit. ad Antiquit. Rom.*
Johann. Rosini lib. 7. c. ult. Et credibile est, literas singulares æquè,
quàm notas in usu fuisse. Nam utræque compendia quædam
dictionum sunt, cum verba non perscribuntur, sed signantur
tantum, ad celeritatem scribendi inventæ. Per eas enim, quic-
quid pro Concione, aut in Judiciis aut privatim diceretur, ex
omni parte velociter excipi poterat, vel prius interdum, quàm
dictantis vox absoluta esset. Hinc Martial. *lib. 14. Epigr. 208.*
Epigraphe est, Notarius:

*Currant verba licet, manus est velocior illis
Nondum lingua, suum dextra peregit opus.*

Idem Ausonius ad suum Notarium:

*Tu sensa nostri pectoris
Vix dicta, jam ceris tenes
Tu me loquentem prævenis.*

Quo scribendi modo inter cætera quoque Ciceronis ipsam,
quam pro Milone habuerat, & Catonis luculentam orationem
unam, quam in Senatu adversus Cæsaris sententiam, de coniura-
tis Catilianis ultimo supplicio afficiendis graviter dixerat, ex-
ceptam & servatam ferunt Asconius, Plutarch. & alij. Notis
etiam, postquam Cnæus Flavius Scriba Legis actiones ab Appio
Claudio in formam redactas, quibus olim inter se disceptarent
homines, vulgarat, *l. 2. §. 7. ff. de orig. Jur.* ceperunt omnes, quæ à
Ictis deinceps componebantur formulæ & quædam alia expri-
mi & describi Rosin. *de Antiquit. Rom. lib. 8. cap. 4. lit. A.* Quæ notis
scribendi ratio licet diu servata fuerit, tamen cum magis diffi-
cultatem & obscuritatem, quàm res ipsæ notis scriptæ, pareret
legentibus, dum videlicet ob varias, incertasque unius literæ
significationes alius aliud legebat, unde materia litium, antino-
miæ & obscuritates nonnunquam nascebantur, & citò falsum
per eas poterat fabricari, vetuit tandem Imp. Justinian. per no-
tas, Signa, abbreviaturas & compendiosa ænigmata scribi tam le-
ges & constitutiones *d. l. 1. §. 13. C. de vet. jur. enucl.* quàm testamenta
d. l. 6.

d.l.6. §. ult. ff. de bonor. poss. Novell. 107. c. 2. & auth. quod sine. C. de testam. excepto militari d.l. 40. in pr. ff. de test. milit. nuncupativo & facto ad pias causas. Magnific. Dn. Ordin. Benedict. Carpz. p. 3. C. 3. d. 4. n. 3. Tiraquel. 12. privilegio pia causa d. auth. quod sine. quam denique alia instrumenta & libros Jurisprudentiæ §. illud autem 8. in proemi. ff. l. 1. §. penult. & l. 2. C. de Vet. Jur. enucl. Tholosan. Syntag. Jur. lib. 24. cap. 13. n. 2. Rittershus. ad d. Novell. part. 6. c. 2. n. 7. Specul. de Instrum. edit. §. 9. n. 26. Cujus vestigiis insistens Sacratissimus Imp. Maximil. I. itidem cavit, ne quisquam Notarius instrumenta sua per abbreviata, obscura vel ambigua verba, nec per ciphras, signa, vel notas, maximè non omnibus cognitæ; Sed per literas integras, communes, legibiles & cognitæ scriberet. d. Constit. §. Item die Notarien sollen sich auch hütten. Reusner. in tr. de testam. p. 2. c. 6. Quippè quod signa & cifræ facillè mutari & corrumpi possint, utpote addendo O pro 100. centum, 1000. mille. Item si 5. sic scribas, facillè ex quinq; si contrahas inferiorem numeri partem, 6. fient. Sic ex 20. absque ulla notabili difficultate conficiuntur 29. &c. Hinc etiam testamentum factum à parentibus inter liberos, in quo tamen alioquin propter favorem liberorum multa juris solennia remissa sunt juxta Dd. in l. 21. §. 1. C. de testam. l. fin. & auth. si modo. C. famil. hercis. ibi: verbis vel indiciv. Si notis scriptum est, non valere tradunt Cyn. & Bart. & post illos Anton. Hering. de fidejuss. c. 11. n. 145. Johann Batter. decad. 9. quest. jur. contr. de testam. q. 3. Scheffer. p. 3. q. 25. Rittersh. ad Nov. d. p. 6. cap. 2. n. 5. & part. 9. c. 26. n. 1. Id quod verum puto, si notæ, quibus utitur testator scribens, sint inusitatæ & inconsuetæ. Quò etiam facit d. Const. jam allegat. §. ibi: oder durch Ziffern/Zeichen/oder notas, sonderlich die nicht gemeiniglich allen bekant seind. Cæterùm quando intelligibilibus, usitatis & omnibus cognitæ notis testamentum seu instrumentum scriptum est, utique sustineri posse statuo, cum Sichard. ad d. auth. quod sine. n. 4. in fin. l. 9. §. 8. ff. de hered. inst. Dn. Carpz. part. 3. C. 3. d. 4. Quamvis tutius & consultius esse ducam, ut semper per literas integras scribatur, tam propter errorem, quàm falsitates evitandas. Maximè in scripturis & instrumentis publicis.

IV. Sed pro temporum diversitate, Notariorum nomen

A 3

& offi-

& officium non uno eodemque modo usurpatum. Olim Notariorum officium servile fuit & vile, *l. sitibi. 26. C. de pignor. & hypoth. l. mutus 43. §. 5. ff. de procur.* Nicol. Honthem, *de art. Notar. lib. 1. cap. 7. n. 1.* & æstimatus est servus notarius temporibus Justiniani 50. solidis *l. 3. in pr. C. commun. de legat. l. 1. §. 5. C. de commun. servo. manumiss.* Nam quemadmodum notas & usum per eas scribendi servi & liberti maximâ ex parte excogitasse & invenisse perhibentur, ut ex Isidoro *lib. 1. cap. 23.* constat & L. Seneca *Epist. 90.* testatur, quando ait: Quid loquar verborum notas, quibus quamvis citata excipiatur oratio & celeritatem linguæ manus sequatur, vilissimorum mancipiorum ista commenta sunt; Ita etiam ut plurimum servi & liberti erant, qui prædicti notis & signis uti, Notarij dicebantur *l. ult. C. de serv. reipubl. manumiss.* Eiusmodi enim servos plures Vet. Romani, usu typographiæ nondum invento, non tantum infamulatio suo pro librariis & amanuensis ad excipienda & exscribenda quæcunq; & quomodo cunque, prout cuiusq; dignitas ususq; exposcebat & quodammodo videre licet *in d. l. 40 ff. de testam. milit.* apud se aiebant, sed & publicæ utilitati & Tabulis i. e. rationibus præficiabant, unde servi publici, item Servi Civitatis vel Reipublicæ vocabantur, quod populariter rogabantur, & pro quibuslibet stipulabantur *l. 18 ff. de adopt. l. 2. C. de d. 1. f. de usur. l. 2. ff. Reipubl. l. fin ff. quod cuiusq; univers. l. in tantum. 6. §. 1. ff. de divis. rer. l. 1. §. 7. ff. de question. Cuiac. ad tit. C. de serv. Reipubl. manumitt.* Quæ sane causa fuit, quamobrem Imp. Constantin. *in l. 15. C. de Decurionib. lib. 10.* omnibus Decurionibus, Consiliariis seu Consulibus, aut Scabinis, tali Notariatus officio interdixit. Etenim cum tantum abfuerit, ut tunc temporis Notarij servi dignitatem habere dicerentur, nefas esse duxit Imperator, Decurionatus auctoritatem hujus officij vilitate diminutum iri, quia licet ascendere, descendere autem non licet *l. 2. C. Quemad. civil. muner. lib. 10. l. 11. in pr. ff. de munerib. & honor.* Habito igitur hoc eodem antiqui temporis respectu verius & magis credibile est, Bartolum & Baldum cum suis asseclis *ad d. l. 15. C. de Decur.* & alibi dixisse, Notarios non habere dignitatem, sed officium tabellionatus vile esse, & infamem etiam eo fungi posse; Alioquin eorundem sententiam maximam falsitatem esse;

esse, dicit Lucas de penna. *in l. 2. n. 19. C. de dignitat. lib. 12. & in d. l. 15. C. de Decur.* Vide Covarr *pract. qq. cap. 19. n. 5. vers. Et sane.* Verum enim verò cum hodiè longe alia Romani Imperij facies sit, & non solum dura Servorum conditio obtolevert Schultz. *in Synops. Instit. de Jur. person. lit. C.* verum etiam Notarum usus, unde comprimis Notarios dictos superius *thes. 2.* demonstravimus, antiquatus & planè prohibitus *thes. 3.* à pristinis Notariis servis post Arcadii & Honorii Impp. Constit. *in l. 3. C. de Tabular.* nobis nihil, nisi ipsum nomen remansit; Et moderni Notarij (de quibus hic sermo est) maximè si non sint simpliciter, sed in privilegio cum autoritate Judicis Ordinarij creati, prout hodiè solet fieri. Berlich. *Decis. aur. 27. Dec. in l. 1 n. 25. & seqq. C. de mandat. Princip.* non amplius veterem illam vilem & servilem conditionem sustinent; sed libertatem & existimationem minimè contemnendam pra se ferunt. vid. Nicol. Honthem. *de art. Notar. lib. 1. cap. 14 per tot.* Constat enim pro nunc, sat arduum & non infimæ dignitatis, auctoritatisque officium Notariatus esse. Covarr. *pract. resol. c. 19. n. 5. 6.* Æmyl: Ferret. *ad L. 1. C. de mandat. Princip. n. 56. & seqq. Gloss.* Gothofred. *in Not. ad hanc leg. lit. L.* Anton: Faber. *C. lib. 9. tit. 28. def. 4.* Lucas de penna *in l. 1. n. 21. C. ut nemo ad suum patroc. lib. 11. & in d. l. 15. n. 4. & 5. C. de Decur.* Id quod inde patet 1. quia, ut infra *thes. 14. & 19.* dicitur, committitur à Principibus ad publicam utilitatem, qui sunt origo & fons officiorum & dignitatum omnium & summa potestas, à quo potestates reliquæ progrediuntur *l. beneficium. 3. ff. de Constit. Princip. l. 3. C. de divers. rescript. Socin. Cons. 67. Col. 1.* Roland à Valle *Cons. 100. n. 3. Vol. 4.* Panorm: *Cons. 6. n. 2. lib. 2.* Hennig Göden *Cons. 3. n. 23. & 24.* Schrad. *de feud part. 4. c. 1. n. 2.* Jam verò dignitas est, quæ jubente principe sustinetur *l. 5. in fin. C. de dignit. lib. 12. l. 1. in fin. C. de domest. & Protect. lib. 12.* & quem Princeps honorat, ab omnibus est honorandus. *gloss fin. in d. l. 1. C. de domest. lib. 12. & l. 6. in fin. C. de advoc. divers. judic. ubi dicit text. Qui à nobis digni judicati, hi multo magis in anterioribus quoq; judicandi sunt. fac. l. 12 C. de legib. l. fin. in fin. C. de privileg. eor. qui in sac. palat. milit. lib. 12.* 2. quia Notariis in actu creationis jus aureorum annulorum autoritate publicâ tribuitur, *thes. 31.* Quo ritu palam est tribui dignitatem & collocari idoneos homines in superiorem ordinem, qui Rem-
publ.

publ. vel Consilio vel armis protegat 3. quia hoc officium non nisi probis & legalibus viris confertur. Covar. d. pract. resol. cap. 19. n. 5. & seqq. Et omnia ferme mundi negotia Notariorum fidei committuntur sive inter Reges & Principes, Imperatorem, Papam, aut alios inferiores quosvis sint peracta, ut desuper ad perpetuam rei memoriam instrumenta conficiant Cnaustin. in Art. Notar. in pr. d. Const. Maxim. in pr. Aber nach dem nicht allein u solchen Friedens vnd Rechtenshandlung etc. Denique id etiam apparet extenore Diplomatum, quibus traditur Comitibus Palatinis facultas creandi Notarios, quorum inter alia hæc & similia sunt verba: Wir N. N. von Gottes Gnaden Erwählter Römischer Keyser etc. Geben auch hiemit N. N. vollkommene Macht vnd Gewalt/daß Er an vnsrer statt vnd in vnsern Nahmen die Personen so er darzu tauglich vnd geschickt achten wird (welches wir seinem Gewissen heimgestellt haben wollen) zu Notarien/ öffentlichen Schreibern vnd Richtern creiren vnd machen solle vnd möge/ Also daß dieselben offene gemeine Schreiber / Notarien vnd Richter/ durch das ganze Röm. Reich vnd andere vnserer Erbkingreiche / Fürstenthumb vnd Lande für solche gehalten / Auch aller vnd jeder Privilegien, Freyheiten/ Gnaden/ Ehren/ vnd Vortheilen/ auch ihres Ambts allenthalben vnd in allen Gerichtlichen vnd andern Handlungen / Contracten, Testamenten / letzten Willen vnd allen Sachen vnd Geschäften/ ihr Ambt berührende/ gebrauchen/ treiben/ üben vnd niessen sollen vnd mögen etc. vide Samson Herkog in tr. de Notariat. Apost. Formula 109. lit. C. pag. mib. 287. Et refert Anton. Faber. d. lib. 9. t. 28. def. 4. n. 2. & 5. apud Vercellenses & Bononienses non alios posse Notarios existere, quàm qui vel Nobiles sunt vel Doctores. Tanti igitur ibi haberi Notarios, eorundemque officium consequitur.

V. Hi multa fortiuntur nomina in jure glos. rubr. & ibi Dd. C. de Tabular. Dicuntur namque 1. Tabelliones Novell. 44. l. 14. §. 3. C. de S. S. Eccles. l. 17. C. de fid instrum. d. Const. Maxim. §. Es ist auch ein Notarius oder Tabellio. Besold. in Thesaur. Pract. lit. N. 16. Tabellarii l. 11. C qui pot. in pign. Donell. Enucl. lib. 25. cap. 8. lit. M. O. Tabularii l. ult. §. 2. C. d. Jur. de lib. l. 1. §. 3. C. de tabular. Novell. 1. c. 2. §. 1. à tabellis sive tabulis ligneis & cereis, quibus olim
nondum

nondum papyri usu invento, instrumenta contractuum & ultimatum voluntatum inscribi consuevit Rittersh. *d. loc.* Bornit. *de Instrum. lib. 2. cap. 12.* Cnaustin. *in Art. Notar. in pr.* Felin. *in c. Fratritatis 4. X. de heret. Tholosan. Syntag. jur. Univerf. lib. 47. c. 42. n. 3.* Quamvis tabellarium & Notarium differre afferat Æmyl. Ferret. *ad d. l. 1. C. de mand. princ. n. 57.* Bornit. *de Instrum. d. loc.* Tholosan. *Synt. jur. lib. 47. cap. 20. n. 11.*

VI. 2. Servi publici *d. Constit. §.* Es ist auch ein Notarius ibi: nach dem er ein Diener ist gemeinen Ruches. Schneidw. *in §. cum autem. 3. n. 7. Inst. de Adopt. c. 2. de Usur. in 6. Befold. d. l. Specul. de Instr. edit. §. breviter. n. 14.* Chilian König. *in process. cap. de publ. Notar. 41. §. Und in dem.* Non qui libertate & ingenuitate destituantur. Didac. Covarr *præf. quest. c. 19. n. 5.* cum tales pro nullis *l. quod attinet. 32. ff. de R. I.* imò pro mortuis habeantur *l. 209. ff. Eod.* & hodiè post Imp. Max. I. Constitutionem, ad Notariatus officium non amplius admittantur *d. §.* Erslich ibi: nicht eigene Leute; Lucas de Penna *in l. 3. C. de tabul. lib. 10.* Sed qui proprio munere serviant. Reipubl. *gloss. in l. libertas. 4. in verbo servare ff. de stat. hom.* Johann. Andr. *in cap. sicut te. X. ne Clerici. vel Monach. secular. negot. se immisc.* & ad præviam requisitionem omnibus pariter, pauperi æquè ac diviti, modo negotium sit licitum, nec de jure prohibitum *d. §.* ibi: So fern die sonst auffrichtig/ ziemlich/ und nicht verboten weren. munus suum, pro justis honorarij acceptione *d. §.* ibi: Sonderlich auff ziemliche Belohnung. Tusch. *in verbo Notarius. Concl. 105.* Chil. König. *d. loc.* pauperibus tamen gratis secundum Jason *in l. nec quicquam. §. decret. in 2. colum. ff. de offic. procons. & legat. quia semper paupertas excusat l. nam is ff. de dolo l. 4. §. quanquam ff. de Censib. impertiri superq; eo instrumenta facere teneantur, prout etiam ab initio suscepti officij juratò solent promittere *d. §.* Es ist auch ein Notarius & §. Es mögen auch die Notarien. ibi: Wie sie auch des bey Pön im Rechten bestimmet/ schuldig seind. Frid. Mind. *2. de mandat. c. 53. n. 16.* Harpr. *§. hac actio. 12. Instit. de Injur. n. 241. & seq.* Rutg. Ruland. *de Commissar. p. 1. lib. 4. cap. 8. n. 15.* Tusch. *concl. 74. lit. N.* cum sit publicum munus, ad cujus functionem vel nolentes cogi posse certi juris est *l. 16. ff. de munerib. & honorib. l. 9. ff. de vocat. muner. l. 1. de administr. tutor. l. 20. C. de suspect. tutor.* In tantum, ut si hoc facere & instrumenta recipere detrectent sine sufficienti excusationis ratione,*

B

tione,

|| tione, perjurij notam incurrant Mindan. *d. l. Joana. Andr. in d. rap. sicut te. Hostiens. in summa de fide instrum. §. quib. vers. sed bi. Dec. in l. invitus ff. de R. I. & quod sustinent officio Tabellionatus, arbitrio judicis privari possint. l. 9. §. 1. C. de defens. civit. l. pen. C. de possess. Schneidw. d. loc. Menoch. cas. 369. n. 7. & 8. Treutl. vol. 2. disp. 5. §. 2. lit. E. Hostiens. in Summ. de fid. Instr. §. quibus Instrumentis. Nisi Doctor, Senator, Monachus vel Clericus factus, nec se rogari passus sit *d. Const. §. Es ist auch. ibi: Er were denn Doctor &c. l. universos. & ibi glos. & Bart. C. de Decur. lib. 10. & Bald. in l. si quis C. de Episcop. & Cleric. Facta v. requisitione, cui locum relinquunt, perinde ac alij edere instrumenta & publicare coguntur. *d. §. Es ist auch ein Notarius. ibi: Doch dieselben/ so sie sich haben bitten lassen/ sind schuldig ihre Jmbreviaturen der Protocollen zu öffnen. Quibus porro casibus Notarius servire & officium suum exercere non teneatur vide Nicol. Honthem. de art. Notar. lib. 1. cap. 10. n. 8. & seqq.***

VII. 3. *Judices Carthularii seu Ordinarii l. 1. & ibi glos. ff. de Judic. Rutger Ruland. de Commiss. p. 2. lib. 5. c. 7. n. 1. Menoch. 2. presumpt. 78. n. 1. Gail. 1. obs. 1. n. 13. Harp. d. §. 12. Inst. de Injur. n. 241. vigore diplomatum, quibus potestas creandi Notarios Comitibus Palatinis conceditur, quorū verba inter alia sic se habēt: N. N. Divina favente clementiā Electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Rex &c. Dantes & concedentes tibi N. N. amplam auctoritatem & facultatem, quā possis & valeas per totum Roman. Imperium & ubique locorum & terrarum Notarios Publicos, seu Tabelliones & Judices ordinarios creare & facere, ac universis personis quæ fide digni, habiles & idoneæ fuerint, Notariatus, seu Tabellionatus & Judicatus ordinarij officium concedere & dare. &c. Cū enim coram Notariis mandatarius constitui *d. Constit. Maxim. I. Von Anwälden sekung. Churf. S. Process und Gerichts Ordn. tit. Von den Anwalden. 7. §. Do auch. ibi: Und wer nicht schreiben kan/mags durch einen Notarium vollziehen lassen. Berlich. p. 1. concl. 14. n. 79. Dn. Carpz. p. 1. Const. 1. defn. 27. n. 5. Item protestatio glos. in c. plerumq. de rescript. & Appellatio, quam tamen in Curis Electoralibus Saxonix ob singulare quoddam rescriptum D. Electoris Augusti An. 1576. die 20. Januar. ad Præsides & Assessores Curia,**

Curiarum editum, haud recipi testantur Zanger. in *Prælect. ad tit. X. de Appellat. n. 74.* Berlich. *p. 1. concl. de Appellat. n. 66.* Donell. *Enucl. lib. 28. c. 6. Zz. not. nec non in foro Saxo. Leuteratio, adhibitis testibus interponi. Kammergerichts Ordni p. 2. tit. 29. §. Item so soll ein in jeden. §. d. Constit. Max. Rubr. Von Appellation Instrumenten August. Elect. Saxon. p. 1. Constit. 20.* Moller. & Dn. Carpz. *ad hanc Constit. def. 1. 2. & 3.* Churfürst Christian. 2. *Appellation Ordni. tit. von Appellationen/wie die angenommen §. Dietwel aber auch. Myns. 4. obs. 44.* Hartm. Hartm. 2. *obs. tit. 19. obs. 4.* Berlich. *d. loc. Frid. process. p. 111. Rot-schitz process. p. 1. c. 38. n. 9. & seq.* Ut & testes recipi & examinari, & id genus alij actus, qui alioquin ad ordinarium magistratum pertinent; perfici queant, utiq; in actibus voluntariis quandam Iudictionem habere intelliguntur. Cravet. *Consil. 196. n. 7.* Boer. *Decis. 242. n. 1.* Dn. Carpz. *lib. 6. Respons. tit. 2. Resp. 28. n. 20. & seq.* Tusch. *concl. 70. n. 15. lit. N.* Marant. *in Specul. aur. p. 4. dist. 18. n. 3.* Hinc præceptū, quod fit per Notarium Debitori volenti & acceptanti, ut ad certam diem quod debet sit soluturus Creditori, si in Instrumentū Guarentigæ redigatur, æquè paratam habet executionem, ac res judicata & præceptum, quod ab Ordinario Iudice imponitur debitori debitum petitum confitenti. Sichard. *ad l. fin. C. de Edict. Div. Adrian. toll. n. 15.* Coler. *process. Execut. p. 10. 3. n. 14. & seqq.* Tiracquell. *de Jur. constit. poss. p. 3. limit. 30. n. 48.* Tusch. *conclus. 69. n. 17. lit. N.* Mindan. 2. *de mandat. cap. 69. n. 6.*

VIII. 4. Librarii. Bornit *de Instr. d. lib. 2. c. 12.* Adam Volckman *in Art. Notar.* Non quod libris describendis operam locent, uti olim ejusmodi Librarii plures dabantur *th. 4.* qui libros describebant in publicas Bibliothecas aut Augustæ domus, & potissimum servilis conditionis erant, prout refert Isaac Casaubonus, *quando lib. 14. Animandv. in Athenæum cap. 4.* ita scribit: Romæ quamplurimi vixerunt bibliopolæ seu libelliones, qui libros undique compositos à familiâ servorum, quos in eam rem alebant, describendos curarent; Sed quod partes ipsi diligenter audiant, & mentem ipsorum, adeoque totum negotium probè percipiant & omnes actus & contractus, qui coram illis fiunt & celebrantur, juxta eorundem substantiam, qualitates & solennitates librare & æquâ lance pensitare, nec non quæ ne-

cessaria sunt accedere, sedulo facere, inque omnem partem prospicere debeant, ut subsistant, nec ex defectu aut vitio quodam tanquam nulli & frustratorij impugnari, annihilarique possint. *d. Const. Maxim. §.* vnd in gemein zureden / so sollen die Notarien re. & §. vnd in einer Summa. Cnautin. in *Art. Notar. Tholos. Syntag. Jur. lib. 47. cap. 42 n. 24.*

IX. §. *Protocollistæ, Scribæ, Exceptores*, qui per se ipsos non per alium singulos actus coram se gestos propriâ manu fideliter excipiant, inque protocollum suum, quod sibi suscepto Notariatus officio comparare & summâ custodiâ conservare & post se relinquere tenentur *Prosp. Farin. quest. 154. n. 29.* protinus inscribant, indè in solennem debitamque formam postea extend^{erit} *ps. d. Const. §.* Fürter so befehlen wir / daß ein jeder Notarius in alleweg gestiffen seyn soll / zuhaben / vnd mit höchstem Fleiß zuverwahren / auch nach Ihm zuverlassen ein Prothocol / darin alle vnd jede Handlung / vor ihm ergangen / darzu er gebeten wird / durch ihn selbst / vnd nicht durch jemand anders nach ihrer Ordnung beschreiben / re. *Farin. quest. 154. n. 29.* Quamvis enim industria tabellionis nō eligatur in scribendo, adeoq; facere possit describi ab alio non Notario testamentum & instrumentum à se rogatum, modo in subscriptione ipsius Notarij rogati de manu aliena fiat mentio *d. Constit. §.* Vnd wiewol von Gewonheit einem Notarien gestattet / re. non tamen ab initio, quando rogatur, potest alij committere, ut scribat. *Mench. de probat. Vol. 1. concl. 4. n. 9. & seqq. & concl. 92. n. 2. Cravet. conf. 72. n. 3. Tusch. concl. 97. & 99. n. 30. lit. N.* Protocollo verò ob negligentiam & incuriam à Notario penes se non servato, sed amisso, pœnâ arbitrariâ affici posse & teneri ad omnia damna & interesse partium, tradit post alios *Mench. cas. 370. n. 1. 2. 3. Farin. d. quest. 154. n. 30. & n. 35.* Ratio, quamobrem protocollum apud se servare debeat, statim *in d. §.* Fürter so befehlen wir. Subjicitur, nimirum ut deperditis fortè antea editis instrumentis sive ante sive post mortem Notarij quando & quotiens alia instrumenta de novo fuerint edenda, vel prætextu editorum suspicio, error, dubium, vel altercatio occurrat, ad Protocollo seu imbreviaturam recursus fieri possit. *Specul. §. 4. n. 38. de Instr. edit.* Quo casu Protocollo æque, ac Instrumentum
inde

inde confectum, imò plus valet. Fulv. Pacian. *de Probat. lib. 1. cap. 34. n. 65.* Menoch. *cas. 187. n. 20. § 21.* Dn. Carpz. *p. 1. Constit. 17. def. 44.* Mascard. *de Probat. Vol. 1. concl. 4. n. 13. Vol. 3. concl. 1243. n. 2.* Alex. *Consil. 105. n. 1. consil. 154. n. 12. lib. 2.* Modò sufficienter omnia substantialia negotia & requisita instrumenti contineat Dn. Carpz. & Mascard. *d. l. n. 26. § seqq.* Bald. *in Rubric. C. de fide Instrum.* Quanquam in Judiciis perinde, ac authenticum ex illo desumptum fidem non facere dicat G. Pap. *decis. 19.* Marth. *in vocabulo Protocolum.* Menoch. *d. cas. 187. n. 4.* Covarr. *pract. quest. 20. n. 4.* Quod si verò Notarius casu, vel propter pestem, vel quia domus ejus combusta, aut expilata est, aut alio infortunio perdidit protocollum, tunc, si est deperditum ante copiam parti traditam, poterit coram iudice petere examinari testes super actu seu contractu & secundum depositionem ipsorum formare instrumentum de novo. Quando autem copiam instrumenti dedit parti, adversum eam agere poterit, ut Notario edat cum die, & consule. Et tale exemplum habebitur loco protocolli & tanquam protocollo erit standum *d. Constit. §.* Wo zufälliglich eines Notarien Protocoll verlegt oder verlohren vnd das fündlich gemacht wird / möchte der Notarius Klag führen gegen den / den er Instrumenta vor darauß gemacht vnd gegeben hätte / das wider herauß zu geben. Oder wo die nicht bekommen werden möchten / die Zeuget / die darbey gewesen weren / examiniren lassen / vnd darvon ein new Protocoll machen / Pacian. *d. l. n. 83. § 84.* Bald. *in l. fin. C. de edend. Lanfranc. c. 10. n. 15.*

X. 6. *Scriniarii c. 10. vers. ad conscribendas. de heretic. in 6.* Volckm. & Cnauft. *d. l.* quia omnia, quæ fidei & legalitati eorundem committuntur, silentio tegere, & in scrinio pectoris custodire, nec intemperanti linguâ hinc inde propalare debeant. *arg. l. 1. ff. de pact.* Imprimis dicta testium Prosp. Farin. *q. 80. n. 92.* Tholos. *in Syntagm. Jur. lib. 47. c. 42. n. 20.* Quemadmodum etiam in actu creationis inter alia juratò promittere solent & extenore juramenti à Notariis præstandi videre licet. Unde Notarius, qui secretum sibi injunctum & sententiam Judicis ante publicationem parti detegit & manifestat, incidit in falsi pœnam & Tabellionatus officio privandus *arg. l. iudices C. de dignitat. lib. 12. l. 12. C. de suscept. preposit. §. arca. lib. 10.* Mascard. *de Probat. conclus. 1098. n. 37. vid. thes. I.*

cum grave hoc crimen sit & Judici eâ in re injuriam faciat. Bornit. *de Instr. lib. 2. cap. 17.* Nam juxta Ovid:

Eximia est virtus prestare silentia rebus:

Sed contra gravis est culpa tacenda loqui.

XI. Sunt denique plura Synonyma, quibus Notarij insigniuntur & nominantur. Quæ cum huc transcribere pigeat, videat, qui volet, apud Cnaustin. Volckman. *in Art. Notar. &* alios, qui longâ ferie ista commemorant.

XII. Definitionem Notarij quod attinet, variæ à varijs adferuntur. Ita enim Cnaustin. definit: Notarius seu Tabellio est persona publica, officium Tabellionatus exercens seu gerens propter publicam utilitatem ordinata, Superioris auctoritate munita. Sic Bornit. *de Instrum. lib. 2. cap. 12.* Notarius est vir liberæ conditionis & integræ opinionis, literarum & juris peritus, qui à principe vel Comite Palatino potestatem habet conficiendi ritè publici instrumenti. Ita Fichardus *in Art. Notariat.* Notarius dicitur is, qui ejusmodi officium exercet, & ab ijs qui contrahunt rerumque suarum fatagunt, eo nomine requiritur, ut super eorum negotia ipsis ad perpetuam fidem, publicam authenticamque scripturam conficiat, habens officij sui auctoritatem à Papa; Imperatore, Rege vel ab alijs, quibus suam ad eam rem potestatem sunt impartiti, puta Comitibus, vel Vice comitibus palatij Lateranensis. Nos sæpius allegatam Constit. Maxim. I. secuti Notarium inde ita describimus, quod sit persona libera, ad hoc ordinata, ut placita & gesta hominum, ne oblivioni subdantur, per Scripturæ ministerium certæ & perpetuæ memoriæ tradat, publicisque firmet documentis, *d. Const. in pr.*

XIII. Quamvis autem multi sint, qui dicuntur Notarij, non tamen de omnibus idem est judicium, sed plurimum inter se differunt. Sunt enim alij *Publici & ordinarij*; alij *Privati*, & *Extraordinarij*; alij denique *Periti*, alij *Imperiti*.

XIV. *Notarij publici* creantur vel à Papâ vel ab Imperatore mediatè & immediatè. Specul. *de Instrum. Edit. §. 8. n. 22.* Tusch. *concl. 70. n. 14.* Gail. *1. obs. 58. n. 1. 2.* Hujus Imperiales vel Cæsarei; Illius Apostolici appellantur & ubique per totum orbem instrumenta rogare & officium Notariatus exercere possunt Specul. *d. l. n. 23.*
etiam

etiam non obstante consuetudine vel statuto contrario Mascard.
Vol. 2. conclus. 926. n. 26. quia non possunt prohiberi per legem In-
feriorum, quippe qui nequeunt tollere legem Superiorum, sed
voluntariam Iudicium sibi concessam ubique prorogare va-
lent. Tusch. *lit. N. Concl. 70. n. 14. & concl. 72. n. 1. 8. 13. 38. & seqq.* Quam
opinionem esse de jure quidem communioem dicit Boer. *Decis.*
242. n. 4. Tusch. *d. concl. 72. n. 8.* Verum de facto contrarium in
Francia servari & usu prevalere testatur idem Boer. *d. loc.* nimi-
rum quod nullus Notarius Imperialis aut Apostolicus inibi
recipere possit instrumenta, cum sic stabilitum & ordinatum sit
per ordinationes Regias. Hodiè tamen in omnibus terris Regis
Francia Notarium Imperialem consuevisse recipere instrumen-
ta non obstante communi observantiâ Parisiæ imperfectâ, tradit
Ægid. Bellamera supra dictam communionem opinionem se-
quens *consil. 42. inci. Dominus Hugo de Cabilione. col. 3. vers. sed his non*
obstant. vid. Mascard. *Vol. 2. conclus. 926. n. 21.* Quamvis autem secun-
dum prædicta Notarius Apostolicus & Imperialis ubique loco-
rum officio suo uti possit, hoc tamen verum est & procedit, quan-
do ille in terris Ecclesiæ, hic autem in statu Imperij versatur, ubi
interque absolute inter volentes & invitos simul de re voluntariâ
& eâ, quæ jurisdictionem respicit contentiosam, ut de dilationi-
bus, requisitionibus testiû & alijs, Exercitiû habet, aut quâdo extra
cujusvis limites & territoriû constituentis partes in ipsos consen-
tiût *arg. l. 36. ff. de adopt.* Inter invitos autem alibi nihil possunt ro-
gare *l. fin. ff. de Jdict. l. 12. §. 1. ff. de reb. auct. jud. possid. l. 239. §. 8 ff. d. V. S.*
Boer. *d. Decis. 242. n. 1.* Tusch. *d. concl. 72. n. 4. 5. 12. & 31.* Præterea Apo-
stolici in Spiritualibus; Cæsarei autem in temporalibus causis
& inter Laicos tantum nec tamen contra instrumenta conficere
possunt. Johann. Rudinger. *Cent. 3. obs. 89. n. 2.* Mindan. *2. c. 53. n. 18.*
Johan. Fabr. *in l. secundum Divi. C. de Donat. & Dom. in c. Rom. §. si per*
illum. X. de for. comp. Et confecta de rebus ad alterutrum non per-
tinentibus nullam fidem merentur, quia istorum conversatio
debet esse discreta. *dis. 4. c. Statuimus. 4. caus. 2. quest. 7. c. 5.* Specul.
d. loc. n. 27. & auctoritas cuiusq; Notarij se non extendit ultra
Iudicium ejus, cujus autoritate est creatus. *tot. tit. ff. de Jdict.* Pro-
inde etiam, si tabellio Laicus scribit vota Canonicorum in scru-
tinio

incho electionis, non valere electionem dicunt Specul. d.l.n.28.
XV. Deinde ex Notariis publicis quidam sunt in Camera
Imperiali approbati & immatriculati; Quidam non item, sed alio-
quin tales simpliciter creati Rutg. Ruland. de Commissar. p. 1. lib. 4.
cap. 23. n. 3. Speidel. in Notabil. lit. N. 15. Rudinger. d.l. n. 1. Hi quan-
quam olim non secus, ac nunc illi tam intra quam extra Came-
ram, in recipiendis instrumentis & Cameralium processuum
executione & insinuatione faciendâ officio suo fungi valebant,
vigore d. Const. Maximil. I. An. 1512. editæ S. In vberantwortung vnd
verkündigung vnser oder vnser Nachkommen Römischer Kaysers oder
König/oder vnser Kammergerichts Ladungen/oder andern Brief-
fen / weß Inhaltis die weren / soll ein Notarius / der darzu gebetten
wird. Quæ verba generaliter loquuntur, nec inter Notarios
distinguunt. Istud tamen deinceps per subsequentem Ordinat.
Judic. Cameral. de An. 1555. August. edit. part. 1. tit. 39. correctum est,
in tantum, ut hodiè non nisi immatriculati Notarij fiscales &
alios processus, Mandata, Citationes, Inhibitiones &c. ex Ca-
mera Imperiali accipere & Electori, Principi, aut alijs insinuare
& exequi possint. d. loc. ibi: Solchen zubegeanen/ ordnen vnd sehen
wir / das furhin kein Notarius in Executionibus der Process zuges-
lassen werden soll / Er hab denn zuvor glaublich Befundt von seinem
Fürsten/Herren/Commun/oder Obrigkeit/das er fidelis vnd legalis
vnd auch darfür gehalten sey/darzu sein Hand vnd Signet dem Kay-
serl. Kammergericht vberschickt / vnd darauff in das Roul/ darinnen
alle Notarien/die jetztmelter massen Befundt haben/geschriben wero-
den sollen / eingeschriben vnd verzeichnet. Rutg. Ruland. d. loc. n. 4.
Mynf. 1. obs. 78. Gail. 1. obs. 21. n. 6. Ruding. d.l. Et si citatio ab alijs
insinuetur, citato non comparente, in ejus contumaciam proce-
di nequit, sed excipi potest de illegitimè factâ executione,
Mynf. 2. obs. 18. Planè si pars citata ad talem executionem in Ju-
dicio compareat, exceptione non ritè factæ citationis tueri se
nequit, sed tunc ea convalidatur, & sufficit, eum comparuisse,
sive ab initio illegitima, sive etiam planè nulla intervenerit Ci-
tatio. Mynf. 4. obs. 54. & d. obs. 18. n. 3. & seqq. Hoc autem casu non
sufficit simplex scriptura Notarij exequentis, sed oportet, ut ille
super facta executione authenticum instrumentum conficiat,
cum

cum infertione commisionis Judicis & Citationis, aliarumque qualitatatum in Ordin. Camer. *prædict. loc. præscriptarum*, idque exhibeat. *Myns. 1. obs. 79. Gail. 1. obs. 45. & 55.*

XVI. *Privati Notarij* ordinantur ab Inferiõribus *Principibus, Episcopis, Civitatibus, Universitatibus, Judicibus Ordinariis & Delegatis* *Tusch. d. concl. 70. n. 14. & Specul. d. l.* Hi quanquam in diæcesi & territorio creantium vel inter non subditos & extraneos *Gabrielius. lib. 1. de fid. instrum. concl. 1. n. 11.* validas scripturas rogare & conficere possint, & benè rogata in territorio probent etiam extra territorium *Specul. d. §. 8. n. 25. vers.* Non tamen nego. *Mascard. Vol 2. conclus. 926. n. 4. Gabrielius d. conclus. 1. n. 10. Ægid. Bellam. consil. 42. n. 4. Castr. consil. 34. in. pr. lib. 2.* quos refert & sequitur *Tusch. d. concl. 70. n. 15. & concl. 72. n. 29.* Tamen extra territorium creantis nihil possunt rogare neque in contentiosâ, neque in voluntariâ Jurisdictione *l. 5. in fin. C. de Palat. Sacrar. largit. lib. 12. Mascard. d. l. n. 1. Tusch. d. concl. 72. n. 12. & 24.* quia nullus debet alterius tabellionis invadere terminos sed suis terminis sit contentus *13. q. 1. c. 1. & in ea provincia in qua titulatus est, perpetuò perseveret 70. dist. c. 1.* Quod secus est in Notarijs Publicis, qui circa jurisdictionem voluntariam benè possunt ubique officio suo fungi *Tusch. d. concl. n. 31. ut dictum th. 14.* quia cum agatur de Jurisdictione voluntaria ab inferiore concessa, non potest extra locum concedentis exerceri *Tusch. d. concl. 72. n. 22.* Nisi (1) inter subditos Creantis *Tusch. d. conclus. n. 23. Boer. d. Decis. 242. n. 2. Mascard. d. l. n. 13.* inter quos instrumentum valet, quia ejus Jurisdictio inter subditos non est limitata territorio *l. quæro ff. de solut.* (2) Eo permittente, qui præest territorio alieno *Marant. in Specul. aur. part. 3. n. 104. tit. judicium. unde originem produxerit. Tusch. ead. n. 25. Pacian. de probat. 2. cap. 21. n. 33. & seqq.* quia dum permittit, eo ipso approbare illum intelligitur. (3) Inter forenses de re extra territorium alienum sita. *Castr. consil. 226. lib. 2. Tusch. d. concl. n. 30.* Hinc Instrumentum à Notario creato à Rege Hispaniæ, Galliæ, vel alio in terris Pontificis & Imperij confectum, citra jam enumeratos casus, nullam mereri fidem, affirmat *Bornit. de Instrum. lib. 2. cap. 13. Ruding. 3. obs. 89. n. 2. Mindan. d. loc. latius hac de re Lucas de Pen. in l. 53. n. 5. & seqq. C. de Decur. lib. 10.* Sic
C etiam

etiam nisi sint simul Notarii publ. creati, ultra limites Judicij,
in quo constituti sunt, officium suum extendere nequeunt No-
tarij causæ, qui *Actuarij, Secretarij, Proto Notarij* vocantur, Berlich.
p. 1. Concl. 8. Vultej. in Inst. de Act in pr n 32. Et regulariter à Judice
Ordinario, quàm Delegato deputantur *c. statutum. §. notarium. de*
rescript. in 6. c. quoniam. X. de probat. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 65.
Tusch. concl. 101. n. 1. lit. N. Rosbach. prax. Civil. tit. 8. n. 2. ut dicta &
acta Judicij suo quæque ordine, loco & tempore sincerè & dili-
genter conscribant & servent Rosbach. *d. l. n. 3. Berlich. d. p. 1. concl.*
8. n. 21. Honthem. in Art. Notar. lib. 1. cap. 11. n. 19 König in Process. d.
cap. 41. v. Adde, quod etiam. Ordin. Judicialia Elect. Saxon. tit. 2.
Von den Gerichts Secretarien/ProtoNotarien, der elben Adjunctis
vnd Actuarijs. Churf. Sächs. Appellat. Ordn. tit. Was der zum Ap-
pellation Gericht verordnete Secretarius, bey vorigen geleisteten
Pflichten angeloben soll. Quoniam enim iudex in facto nihil sup-
plere potest *arg. à contrar. l. unic. C. ut quæ defunt. Advoc.* sed magis
secundum acta & probata, quàm ex conscientia judicare debet
Donel. *Enucl. lib. 26. c. 3. B. not.* Wesenbec. *in Paratit. de Probat. §*
Presumt. n. 10. in fin. utiq; acta judicialia à legali & fide digno No-
tario conscribi faciat Pacian. *de probat. lib. 1. cap. 65. n. 32.* ut eum
super facto in iudicium deducto satis informare & integra
haberi possint. Quæ si manca & imperfecta, aut planè non
conscripta sint ex negligentia Judicis, ut integrè edi nequeant,
iudex parti tenetur ad interesse, & in Camera Imperiali, quan-
do causa per appellationem eò devoluta est, arbitrariè punitur.
c. quoniam contra. 11. in fin. X. de probat. Myns. 1. obs. 11. in fin. 2. obs 16.
Sed cum hac in re industria personæ electa sit, & ea, quæ ad offi-
cium Actuarij seu Notarij judicij spectant, non per alium, ne
per Assessorem quidem expediri possint Pacian. *d. l. n. 64.* Nisi spe-
cialiter ad hoc sit deputatus à Judice. Berlich. *d. loc.* ipsimet
Notarij causæ omnia suâ propria manu scribere & registrare,
nec per Amanuenses suos aut alios facere debent, uti evidenter
comprobat *d. Ordin. Judic. Elect. Saxon. tit. 2. ibi:* Vnd nicht gestat-
ten / das ohne Unterscheid einer vnd der ander von ihren Dienern/
die dazur nicht bestellet / noch geschworen / auch manchemal derer Dinge
keinen Verstand haben / eines vnd das andere zu registriren vnd ein-
zeichnen /

zuzeichnen/sich vntersehen möge. Cæteroquin si acta conficiuntur
ab alio, qui non est deputatus, tunc non valent & sic meretur
d. c. quoniam contra. in fin. Berl. *d. concl. 8. n. 43.* Tusch. *d. concl. 101. n. 3.*
& quem ibi allegat Bald. *consil. 137.* antea *d. Ord. Judic. Elect. Sax.*
tit. 2. ibi: Dadurch denn zum öfftern nicht allein allerhand disputat
circa validitatem contractuum & processuum, sondern auch wohl
offenbare nullitäten zuentstehen vnd ganze acta vnd Gerichtsbücher
zu des Gerichts Herrn eigenen Schimpff vnd der Vnterthanen gross
sen Beschwerde pflegen angefochten vnd verdächtigt gemacht/oder auch
wohl ganz invalidirt zu werden. Quò autem fidelius Notarij
causæ officium suum faciant, nec in unius atque alterius partis
sive gratiam sive odium plus vel minus scribant, quàm scribere
debent, necesse est, ut ab initio sui officij peculiari juramento
devinciantur. Pacian. *d. loc. Ordin. Judic. Elect. Saxon. tit. 2. §. 1.* ibi:
Denselben sonderlich darzu vereyden. Hinc etiam disposuit
Serenifs. *Elect. Sax.* quod Nobiles aut alij Magistratus, si suos
Subditos coram proprio iudicio convenire velint, Notarium
iudicij, simul atque officium suscipit, vel toties, quoties ejusmodi
actus judiciarius contra Subditos expediendus venit,
in præsentia Subditorum ad iudicium illud jurare faciant,
processu alioquin non valente *d. loc. Carpz. p. 1. Const. 2. def. 20.* Hu-
jusmodi autem Actuarium ut maximè Notarium publicum esse
debere tradat Berlich. *d. concl. 8. n. 16. & seqq.* & hoc ut plurimum
ita fieri videamus; Attamen contrariam ab eo allegatam Ma-
rantæ opinionem & Tuschij *concl. 70. n. 16. lit. N.* veriore esse
putamus, cùm etiam experientia testetur, multos hætenus & in
Superioribus & Inferioribus Judicijs officium Actuarij susti-
nuisse & satis cum laude fecisse, quos tamen nihil minus, quàm
Notarios publicos extitisse palam est. Nec obstat *c. quoniam*
contra 11. vers. publicam personam X. de probat. Sed potius facit
contra assertionem Berlichij, siquidem non exclusivè de Nota-
rijs publicis tantum, sed alternativè de alijs etiam, qui non
sunt personæ publicæ, loquitur, ut manifestè patet ex verbis:
ibi: *Aut duos viros idoneos &c.* Ponit enim duos casus, scili-
cet, quod Magister actorum debet esse Notarius si haberi
potest, sed ubi deest copia Notariorum, possunt adhiberi duo

probi & idonei viri ad scribendum acta, quorum fides æquiparatur fidei tabellionis. Marant. *in Specul. aur. part. 6. de act. edit. n. 22.* In quem priorem casum solum, scilicet ut personis judiciarijs adjungeretur fidelis & legalis Notarius, etiam providit Sereniss. Elect. *in d. Ordin. Judic. tit. 2.* ibi; Sondern auch denselben einen tüchtigen vnd geschickten Notarium, der den Proceß vnd andere vorkommende Gerichtssachen legaliter dirigiren könne / zuordnen. Et in hoc est conformis cum jure Communi, & ultra non progreditur corrigendo jus commune. Ergo ille posterior casus tanquam omissus per prædictam Ordin. Judicariam debet remanere in dispositione juris communis *l. 22. pr. ff. Solut. matrim. l. 10. ff. de liber. & posthu.* ut evitetur legum correctio *l. precipimus C. de appellat. & l. sancimus. C. de test.* Cùm hodie præter testamentum inscriptis & Nuncupativum, etiam Judiciale detur, quod fit coram actis frequentius vel in Judicio Judice pro tribunali sedente, vel extra judicium eo in loco, ad quem personæ ad judicium pertinentes, judiciali autoritate fuere ablegati. Wesenb. *in Parat. n. 10. vers. Apud acta autem factum. de testam. Carpz. p. 3. C. 3. d. 16. n. 1. & 2.* & quos ibi refert Moll. *ad Const. Elect. Sax. 3. n. 40.* Joh. Dauth. *ad l. omnium. 19. C. de testam. n. 4.* hoc loco quaeritur, Num Actuarius vel Notarius Judicij in numero personarum Judiciarum habeatur, ita ut testamentum coram eo & Scabino unico, qui testatore petente nomine judicij ad hoc ipsum missi sunt, factum, insinuatumve valeat? Negativam tuetur Matth. Berlich. *Decis. aur. 85. n. 6. & seqq.* & Magnific. Dn. Ordinarius, Benedict. Carpz. *d. p. 3. Const. 3. def. 18.* ad hoc aliquot præjudicia allegantes. Verùm pro Affirmativa non tantum *Mens. Decembr. Anno 1625.* ad consultationem Christophori Röders zu Leipzig; sed etiam *Mens. August. Anno 1644.* in hac Incl. yta Facultate Juridica Wittebergeni in causa Heinrich Josachim Heinen Statt Richters zu Budissin pronunciatum fuit. Propterea, quod dicta Novella Augusti tertia non in specie de Scabinis vel Decurionibus; sed in genere von Gerichtspersonen loquatur. Quarum in numerum Actuarius, cùm non solum æquè ac ipse Judex & Scabini ad judicium juraverit, verum etiam, ut plurimum majori eruditione & peritiâ præditus sit, quàm ipsi Scabini, quorum nonnulli sapius præsertim in parvis oppidis
ne sua

ne sua propria nomina quidem literis exprimere rectè forunt,
nedum, quid sit testamentum coram actis factum intelligunt,
haut immeritò refertur. Idque eo magis, quod favorabiles sint
ultimæ voluntates, ideoque adjuvandæ potius, quàm coarctan-
dæ, ne, dum nimia juris subtilitate utimur, judicia testantium
defraudentur. *l. si quis hered. in fin. C. de Instit. & Substit. Moller. ad
d. Const. 3. n. 8.* Verba sententiæ prioris Witteberg. à Magnific. Dn.
Conrad. Carpz. conceptæ hæc sunt: **Wen nun gleich George Planck
Bürger zu Leipzig / sein Testament einem Gerichtschöppen vnd dem
Gerichtschreiber insinuiert, Dennoch aber vnd dieweil solche auff
sein erfordern von den Berichten abgefertiget gewesen / vnd beyde vor
dergleichen Berichts Personen / welche in der Churfürstl. Sächsischen
Landes Constitution zu einem Testament erfordert werden / zuachten /
dieselbe in seinem Hauße erschienen / das Testament angenommen vnd
ad acta publica gezeget. So wird dasselbe vor beständig nicht vnbillich
geachtet. V. R. W. Posterior sic se habet: Habe ihr nebenst ewrem
Eheweibe zugleich einen letzten Willen verordnet vnd auffgerichtet /
vnd daß derselbe dem Rath / als der ordentlichen Obrigkeit gebühlicher
vbergeben werden solle / miteinander veranlasset. Wenn ihr nun
gleich nebenst ewrem Weibe solchen letzten Willen nur dem Proto-
notario Caspar Stoyen / nebenst Caspar Zeitlern insinuiert vnd
vbergeben. Dennoch aber vnd dieweil beyde Personen von Berichts
wegen zu Euch vnd ewrem Weibe / in ewer Behauffung abgefertiget /
welche auch erschienen / den letzten Willen angenommen / vnd ad acta
publica gezeget / vnd der ProtoNotarius gleichsfals zum Berichten
geschworen vnd für eine Berichts Person zuachten. So wird
solcher letzte Wille nicht vnbillich vor beständig gehalten. V. R. W.
*Cum v. nemini officium suum damnosum esse debeat l. 7. ff. test.
quemad. aper. l. 29. ff. Ex quib. caus. major. l. 61. §. 5. ff. de furt. actuarius
pro operâ conscribendi & dirigendi acta sportulas & expensas
judiciales à partibus petere, & Instrumenta originalia ab unâ
atque altera parte in iudicio producta, eo usque apud se retinere
potest, nec edere tenetur, donec ipsi ejusmodi sportulæ solutæ
sint, text. in l. argentarius, in pr. & ibi Dd. ff. de Edend. Non secus ac
Scriptor libri, Procurator vel Advocatus, quibus jus retentionis
in actis non minus, quàm Sartoribus & Sutoribus in vestibus &***

calceis ex aliena materia confectis competit, quoad ipsis de honorario & pretio operæ satis fiat, quia opera in re æquiparatur impensæ in eam factæ Marant. *in Specul. aur. part. 6. tit. de act. edit. n. 59.* Gail. *2. obs. 12. n. 5.* Coler. *d. process. execut. part. 1. cap. 2. n. 245. & seqq.* & post eos Carpz. *part. 2. Const. 25. def. 23.* Quod & approbavit Illustrissimus Saxon. Elector. *Ordinat. Judiciaria. tit. von den Anwälden. 7. §.* Schließlich sollen auch die jenigen / so Mandata auff sich nehmen in allwege darauff bedacht seyn / wie sie die Gerichtsgebühren von ihren Partheyen einbringen / oder in verbleibung dessen / die selbst zuentrichten schuldig seyn / vnd sonst nicht zugelassen werden. Si enim Mandatarius ab initio sui Principalis jus in judicio vivâ voce aut in Scriptis propositurus non, nisi expensas judiciales solvere paratus sit, admittatur, nec ejus sive appellatio, sive Leuteratio, sive quæcunque literaria documenta alia, quæ producit, quibusvè aliquid petere aut probare satagit, recipi debeant, prout verbis disertis sancitum est *in jam d. §.* Schließlich. Multò magis jam producta documenta & acta deinceps retineri possunt ab Actuario, donec ei de sportulis satisfiat, cùm prius compellendi litigatores, ut sportulas solvant, arctius sit medium posteriori. Nam priori casu facile fieri potest, ut totâ causâ cadant, nisi solutione expensarum antevertere existiment. Nempe si forsan Leutationem aut Appellationem interposituri, vel documenta probatorialia oblaturi sint, quæ tamen Actuarius ob non solutas sportulas, intra debitum temporis spatium recipere nolit, tunc sanè sententiam sive æquam sive iniquam in rem judicatam transire, & terminum probatorium perimi, certi & indubitati juris est.

XVII. Denique omnes quidem Notarij, (prout scire jura præsumuntur, secundum Mascard. *de probat. concl. 1098.* Menoch. *2. arbit. jud. quest. 144. n. 5.* Farin. *quest. 156. n. 84.* Angel. *in l. jubemus. C. d. testam.*) quamvis non eminentem, quæ sæpius varijs impedimentis obstantibus, vel ejus cupidissimis contingere nequit, mediocrem tamen Jurisperitiam habere debent. *Novell. 66. cap. 1. gl. in l. generali. C. de tabell. Accurs. in l. generali. C. de Judic.* Rittersh. *ad Novell. part. 9. cap. 29. n. 4.* Et ad minimum ea jura intelligere, quæ Notariatus officium respiciunt, & quæ de Contractibus, ultimis

ultimis voluntatibus, deque Judicialibus & alijs quibusdam
similibus prodita sunt. Mascard. *concl.* 1099. n. 18. Ut lepram à lepra
judicare & cuique contractui & actui, quem conficiunt, suam
formam, solennitates, clausulas & formulas ad ejus validita-
tem requisitas tribuere possint & sciant, quid à partibus agatur,
quid simuletur, quosque actus & contractus coram se admittere,
quos autem tanquam boni viri rejicere, recusareque debeant
d. Const. Maxim. §. Bund in einer Summa / so sollen die Notarien
wissen vnd mercken / daß sie recht gelehrt seyn sollen / auffss wenigst in
den Dingen / die solch Notariat Amt betreffen &c. §. Bund in gemein
gureden. ibi: sonder mit gutem fleiß vnd auffmerckung alle vnd jede
Clausulen Prothocolltren / dieweil die ganze Substantz vnd Krafft
ihrer Aempter vnd Enden / deßhalben geschworen / an dem gelegen ist /
daß sie wol vnd fleißig auffsehen haben / vnd verstehen / was vor ihnen
gehandelt &c. Guid. Pap. *decis* 433. n. 1. & *Sing.* 407. Gail 2. *obs.* 77. n. 7.
Cnault. *in art. Notar.* Aliàs non solum turpe est ignorare id, quod
est ex suo officio & in quo quotidiè versatur l. 2. §. 43. ff. de O. J. Cin.
& Salicet. *in l. jubemus C. de testam.* Sed etiã, si omittatur aliqua juris
solennitas vel clausula, ex quâ instrumentũ redditur nullum, po-
tius præsumitur falsitas quàm juris ignorantia, Ideoq; cum refu-
sione ejus, quod partium interest, punitur de falso & est præsum-
tio juris & de jure contra Notarium *d. Const. Maxim. §.* Bund in
einer Summa. ibi: Dieweil sie sonst ihrer Unwissenheit halber / den
Partheyen / so von ihnen versäumet werden / ihr Interesse abzulegen
schuldig seyn. Prosp. Farin. *de falsit. quest.* 157. n. 1. 2. 4. & 8 Cravet. *con-*
sil. 75. n. 6. Fichard. *Art. Notar. Tom. 2. in præfat.* & quos ibi adduxit
Fel. *in c. ex literis n. 4. de fid. Instr. Bar. l. s. librarius ff. de R. J. Bos tit. de*
fals. n. 59. 67. & 75. Verum enim vero, quæ comprimis in eis requi-
ritur juris notitia, ut plurimum Notarios adeo fugit, ut multi,
ne literas quidem rectè conscribere, aut Epistolam concipere,
vel vix tria aut quatuor Latina verba absque vitiis Grammati-
calibus congruè proferre norint, & eo ipso pueris, qui in Scholis
ob id virgis cædi solent, longè inferiores. Rutg. Ruland. *de Com-*
missar. part. 1. lib. 4. cap. 22. n. 3. Cnaultin. *in Art. Notar.* Quorum in-
numero, dicente Dn. Carpz. *part. 1. Const. 2. de fin. 20. n. 1. lib. 5. Respons.*
tit. 7. Resp. 55. n. 35. Si unus reperiatur doctus & expertus, repe-
riuntur

riuntur viginti quinque indocti, nullam habentes juris notitiam. U. e. & Ritters h. velut in proverbium abiisse dictum Baldi: Imperitia Notariorum destruit mundum, & ponit conscientias bonorum virorum in magno discrimine, & Zasium Notarios indoctum pecus appellasse, dicit *in tr. ad Novell. part. 9. c. 26. n. 4.* Multi enim ut ait Ludovic. *Roman. Singul. 52.* quem etiam refert Henric. Breul. *de milit. polit. tit. de Notariis n. 6.* sunt similes picis & psittacis, qui stant in palatijs Dominorum & nesciunt, quid loquantur. Rutg. Ruland. *de Commissar. part. 1. lib. 4. c. 23. n. 4.* Alex. 6. *consil. 208. n. 3.* Caccialup. *in l. prec. n. 8. C. de Impub. & aliis Subst.* ubi dicunt: Notarios ut plurimum ignorare vim & efficaciam clausularum, ac esse instar Cantorum, qui benè cantant per practicam & nesciunt rationem sui cantus. Mascard. *d. concl. 1099. n. 17.* Hoc loco redit in memoriam insigne specimen imperitiæ cujusdam Notarij, quod Vir admodum gravis & fide dignissimus, cujus nomen hîc exprimere nihil nunc est necesse, aliquoties retulit: se ipsum in chirographo, quibusdam Viris nobilibus præscripto, quod dederant Creditori suo, animadvertisse, scil. in eo inter alia etiam beneficio SC. Vellei. quod tamen solum in favorem mulierum ob sexus imbecillitatem introductum esse, constat *tot. tit. ff. & C. ad SC. Vellejan.* renunciatum fuisse. Cujus ignorantia tam crassæ meritò pœnam luere debuisset. Sed hujusmodi fratres ignorantia, uti eos vocat Carpz. *d. p. 1. C. 2 d. 20. in pr.* meritò debere suspendi & removeri ab Arte Notariæ statuit Rutg. Ruland. *de Commissar. part. 1. lib. 4. cap. 23. n. 4.* quin potius statim ab initio ad istud officium planè non admittendi. Fulv. Pacian. *de probat. lib. 2. cap. 22. n. 29. & 30.* prout, dum Comitibus Palatinis potestas creandi Notarios traditur, super eo ipsorum conscientia oneratur, ut non nisi dignis, habilibus & idoneis personis hujusmodi officium concedant.

XVIII. Videamus nunc, qui possint Notarios creare. Angel. *in l. sicut honores. C. de munerib. & honorib. lib. 10.* Existimat, Notarium quem nasci posse propterea quod, cùm officium Tabellionatus concederetur per privilegium Principis *Novell. 44. in pr.* Princeps alicui privilegium concedere posset, ut ipse & filij

filij sui essent Tabelliones. Qua enim cunque ratione potest
concedi dignitas cum nasceretur, eadem ratione potest concedi
privilegium Tabellionatus, cum nasceretur. Rectius ta-
men contrarium tenent Innoc. in c. veniens. de V. S. in 6. Specul. de
instr. edit. §. restat. 8. n. 22. & 24. Cravet. consil. 150. n. 1. & consil. 72. n. 2.
dicentes: Neminem Notarium nasci, nec qualitatem & offi-
cium Notariatus inesse à natura, sed per actum extrinsecum con-
ferri à Principe, vel ab alio, qui auctoritatem conferendi habet.
Hinc cum facti sit, probari debet, nec in dubio præsumitur quis
Tabellio. Specul. de Instr. edit. §. 9. n. 2. Rutg. Ruland. de Commissar.
part. 2. lib. 5. c. 7. n. 2. in fin. Menoch. 2. præsumpt. 78. n. 2. Cravet. consil.
72. n. 1. & 2. consil. 150. n. 2. Boer. Decis. 36. n. 7. Tusch. Concl. 93. & 94. n. 1.
lit. N. Nisi communiter pro tali habeatur. Pacian. de probat. lib.
2. cap. 21. n. 1. & 3. Nec adversus communem hanc opinionem con-
stet, illum reverà non esse creatum Notarium, Pacian. d. loc. n. 27.
Aut descriptus sit in matricula Notariorum, quia matricula
talis præsumptionem inducit, ut fundatam intentionem habeat
ille, qui in eà descriptus reperitur. Farin. de fals. quest. 155. n. 94.
Dec. in c. 1. n. 18. de fide Instr. Aut multos annos in possessione fuerit
& actus exercuerit. Aut in Instrumento ex longinquis partibus
per literas testimoniales talis asseratur Pacian. d. loc. n. 4. Farin.
d. loc. n. 95. Aut producat instrumentum antiquum excedens
cursum centum annorum Farin. eod. loc. n. 97. Menoch. 2. præ-
sumpt. 78. Pacian. allegat. loc. siquidem solet antiquitas temporis
facere, ut omnia solenniter acta præsumantur Mascard. de pro-
bat. conclus. 1096. n. 6.

XIX. Confertur autem Notariatus vel i. ex plenitudine
potestatis à Papa, Imperatore & alijs, qui merum & supremum
imperium & majora regalia, ad quæ & jus creandi Notarios per-
tinet Matth. de Afflict. in c. unic. in pr. 2. feud. quæ sunt regalia 56.
Chassan. de glor. mund. Aegid. Bos. tr. de Princip. & Privil. ejus.
Borcholt. in d. c. unic. quæ sunt regalia. Rosenthal. de feud. cap. 5. concl.
4. Schultz. in Synops. Jur. feud. cap. 7. n. 69. Matth. Stephan. de fdict.
lib. 2. p. 1. c. 1. membr. 2. n. 84. habent & superiorem in hoc mun-
do non recognoscunt. Specul. de fide Instr. §. restat. 8. n. 22. Tusch.
Concl. 70. n. 1. & 4. lit. N. Ungepaar in disput. de regal. 2. lit. B. Schultz.
d. loc. n. 14. & seq. Quapropter etiam Electores Imperij Nota-

D

rios

rios creare posse tradit Rutg. Ruland. 2. de Commiss. 5. cap. 4. n. 19.
& seqq.

XX. Vel 2. ex concessione potestatis à Comitibus Palatinis, quibus hoc ipsum à Superioribus ut plurimum cum aliis regalibus vice & nomine eorundem exercendis indulgetur Specul. d. loc. n. 23. Befold. in Thesaur. Pract. lit. N. 16. Dn. Carpz. de Leg. Regia Germ. cap. 10. Sect. 10. n. 6. Chilian König in Process. cap. de publ. Notariis 41. ibi: Und solches mögen auch die UnterHerrn thun und offenbare Schreiber machen / so sie des von den OberHerrn Befehl und Gewalt haben und dieselben heißen Comites Palatini. arg. l. 1. C. de emancip. liber. Quāvis enim jura imperatoria sive regia sint individua, ut citra diminutionem Magistratus cum alijs facile communicari nequeant, Rauchbar. part. 2. q. 11. n. 31. vicariā tamen operā concedi possunt. arg. l. 1. ff. de Offic. Prator. Tusch. concl. 72. n. 2. lit. N. Ita ut Notarius creatus ab eo, qui habet talem autoritatē à Superiori concessam, dicatur creatus a primo concedente & tantum valet, ac si ab ipso Imperatore factus esset, quia omnia nostra facimus, quibus autoritatem nostram impartimur, dicit Imperator in l. 1. §. 6. in fin. C. de vet. jur. enucl. gloss. Inst. de I. N. G. & Civil. §. plebis scitum. in vers. Consul. Alex. conf. 123. n. 17. lib. 4. & quicquid fit ex concessione supremi Principis, ab ipsomet factum censetur c. 9. qui auctoritate. 12. de prebend. in 6. c. cum aliquibus. 4. de rescript. in 6. l. 2. §. Quæ omnia. 9. C. de Jur. Vet. Enucl. Jason. Conf. 129. n. 1. lib. 4. Matth. de Afflict. decis. 366. n. 5. Dn. Carpz. in tr. de L. Reg. cap. 10. Sect. 10. n. 13. Cū verò non tantum Notarij; sed & ipsorum Comitum Palatinorum creatio regale quoddam & de reservatis principis sit, uti paulo ante probatum dedimus & Menoch. 2. presumpt. 78. n. 8. & Schultz. d. loc. n. 66. & 69. testantur; Sed in his quæ sunt principi reservata, excludatur omnis potestas inferiorum à principe, ita ut nemo alius, præter ipsum possit illa conferre l. 1. ff. de offic. ejus cui mandat. l. 1. C. de jur. aur. annul. Pacian. d. loc. n. 28. & 29. Myns. Cent. 5. obs. 29. n. 1. consequitur, Comites Palatinos alios Comites creare, & concessam sibi potestatem creandi Notarios delegare, aut per alium absentes Notarios publicos ordinare non posse Donell. Enucl. lib. 17. c. 22. lit. N. Limnæ. de jur. publ. lib. 4. cap. 4. n. 58. quia ea, quæ ex speciali legis vel Principis concessione

COM-

competunt, mandari aliis vel delegari nequeunt, *d. l. i. ff. de offic. eius cui mandata.* Treutl. *Vol. i. disp. 2. tb. 4. lit. E.* & in istis, ubi ab Imperatore industria personæ eligitur, adeoque eidem huiusmodi privilegium conceditur, actus per alios execeri non possunt. Menoch. *lib. i. A. J. Quest. quest. 68. n. ii. & seqq.* Nisi etiam hoc ipsum eis specialiter concessum sit, quemadmodum, huiusmodi privilegium olim ab Imperat. Carolo V. Gabrieli Comiti ab Ortenburg & ejusdem descendentibus masculis datum esse refert Limnæ. *d. loc. n. 48.* quod videre licet apud Volckmann. *in Art. Notariat.* Sed hinc observandum & maximè notandum venit, quod Comiti Palatino de sua potestate creandi Notarios asserenti fides non habeatur, nisi concessionem sive privilegium à Principe sibi indultum ostendat *arg. l. fidejussores. 68. §. pro Aurelio. ff. de fidejuss. l. si quis stipulatus. 112. ff. de V. O. l. i. C. de mand. princ. c. porro. 7. de privileg. Valent. Forster. lib. 6. de success. ab intestat. cap. 35. n. 10. 11. & seqq.* Quod si verò Notarius creatus fuerit à Comite, qui potestatem creandi non habuit, & hoc sciverit Notarius, instrumenta ab eo confecta non valent, quia est in malâ fide constitutus & falsarius, Pacian. *d. loc. n. 31.* Farin. *de falsit. quest. 155. n. 93.* Sin autem hoc non sciverit, sed potius contrarium credere veresimiliter potuerit eò, quod talis pro Comite Palatino, cui ejusmodi potestas data esset, communiter habeatur & erat in quasi possessione creandi Notarios, pro qua possessione in dubio præsumitur Bal. *in l. ignorat. n. 11. vers. unde ex quo Comes, col. 4. C. de his, qui accus. non possunt.* cùm longa possessio vel quasi alicujus juris habeatur pro veritate, uti est textus *in l. i. C. de servit. & aqua.* & quasi possessio probetur per quendam usum & exercitium, ut dicit Bal. *in l. fin. in fin. ff. uti possidet. & l. i. ff. de offic. præfect. urb.* tunc ipsius instrumenta valere non est dubium, non obstante, quod postea de privilegij nullitate appareat, 1. per textum notabilem *in c. consultationibus. 19. X. de Jur. patron.* quia quemadmodum præsentatus ab eo, qui communiter Ecclesiæ patronus credebatur & erat in possessione præsentandi, jure patronatus evicto, non potest removeri, ita etiam huiusmodi Notarij instrumenta rejici nequeunt, propter identitatem rationis, quæ hinc subesse intelligitur. 2. quia notarius iste habuit bonam fi-

dem: At gesta & contractus ejus, qui habuit bonam fidem, quam vis non legitime intitulatus sit, valent & facit suos omnes illos fructus, qui ad eum pervenissent, si fecisset legitime intitulatus, vide latius hac de re differentem Pacian. *de probat. d. loc. n. 70. & seqq.*

XXI. Possunt denique & alij Principes, Comites, Marchiones, Episcopi, Civitates & Universitates, Magistratus ordinarij & Deputati, in suo territorio & judicio Notarios creare. Sic etiam Rector provinciae in provincia sua, & Dux Exercitus, qui dicitur habere Iudictionem, quam possit exercere, tam intra, quam extra territorium sui Principis super exercitu suo, Notarios ordinare valent Tusch. *d. concl. 70. n. 4. 6. 8. & 13. 15. & seqq.* Chilian. König *d. loc. Spec. Not. Philipp. Meisters lib. 1. p. 1. quest. 3.* Satler. *quest. 16. & 17.* Verum cum hujusmodi Constituentes absoluta potestate destituantur, & Superiorem recognoscant, tantum abest, ut eorundem creati Notarij sint tabelliones publici & in universo Romano Imperio & alijs locis habeant potestatem & officium publicum, quod Notarijs lege & jure scripto datur, sed dicuntur Notarij privati, & extra territorium creatum instrumenta rogare & officium suum exercere nequeunt. Mascard. *de probat. concl. 1098. n. 44.* Specul. *d. §. restat. 8. de Instrum. edit. n. 22. & 25. vers. Ego credo.* Tusch. *d. concl. 70.* Cnaustin. *in Art. Notar.* Neque enim ea authoritas, quae quantum ad Iudictionem talium constituentium publica, receptaque est, mox etiam, quantum ad aliorum Jurisdictiones publica & recepta est. Nam Comes aut Civitas subditis civibusque suis, qualem velit tanquam fide dignum, constituere potest Notarium; Alijs autem non suis, illius fidem autoritatemque invitis obtrudere nequit. Fichard. *Art. Notariat. Tom. 1. c. 1.* Cum e contrario Notarij à Summo Pontifice, Imperatore vel eorum nomine à Comitibus Palatinis creati appellentur Tabelliones publici, & ubique terrarum orbis Christiani, non tantum in universo Romano Imperio, verum etiam in Gallia, Hispania & Anglia officio suo uti possunt. Specul. & Fichard. *d. loc. Gail. 2. obs. 71. n. 12.* Speidel. *in Notabil. lit. N. 15. vid. thes. 14 & seqq.* Treutl. *Vol. 2. disp. 5. th. 2. lit. C.*

XXII. Ordinari autem crearique Tabelliones non promiscue, indifferenterque omnes possunt, quia officium eorum publi-

publicam adeo fidem & auctoritatem, proindeque, ut supra *ib. 4.* dictum, quandam etiam dignitatem habet conjunctam, quam utramque sanè à contemptu, calumniaque hominum tueri publicè interest. Idcirco Comites Palatini præcipuâ cura attendere, diligenterque considerare debent, qui & quales sint illi, qui in Notarios creari postulant, prout etiam hoc ipsum in concessione istius potestatis eorundem conscientia committitur. Cnaustin. *in Art. Notar.* Multi namque sunt, qui certas ob causas ad tale officium non recipiuntur, adeoque instrumenta conficere nequeunt. Quidam enim prohibentur ob *vitium* vel *animi*, vel *corporis*; quidam ob *Sexum* vel *etatem*, vel *statum*. De quibus singulis sigillatim dispiciamus.

XXIII. *Ex vitio animi* Notarij esse prohibentur 1. *Furiosi & mente capti* Spec. *in tit. de test. §. 1. n. 88.* nec valent instrumenta ab ipsis rogata licet valeant rogata ante furorem supervientem. Tusch. *Concl. 71. n. 8. lit. N.* Cnaust. *in Art. Notar.* Etenim Notarius ipsemet contrahentium gestis interesse, & coram se acta benè diligenterque advertere & intelligere debet, *Constitut. Maxim. I. §.* Und in *gemein zureden/ ibi: Das sie wohl vnd fleissig auffsehen haben vnd verstehen/was vor ihnen gehandelt ic. Novell. 44. & ibi gloss. & Jacob Cuiac.* At furiosus per omnia & in omnibus iudicio destituitur *l. 7. §. 9. ff. quib. ex caus. in poss. eat. l. 1. C. de fals. monet. & loco absentis & quiescentis habetur l. 2. §. furiosus. ff. de Jur. Codicill. l. 124. §. 1. ff. de R. J.* Immò loco mortui Bald. *in l. humanitatis. in 8. Col. C. de SS. Eccles. 2. Stulti*, quò minus verè quadret & locum habeat, quod iste scribit, dum argutè Notarium appellat quasi Notar. Virum enim cordatum, inquit Cnaustin. affabilem, discretum, intelligentem, prudentem & humanum oportet esse Notarium, ut virtus eum facile commendare, & gratum bonis & gravibus viris reddere possit. Nunquam enim tam excellens & pretiosum talentum conceditum rectè dispensabit is, cuius vita, moresque cum honesto disident & pugnant. 3. *Plane rudes & legum imperiti. d. Constit. Max. §.* *Erstlich ordnen wir. ibi: Oder dieser vnser Ordnung vnd anders/so zu Übung dis Ambts zu wissen ist/nicht berichtiget.* Siquidem Notarij fideles & legales esse, ac jura & leges scire debent, præsertim quæ ad Notariatus officium rectè

obeundum sufficienter, ut partes coram se contrahentes de solen-
 nitatibus & clausulis ad contractus & actus, eorumque validi-
 tatem requisitis certificare, & se à contractibus & actibus à jure
 prohibitis & reprobatis abstinere intelligant. *Constit. Maxim. I.*
d. 5. Und in einer Summa. Accurs. in l. generali C. de tabell. lib. 10,
 & post eum Specul. de instrum. edit. §. restat. n. 41. Si quæ verò dif-
 ficultates seu ambiguitates in actibus coram se gerendis pro
 casuum diversitate, quandoque occurrant, quibus se expedire
 parum norunt, desuper peritiores adire & Jctos consulere de-
 bent. d. *Constit. §.* Demnach. ibi; vnd sonderlich wo in den Handlung-
 gen 2c. Cæteroquin si imperitè aliquid fecerint & illicitos con-
 tractus celebraverint, puniuntur & parti læsæ tenentur ad inter-
 esse. l. 14. §. 3. C. de SS. Eccles. l. 2. C. de Eunuch. *Constit. Maxim. §.* Dem-
 nach sollen die Notarien. ult. ibi; damit ihre Buißigkeit vnd schuld
 andern nicht zu Schaden reiche/denn sie darumb/wie obgemeld/ zu ant-
 worten vnd Abtrag zuehun verpstichtet. Mascard. de probat. concl. 1099,
 n. 22. Berlich. part. 1. Concl. 8. n. 37. Dec. c. 1. n. 26. de fid. Instr. Imperitia
 enim culpæ annumeratur l. 132. ff. de R. l. 7. §. fin. ff. Ad Leg. Aquil.
 Nec ignorantia juris excusatur Farin. quest. 154. n. 25. Ignorare
 enim jura in ijs præsertim, quæ ad suum officium pertinent, do-
 lum arguit Farin. de Falsit. quest. 157. n. 2. Gloss. in l. jubemus. §. final.
 in gloss. ult. C. de testam. & ibi Cyn. n. 4. versicul. Nam præsumitur
 dolosè versatus. Rectè igitur dicit Berlich. part. 2. concl. 19. n. 54.
 Notarium, qui clausulam illam instrumento ascripsit, quod
 scil. mulierem de Scto Vellejano certioraverit, nec tamen ipse
 intelligit beneficium, debere creditori damnum & interesse,
 præstare, cum hoc casu instrumentum non valeat, obligatioque
 & renunciatio evanescat.

XXIV. Ulterius qui aliorum sensuum & corporis vitio labo-
 rant, nec integrum habent percipiendarum rerum, quæ coram
 ipsis geruntur, judicium, officio Notariatus legitimè fungi ne-
 queunt, utpote *Surdi*. Quippe qui partes alicujus actus cele-
 brandi gratia ad se venientes, ipsi audire, intentionem & men-
 tem ipsorum, adeoque negotium percipere non valent, cum ta-
 men, ut de visu & auditu attestentur & partes ipsi audiant, usque
 adeo sit ex officio Notarij, ut etiam alteri delegare non possit.
Constit.

Constit. Max. §. Die Notarien sollen sich auch hüten. *ibi:* noch nichts anders / mehr oder weniger / denn was vor Ihm vnd den Zeugen darzu genommen / gehandelt oder geschehen wird / vnd das / so er mit leiblichen sinnen vermerckt / dieweil sich seine Gewalt nicht weiter erstreckt / in seinem Prothocoll auffschreibe. & *ibi:* Denn der Gesicht vnd Gehör halb ist gnug / das der Notarius in beywesen der Zeugen sehe vnd höre. *Item d. §.* Vnd in gemein zureden. *ibi:* Vnd sie mit eignem Gesicht vnd Gehör empfangen haben. *re. Novell. 44. Treul. disput. §. th. 2. Vol. 2. Mascard. de probat. Vol. 1. concl. 4. n. 9. Mejer. in Colleg. Argentin. de fid. instr. n. 4. Deinde Cæci, qui vel à naturâ: vel per valetudinem, senectutem, aut alia de causa carent utroque oculo. Nam in Notario non minus visum atque auditum, & officium ipsum; & d. Constit. Maxim. I. requirit præallegat. loc. Johann. Andr. in Ad-dit. ad Specul. de Instr. edit. §. 8. n. 37. lit. L. Nisi enim oculis videat. Notarius, quæ coram se & testibus fiante, gerantur & habeantur, quomodo de ijs satis firmum testimonium perhibebit, & officium publicum tam arduum & laboriosum secundum præscriptam normam in d. Constit. Maxim. I. exercebit? Actaque & gesta in protocollum sua manu propria referet & inseribet, Imbreviaturamque conficiet? Quod tamen, ut per se ipsum, non per alium faciat, maximè necessarium esse inculcat, d. Constit. §. Fürter so befehlen wir. *ibi:* durch ihn selbst vnd nicht durch jemand andern nach ihrer Ordnung beschrieben. & §. vnd wiewohl von Gewonheit. *ibi:* So soll er doch sein Prothocoll oder außstreckung desselben durch sich selbst vnd nicht durch einen andern machen vnd thun. *Didac. Covarr. pract. quest. cap. 21. n. 1. Siquidem non debet scribere, nisi ea, quæ ipse vidit & cognovit Carpz. lib. 1 t. 7. R. 62. n. 10. Bofs. de fals. n. 94. Fallere tamen jam dicta in monoculo arbitror propter diversitatis rationem, quæ eum ad hujusmodi officium admittere, videtur. Nam Curator esse potest l. 3. C. qui dare tuto. l. unic. C. qui morbo. se excus. cum tamen cæcus non possit. l. frater 9. C. de excusat. tutor.**

XXV. Ut maximè verò Notarius de actu muti instrumentum recipere & signa seu nutus ejus scribere possit. *d. Constit. §.* Es mag auch ein Notarius gebetten oder gefordert werden zu einem Handel eines Stummen *re.* Attamen Muti in Notarios recipi non possunt.

possunt. Tum, quod Notarius partibus, maximè si in scriptis contrahere velint, pacta, renunciationes, cessiones & clausulas intelligibiliter prælegere, easque sufficienter de ijs admonere, instruere, pleneque edocere debeat *d. Const. Maxim. §.* Denn nach dem die Berwilligung: *§ seq. ibi:* Ja alsdenn erfordert die Nothe eurfft / daß alle vñnd jede Puncten den Partheyen vñnd Zeugen von wort zu wort fürgelesen werden. Tum, quod quamvis regulariter quidem nemo alteri stipulari possit *l. 38. §. 17. ff. de V. O. §. 4. & §. 18 Inst. de inutil. Stipul.* attamen ex generali omnium ferè locorum consuetudine Notarius tanquam persona publica alteri quantumvis absenti, stipulari valeat Gotthofred. *in not. ad l. 18. ff. de adopt. l. 2. ff. rem pupill. salu. Anton. Fab. lib. 5. Cod. tit. 11. de fin. 1. n. 2. lib. 8. t. 25. d. 5. n. 1. Anton. Gabrielius tit. de V. O. concl. 1. n. 95. Decius in l. quo. §. nec paciscendo. ff. de R. J. n. 2. Tusch. pract. Conclus. 85. n. 32. & Concl. 99. lit. N.* At vero stipulatio confici nequit, nisi utroque loquente per tex. expressum *in l. 1. ff. de V. O.*

XXVI. *Sexus Ratione* excluduntur *Fœmine* à Tabellionatus officio. Quemadmodum enim Notarios creare non possunt, ita etiam ipsæ Notarij esse nequeunt, quia publicum & virile officium est *Bart. in l. impuberem 22. in pr. ff. ad L. Cornel. de fals.* At illas ab officiis virilibus & publicis remotas esse constat *ex l. 1. §. 5. ff. de postul. l. 12. §. 2. in fin. ff. de Judic. l. fœmina. 2. ff. de R. J. Tusch. pract. Concl. 70. n. 20. lit. N.* Ob quatuor potissimum causas, quas post *Bald. in l. quotiens. C. de suis & legit.* refert *Petr. Wesenbec. in tr. de R. J. l. fœmina. n. 13. & seqq. videl. 1. propter honestatem, quæ non patitur, ut fœminæ virorum cætui sese immisceant. 2. propter fragilitatem consilij & lubrica vota: ter siquidem in horâ mutantur. 3. propter pericula, quia rem sub secreto tenere non possunt. 4. quia moribus & consuetudine ita receptum est d. l. 12. §. fin.*

XXVII. Pariter quoque ab hoc officij genere arcentur *Impuberes* ob ætatem. *Cagnol. in l. 12. §. 1. n. 5. de R. J. qui nondum annum 14. egressi sunt. pr. Inst. quib. mod. tutel. fin. 1. quia Notarius est testis publicus & autoritate ejus testimonio seu scripturæ instar duorum aut trium testium creditur. Atqui impuberes testimonium dicere lege prohibentur l. testium 3. §. 5. l. inviti 19. §. fin. ff. de*

ff. de testib. 2. quia hujusmodi ætatis homines nondum apti sunt ad juramentum præstandum *Specul. §. 1. de test. n. 34.* quod tamen Notarij ab initio sui officij necesse habent facere. Duo enim sunt, quæ dant fidem, formam & esse Notario, nimirum juramentum, & authoritas superioris ipsum constituentis *Tusch. pract. Concl. 70. n. 18. lit. N. Mascard. Vol. 2. concl. 926. n. 2.*
3. quia Notarij, judicio, prudentiâ, & doctrina præditi & legitimæ ætatis esse debent *d. Const. Max. præ alleg. §.* Und in einer *Summa 16.* Sed ætas impuberum non tantum quicquid videt, ignorat. *l. 1. §. impuberes. C. de fals. monetæ.* verum etiam fragile & infirmum, vel potius nullum est animi eorum judicium, referente Imp. Justiniano in *§. præterea 1. Instit. quib. non est permis. fac. test.* & Jcto Paulo in *d. l. cum Prætor. 12. §. 2. ff. de Judic.* Proinde valdè periculosum & damnosum, quin imò in civile & absurdum esset, eos in Notarios creari.

XXVIII. Porro Notariatus officio fungi & instrumenta conficere nequeunt *Doctores Juris, quæ tales,* quamvis indistinctè contrarium teneat *Berlich. in sepe allegat. decis. 27. n. ult. §. part. 1. Concl. 43. n. 50. & seq.* adeoque dicat, *Doctores Juris tabellionatus officium, æquè ac Notarij creati exercere & instrumenta publica rogare posse.* Equidem per dignitatem Doctoralem potestatem docendi & de jure respondendi *Herm. Vult. lib. 1. Jurisprud. Rom. cap. 2. n. 27.* Sed non conficiendi instrumenta adipiscuntur, nec simul ad hoc officium solenniter creantur, & juramento obstringuntur, quod tamen unicè dat formam & esse Notario, uti *proximè præcedente thesi dictum.* Et ut Doctor & Notarius nomine differunt, ita etiâ officio & effectu. *Bornit. de Instr. lib. 2. c. 15. v. Peritus literarum. Magnif. Dn. Carpz. lib. 6. respons. tit. 2. respons. 18.* Ubi adhuc casum præjudicia quædem allegat. Quod si verò *Doctores Juris* simul sint Notarij publici, tales nempe, priusquam summos honores & privilegia Doctoralia obtinuerint, creati & se rogari permiserint, quin instrumenta conficere, & ab illis confecta valeant & plenam fidem mereantur, extra omnem dubitationis aleam positum est. Quò facit *d. Constit. §.* Es ist auch ein Notarius oder Tabellio 16. ibi: *Er were denn Doctor, ein Rathsherr, Mönch oder Clericus, Doch dieselben / so sie sich haben bitten lassen / seind schuldig ihre*
E ihre

ihre Xmbreviaturen der Prothocollen zu eröffnen/ vnd feind solche In-
strumenta von Würden. Quibus in terminis etiam loquitur
responsum Lipsense ab eod. Berlich. adductum *in d. decis. 27. n. 10.*
si paulò altius inspiciatur. Exinde tamen argumentari non
licet ad Doctores juris, qui minimè Notarij publici sunt ordina-
ti, prout facit Berlich. *d. loc.*

XXIX. Similiter etiam res sese habet cum *Monachis & Cle-*
ricis in sacris Ordinibus constitutis. Qui ut maximè regulariter
Notarij fieri & instrumenta rogare prohibeantur. *cap. sicut te. 3. X.*
Ne Clerici vel Monachi. Farin. *in fragment. Criminal. lit. C. n. 212.*
Comprimis si habeant sufficientia beneficia ad vivendum. Farin.
d. loc. n. 227. propterea, quod non tantum illis tanquam mortuis
publica negotia, quale & officium Tabellionatus est *d. l. generali.*
C. de Tabellion. sint interdicta *l. placet. 17. C. de Episcop. & Cler. 16. quest.*
i. can. placuit. 1. & 8. Sed etiam, quod absurdum, quin etiam op-
probriosum esse Clericis, si peritos se velint disceptationum
forensium ostendere inter cætera rescribatur in *l. repetita 41. C. de*
Epis. & Cleric. cum potius divinis officiis & sacrae Scripturae va-
care debeant, nec se immiscere rebus secularibus & iis, quæ in
foro aguntur *l. sancimus. 53. §. 1. C. d. tit.* Attamen si Monachi & Cle-
rici verè sint Notarij, fortè ante susceptum Monachatum & Cle-
ricatum tales autoritate publica constituti, non solum eum
actum, quem instrumentandum in se receperunt, priusquam
Clerici & Monachi effecti sunt, absolvere & authenticare bene
possunt Farin. *d. loc. n. 235.* Verùm etiam, si velint, nec eis publicè
& solenniter interdictum sit Notariatus exercitium Farin. *d. loc.*
n. 241. postea nova negotia recipere, de quæ ijs valida Instrumenta
facere queunt, *d. Constit. Max. allegat. §. 8.* Es ist auch ein Notarius oder
Tabellio re. ibi: Er were dem Doctor, ein Rathsherr/Mönch/oder
Clericus. *Specul. de fid. Instr. §. restat. 8. n. 29. in fin.* Farin. *d. loc. n. 238.*
Tusch. *d. Conclusione 71. n. 1.* Maximè si nulla beneficia habeant,
de quibus vivere queant. Farin. *d. loc. n. 227.* Covar. *pract. quest. c. 19.*
n. 8. aut causa hæresis subsit. *c. 10. §. verum. de hæretic. in 6.* aut sint
Notarij Papæ & ab eo creati, qui minimè possunt prohiberi ab
Episcopo conficere instrumenta Farin. *d. loc. n. 237.* per supra posi-
tam rationem, *ib. 14.* scil. quia Inferiores non possunt tollere le-
gem Superiorum.

XXX. Item à Tabellionatus officio repelluntur *Servi. d. l. generali. C. de Tabellar. lib. 10. Tusch. d. Concl. 71. n. 10. supra thcs. 4. Libertos tamen posse tradunt per l. fin. C. de Serv. reipubl. manu- miss. Specul. de Instr. edit. §. 8. n. 30. Infames. Treutl. p. 1. disp. 8. th. 8. lit. D. Covar. pract. quest. cap. 19. n. 5. Boer. quest. 222. n. 8. contra opinionem eorum, quos allegat Wefenbec. in Paratit. de his qui no. infam. n. 8. Siquidem Notarius integræ famæ & bonæ existi- mationis, probatæque vitæ esse debet. Menoch. 2. præsumpt. 81. n. 2. cir. fin. Et, teste Fichardo & Lucâ de Penna in l. 15. C. de Decur. lib. 10. n. 4. Tabellionatus officium non tantum honor & digni- tas l. 1. C. de Mandat. Princip. supra th. 4. Chassan. de glor. mund. part. 11. consid. 19. Sed etiam publicum munus est, cùm tabellio auto- ritate publica utatur. c. cum dilectus X. de fid. Instr. c. cum F. Tabellio. X. eod. At verò infamia efficit quem & ab honoribus l. 2. C. de dign. lib. 12. c. inter dilectos X. de Excess. prelat. c. Infamibus. 87. de R. I. in 6. Hart. Pist. lib. 1. quest. 30. n. 37. & ab officio publico alienum. gloss. in l. 2. §. miles verb. Sacramento. ff. de his qui not. infam. Pa- norm. in c. sciscitatus. X. de Rescript. Deinde, quia autoritas Notarij maximè consistit in legalitate & fide ipsius, siquidem in principio creationis suæ solet jurare, se legaliter i. e. cum fide & verè in- strumenta confecturum, contra quam si quis fecerit vel instru- mentum de Contractu usurario rogando, vel aliud aliquid committendo, infamiâ notatur, obque eam à Tabellionatu re- movetur, ita ut de cætero non possit instrumenta facere, secun- dum Hostiens. in Summ. de Usur. §. ult. vers. quid de Notariis vid. infr. th. 56. Quæ sanè pœna infamiæ & remotionis in hujusmodi falsarios constituta nullum posset habere usum in infamibus, nec ejus metu, si ad hujusmodi officium admitterentur, à perfidiâ & malè gesto unquam absterrerentur, cùm jam ante existi- matione & famâ privati fuerint: Unde & Infideles, & hæretici notorij, eoque nomine damnati, auth. Gaziros. C. de hæret. & Mani- chæ. Myns. obs. 43. Cent. 3. Banniti, Proscripti, Perfidi, Periuri, Judæi Jas. in rub. ff. de oper. nov. nunc. n. 3. & cap. 31. Const. 17. quest. 4. & Cæteri, qui à testimonio dicendo repelluntur, aut malis moribus præditi sunt, ad officium Notariatus aspirare non possunt. De quo manifesta extat Sanctio Imp. Maxim. I. in d. Constit. §. Erstlich ord-*

nen wir/das vnter den Personen/so approbiret oder von neuen insti-
tuiret werden/ihres Standes vnd Wissens halber Vnterschied gehab-
ten vnd Auffmerckung gehabt werde / damit nicht die / so darzu von
Rechten verbotten / Als Vngläubige / eigene Leute / Ehrlos Infames
genant / oder dieser vnser Ordnung vnd anders / so zu Übung diß Amtes
zu wiffen noth ist / nicht berichtiget / oder im Geistlichen Bann / oder
vnser vnd des Reichs Acht weren / vnd in Summa alle die zu Rechten
zu zeugen verworffen werden / dieweil sie an stat der Zeugen gebraucht
werden. Sic etiam qui semel ex falsi crimine tabellionatus officio
publicè privati sunt, non poterunt amplius de novo creari No-
tarij & reponi in possessionem tabellionatus, etiamsi fuerint à
Principe famæ restituti. Lucas de Penna in l. 12. C. de Suscept. & Ar-
car. lib. 10. Novell. 85. c. fin. l. iudices. C. de dig. lib. 12. Pacian. de Probata
lib. 2. cap. 21. n. 102. & 104. Imò quoties se ingerunt, toties de novo
falsum committunt l. eos. §. quasi. ff. ad L. Cornel. de fals. Pacian. d. loc.
quia Notarius semel falsarius & de falso condemnatus non
potest conficere alia instrumenta, nec postea confecta valent.
Menoch. 5. presumpt. 21. n. 4. Farin. de fals. quest. 155. n. 33. & seqq.

XXXI. Formam & modum creandi Notarios quod atti-
net, ea in certis quibusdam requisitis consistit. Nam primum
omnium, quibus ad tabellionatus officium adspirare animus est,
sibi istud conferendum eâ, quâ par est & deceet, observantia ab
iis petere debent, quibus hujusmodi potestas competit. Invito
enim beneficium non datur l. 3. §. 3. ff. de bonor. poss. vid. Satler. in
Thesaur. Notar. p. 1. cap. 14. Wie man vmb das Notariat Amte bitten
soll. Post deinde examen subire necesse habent, cum primis in
materia contractuum, ultimarum voluntatum & processus ju-
dicialis, quippe circa quæ officium Notariatus potissimum ver-
satur. Lucas de Penna in l. 1. in pr. C. de Tabull. n. 1. quæ uè inter
alia Notarius benè cognita & perspecta habere debet. Cum
enim istud officium gravissimum & periculosissimum sit. Breul.
de milit. politic. tit. de Notariis. n. 6. adeoque non nisi habilibus &
dignis personis concedendum d. Constit. Maxim. I. §. jam proximè
allegato, Mindan. 2. de mandat. cap. 69. n. 8. in fin. utique sine prævio
examine neminem ad illud admitti convenit, nisi antea de ipsius
habilitate & legalitate satis constet. Examen enim manifestat,
utrum

utrum quis dignus sit, qui Notarius publicus creetur, nec ne.
Sed plures sine examine creatos esse seipsum sæpè vidisse refert
Rutg. Ruland: *de Commissar. part. 1. lib. 4. cap. 23. n. 4.* Quod etiam-
num hodiè haud rarò fieri experientia testatur. Quam causam
esse dicit idem Rutg. Ruland: *allegat. loc.* quamobrem numerus
imperitorum, Notariorum hodiè numerum doctorum Nota-
riorum si non superet, tamen æquet. Verum, ut inquit
Cnaustin. *in Art. Notar. pag. m. 13.* in Rempubl. commoda-
que publica non minimum peccant illi, qui tales creaturas,
monstris quàm Tabellionibus similiores, in officinam publicam
Notariorum totius orbis mittunt, rei literariæ vere pestes & exi-
tium, ignominia & dedecus. Mindan: *d. loc. n. 10.* In Camera Impe-
riali, quæ Spira est, Notarij, antequam approbentur & in matri-
culam recipiantur, rigorosè examinantur, prout demonstrat
Visitation Abschied *de Anno 1560.* Nach dem auch hin vnd wider viel
Notarien. ibi: So sehen vund wollen wir / das hinfürter an diesem
Keyserl. Cammergerichte keine Notarien approbiret vund inscribiret
werden sollen / die seyn dann zuvor an diesem Keyserl. Cammergerichte /
durch darzu verordnete / de rigore examiniret. Item Visitation
Abscheid *Anno 1561.* Von den Notarien / so sich am Keyserl. Cammer-
gerichte zu immatriculiren begehren. Frider. Ortlep. *in Exam. Notar.*
Immatricul. per tot. Mindan: *d. loc. n. 9.* Hinc Notarios immatricu-
latos, propter prævium speciale examen, majoris esse dignitatis,
quàm Notarios ab aliis creatos tradit idem Rutger. Ruland:
d. loc. n. 3. *Facto v. examine,* si creandi ad hujusmodi officium
exercendum omninò habiles & sufficientes deprehendantur,
juramentum coram Notario & testibus præstare tenentur, quod
instrumenta contractuum, ultimarum voluntatum, Codicillo-
rum, Testamentorum, quæcunque judiciorum acta & omnia
alia & singula, quæ sibi ratione officij facienda & scribenda oc-
current, justè, probè & fideliter, omni simulatione, falsitate &
dolo remotis, scribere velint, in membranis vel papyro & non
in chartis abrasis; nec non sententias & dicta testium, donec
publicata fuerint & aperta, sub secreto retinere & omnia rectè
facere, quæ ad ipsos pertinebunt, uti ex tenore cujusvis Notarij
juramenti latius apparet, quod ut plurimum Instrumento crea-
tionis inseri solet. *Postmodum præstato juramento,* Notarij publi-

ci & Judices ordinarij à Creantibus renunciantur, & per calamarij, chartæ & pennæ traditionem de officio Tabellionatus investiuntur, applicato insuper eorum digitis aureo annulo & bireto simplici imposito, ut instar auri puram conscientiam & constantiam servantes falsitatem fugiant & sine respectu personarum fideliter procedant, nec non utantur, fruantur omnibus & singulis privilegiis, juribus, honoribus, immunitatibus & libertatibus, quibus hujusmodi creati Notarij gaudere solent. Deniq; quò instrumentis publicis per novos Notarios conficiendis eo firmiter stetur & plena fides adhibeatur, singulis singulare & præ cæteris proprium Signum, quod vulgo Notariat Signet vocatur, conceditur, quod in imâ parte instrumentorum apponant, eoq; ipso instrumenta corroborent & muniant. Bornit. de Instr. lib. 2. cap. 16. vers. prætere. uti ex literis testimonialibus singulis Notariatus patet.

XXXII. Notarij autem propterea ordinantur, ut instrumenta publica conficiant super contractibus, testamentis, actibus judicialibus, utpote testium examinatione, appellationum & Leutationum interpositione, multisque alijs, ne placita, vota & gesta hominum oblivione obruantur, sed ad perennem rei memoriam publicis firmentur documentis *d. Constit. Maxim. I. in pr. ibi: Dadurch die Handlung vnd Willen der Menschen / damit sie nicht in vergessen gesetzt / durch mittel der Schrifft in ewiger Gedächnuß behalten / vnd durch glaubwürdige offen Urkunde befestiget werden.* Est enim potestas & officium Notarij publici instrumenta conscribere Bornit. *de Instr. lib. 2. cap. 17.* Quamvis etiam ea instrumenta publica dicantur, quæ in judiciis autoritate judicis exemplificata & authenticata apud acta publica scribuntur. Mascard. *quest. 6. n. 77.* Item quæ de archivo seu armario publico producuntur *l. 10. ff. de probat. l. ult. C. de re jud. cap. ad audientiam 13. X. de præscript.*

XXXIII. Cæterum ad confectionem instrumenti Notarij publici, ut valida sit, adhiberi debent *certa quedam Requisita; & Solennitates.* Vide Wesenbec. *in Parat. ff. de fid. instrum. n. 5.*

XXXIV. *Primò* namque necesse est, ut is, qui hujusmodi instrumenta conficere velit, sit legitime creatus Notarius Rutg. Ruland.

Ruland. *de Commis.* part. 2. lib. 5. cap. 7. n. 2. Harpr. in §. Item L. Cornel.
de fals. Instit. de publ. judic. n. 7. Ille enim, qui ad hoc nullam habet
potestatem, instrumenta firma rogare nequit, nec valent, quæ à
non Notario rogata sunt, Farin. *de falsit. quest.* 155. n. 91. Sichard. *ad*
l. 4. C. de fid. Instr. Idem Sichard. *in l. 1. C. de testament.* n. 23. Treutl. *Vol.*
2. disp. 5. §. 2. lit. B. & ibi Bachov. Sive ante, sive post conditionem
illius detectam, quia semper falsarius fuit. Pacian. *de Probat. lib. 2.*
cap. 21. n. 38. v. sed mihi videtur. Nam inter cætera ad formam essen-
tialem instrumenti requiritur, ut à Notario publico conficiatur,
ut notant omnes *in c. 1. X. de fide Instr.* & Azo *in Auth. de Instrum.*
caut. At forma ad amussim observari & impleri debet, cujus
omissio in qualibet vel minimâ particula vitiat totum. Magnif.
Dn. Ordin. Carpz. *lib. 6. respons. tit. 2. resp.* 18. n. 18. & 19. *cum ibi allegat.*
Unde etiam, si opponatur contra instrumentum, quod iste, qui
scripsit, non fuerit Notarius, maximè cum ignotus sit, Notaria-
tus à producente instrumentum probari debet, non aliter atque
Clericatus. *Specul. in §. 8. de Instr. edit. n. 24 in fin.* Boer. *Decis.* 36. n. 10.
Cravet. *consil.* 72. & *cons.* 150. n. 2. *item cons.* 122. n. 16. Tusch. *Concl.* 93. n. 7.
lit. N. Mascard. *Vol. 2. conclus.* 910. n. 2. & 6. Vasqui. *Tom. 2. lib. 1. §. 3. n. 22.*
Tholos. *Syntag. Jur. lib. 48. cap. 14. n. 9.* (1) quia ignoto notario non
tenemur adhibere fidem, vel ejus instrumento, est casus *in cap. 1.*
X. de Cleric. peregrinant. (2) quia affirmanti incumbit
probatio *l. actor. 23. C. de probat.* (3) quia qualitas est, & in facto
consistit, nec inest à natura Mascard. *de probat. concl.* 1096. n. 1. Me-
noch. *2. presumpt.* 78. n. 2. *in fin.* *Specul. de instrum. edit. §. restat.* 8. n. 24.
Atqui ea, quæ facti sunt, non præsumuntur *l. 13. §. 2. ff. de Public. in*
rem act. l. 12. §. 2. ff. de captiv. & postlim. Nec sufficit ad relevatio-
nem producentis, quod conficiens in instrumento se asseruerit
Notarium, sed aliter debet probari. Mascard. *d. loc. n. 2.* *Specul.*
d. §. 8. n. 39. Boer. *Decis.* 36. n. 7. & 8. Cravet. *Cons.* 72. n. 2. *in fin. cons.* 150.
n. 1. Tusch. *Concl.* 83. n. 35. *lit. N.* Cùm notario attestanti de aucto-
ritate sibi concessâ sine adminiculo non credatur, nisi probetur
Mascard. *d. loc. n. 2.* Eieri enim potest, ut quis conficiat instrumen-
tum, ei que subscribat se Notarium esse, cùm tamen non sit, eoq;
falsum committat *l. 2. ff. de fid. Instr. l. fin. C. de Edict. D. Hadrian. toll.*
Ferrar. *in form. oppo. contr. instrum. in verb. non fuit, nec est publicus ex*

not.

tot. Sichard. d. loc. Quo casu punitur poenâ mortis Farin. *questio*.
104. n. 13. Menoch. lib. 2. Cent. 4. cas. 320. n. 9. Bos. de fals. n. 131. quia
delinquit in ipsum Principem, à quo potestatem habere finxit.
Baid. in l. data opera. n. 50. C. de iis, qui accus. non poss. arg. l. 1. C. de privat.
carcer. Quomodo autem Notariatus probetur, vide Tusch. *Concl.*
94. lit. N. Fichard. *Art. Not. Tom. 1. sub tit. var. quest. 3.* Mascard. de
probat. *concl.* 1097. *Specul. de Instr. edit. §. 8. n. 39.* & eos, quos allegat
Farin. d. *quest.* 104. n. 15. Quod si verò non opponatur à parte,
quod ille, qui fecit instrumentum, non fuerit Notarius, aut iste,
de quo adhuc dubitamus, an talis sit, in longâ possessione Ta-
bellionatus fuerit & publicè officium exercuerit, vel instrumen-
ta antiquissima sint, puta centum annorum, aut Notarius à parte
impugnante semel approbatus fuerit etiam in alia causa. Tusch.
concl. 93. n. 9. & 10. nec iudex per se debet requirere probationem
Notariatus, sed præsumitur pro instrumento & Notariatu, &
contrarium dicens tenetur probare. Tusch. d. *concl.* 94. n. 32.
Mascard. *concl.* 1096. n. 5. Boer. *decis.* 242. n. 4. circ. fin. Menoch. 2. *præ-*
sumpt. 46. n. 18. Cravet. *consil.* 150. n. 2. *cons.* 122. n. 16. Pacian. de *Probat.*
lib. 2. c. 21. n. 40. 41. 42. & 57. vid. *th. suprâ* 18. Maximè quando quæstio
tabellionatus non versatur principaliter inter ipsum Notarium,
sed saltem inter Partes. Pacian. d. *loc.* n. 46. & 47. Sanè in Camera
Imperiali Appellationis instrumenta non recipi, ubi non con-
stet de creatione Notarij, testatur Bornit. de *Instrum. lib. 2. cap. 22.*
XXXV. Deinde ad hoc ut scriptura Tabellionis fidem
faciat, requiritur, ut Notarius ad confectionem instrumenti à
partibus specialiter sit rogatus *Novell.* 44. cap. 1. in pr. & ibi Gotho-
fred. in *not. lit. M. d. Constit. Maxim. §.* Und nach dem. ibi: Die dann
allwege darzu gebetten/ oder erfordert werden *re. item §.* Es ist auch
ein Notarius. ibi: Darüber er gebetten wird. Wesenb. in *Parat. de*
fid. Instr. n. 5. Ayrer in *process. p. 1. cap. 9. obs. 9. n. 44.* *Specul. de Instr. edit.*
§. 2. n. 13. & §. 3. n. 4. Treutl. 2. *disp. 5. th. 2.* Tum quia Notario & ejus
attestationi in iis, de quibus non est rogatus, non creditur.
Tusch. *Conclus.* 83. n. 3. Tum, quia hæc solennitas extrinseca est.
Menoch. 2. *præsumpt.* 81. n. 2. Boer. *decis.* 35. n. 7. sine qua Notarius in-
strumentum conficere nequit Mascard. de *probat. Vol. I. concl.* 4. n.
21. & *concl.* 1101. n. 1. Wesembec. in *Parat. d. loc. n. 3. in fin.* Quod si verò
ultrò

ultrò & spontaneo motu se ingerat, suspectus fit *arg. l. 25. ff. de Procurat.* Bachov. *ad Treutl. d. Vol. 2. diss. 5. th. 2. lit. C. in j. n.* Chilian König *in process. cap. de publ. Notar. 41. §.* Und wenn einer. *ibi.* Und ob wohl. & arbitrio judicis puniri potest. *d. §.* Es ist auch ein Notarius. *ibi.* Wohl möchten dieselben um das/darin sie sich willig gegeben hätten und überführung des Gebotts / gebüßet werden. Hinc cauti Notarij, quo magis constet de rogitu sibi factio & instrumenta à se recepta valeant, consuevere, in iis inter alias & hanc adhibere clausulam utilem, scil. se rogatos esse, hierzu insonderheit requiriret und erbetten. prout etiam illud postulat. *d. Const. §.* Und nach dem. *ibi.* Und von derselben bitung oder erforderung anzeigung gethan werden soll. Cui clausulae & assertioni Notarij planè creditur, Menoch. 2. *presumpt. 79. n. 9. & 10.* Mascard. *de Probat. Vol. 1. concl. 4. n. 22. concl. 1101. n. 5. & 9.* Vasqui. *de Succession. tom. 2. lib. 1. §. 3. n. 20.* Tusch. *concl. 83. n. 1. & n. 75. lit. N.* Quæ tamen omissa haut vitiat instrumentum, modò non dubium sit, quin requisitio verè intervenerit. Sin autem rogitus neque ex instrumento, neque ex conjecturis, quas referunt Menoch. 2. *presumpt. 81. n. 8. & seqq.* & Boer. *decis. 35. n. 7.* aut aliundè appareat, talis defectus reddit instrumentum vitiosum, ita ut illi nulla fides habeatur. Boer. *d. loc.* Mascard. *d. concl. 4. n. 21.* Nam in dubio Notarius non præsumitur rogatus. Menoch. 2. *presumpt. 81. n. 1.* Boer. *d. decis. 35. n. 7.* Mascard. *d. 1. & concl. 1101. n. 1.* Vasqui. *d. loc.* Quo casu rogitus probandus erit, quod per duos testes fieri potest. Mascard. *d. concl. 1101. n. 21.*

XXXVI. Cæterùm rogari debet expressè ab omnibus & singulis, de quorum præjudicio agitur, in his, quæ fiunt utriusque partis gratia. *Specul. de instr. edit. d. §. 3. n. 5.* Mascard. *Concl. 1099. n. 36.* Ayr. *in process. p. 1. cap. 9. obs. 9. n. 44.* Alias instrumentum quoad eam partem sive absentem sive præsentem, quæ non rogavit Notarium, non probat plenè, neque præjudicat. Rittershus. *ad Novell. part. 9. cap. 24. n. 23.* Alex. 3. *cons. 37. n. 4.* Tusch. *concl. 75. n. 13.* Quamvis sint aliqui casus, ubi valet rogitus unius partis tantum & duplicatur, quos recenset. Bal. *consil. 454.* Quæ verò ab unius voluntate dependent, ut protestatio, repudiatio, hæreditatis adiunctio, testamentum, appellatio, leuteratio, & similia. Alex. *lib. 2. consil.*

consil. 110. vers. hanc conclusionem. in iis sufficit Notarium ab illa parte, cujus gratia fiunt, rogatum esse, licet non fuerit rogatus ab alia parte. *Specul. d. loc. Wesemb. in Parat. de fid. Instr. n. 3. in fin. Boer. d. decis. 35. n. 1. & 2.* Sanè in donatione, vel liberatione, quæ ut maximè respiciat favorem, donatarij tantum, tamen ab utraque parte debet Notarius rogari. *Boer. d. loc. n. 3. Tusch. d. concl. 75. n. 6.* Rogari autem potest de duobus tantum sensibus, visu nimirum & auditu. *Mascard. de Probat. concl. 1100. n. 1.* quia plus scribere nequit, quàm quod propriis videt oculis & auribus audit; quodvè coram se & testibus ad hoc adhibitis, inter partes actum, gestumvè est tempore actus, non antea vel post ex intervallo. De aliis verò sensibus, ut odoratu, gustu & tactu non, nisi ex testium dicto, qui coram eo odorent, gustent vel tangant & desuper testentur, rogari, & instrumentum conficere, potest *d. Constit. Maxim. §.* Die Notarien sollen sich auch hüren. ibi: noch i. his anders mehr / oder weniger / denn was vor ihm v. and den Zeugen darzu genommen / gehandelt oder geschehen wird / vnd darumb er zu zeiten derselben Handlung / vnd nicht einer andern zeit darvor oder darnach / gebetten wird / vnd das / so er mit leiblichen Sinnen vermerck / dieweil sich seine Gewalt nicht weiter erstreckt / in seinem Prothocoll auffschreibet oder Instrument darüber macht. Aber in denselben Sinnen ist vnterscheid zumachen / denn der Gesicht vnd Gehör halb ist gnug das der Notarius in beywesen der Zeugen sehe vnd höre. Aber der andern Sinnen halb / als mit versuchen / kosten / tasten / riechen oder schmäcken / ist noth / das die Zeugen vor ihm kosten oder versuchen / tasten oder riechen / vnd weis sie durch ihre Sinnen empfahen / vor den Parteyen / Zeugen vnd Notarien bezugen / dann von diesem bezugen / aber nicht von seinem eigan versuchen oder kosten / tasten noch geruch / mag ein Notarius kräftiglich bezugen. *Joh. Andr. in addit. ad Specul. de Instr. edit. §. 8. n. 37. lit. L.* Nocturno tamen tempore Notarius, nisi ex urgenti causâ, quam inferat instrumento, putat si quis ita langueret; ut è vestigio necesse haberet testari, accensis tamen tribus candelis *Mascard. concl. 1098. n. 39* aut in loco occulto seu clanculum se rogari non patiat, cum officium Tabellionatus sit publicum, ut dicit *gloss. in l. generaliter in prim. C. de Tabular. lib. 10.* & contra exercentem istud clandestinè & secreto mil. tet.

militet mala suspicio Mascard. *d. loc. n. 38.* & præsumptio falsitatis Menoch. *5. præsumpt. 20. n. 36.* ita ut etiam exinde p. niri possit Dec. *in c. 1. n. 25. de fid. instr. Specul. de instr. edit. §. 2. n. 12. d. Const. Max. I. §.* Die Notarten sollen auch des wissen haben/das sie nit bey Nacht/denn allein auß Ehehafften Nothsachen/oder auch heimlich sich bitten lassen Instrument zumachen/dieweil solches nicht ohne Verdächlichkeit kan geschehen. quia tenebræ facile præbent occasionem fraudibus & falso *l. 1. §. de inspiciendo. ff. de ventr. insp. ibi. tria lumina.* Verùm rogitum sibi factum Notarius, quamvis morbo impeditus Bachov. *ad Trentl. Vol. 2. disp. 5. th. 2. §. 5.* Ritterhus. *ad Novell. part. 9. cap. 24. n. 30. in fin.* alteri, etiam Notario delegere non potest, ut ipse partes audiat & postmodum ad eum referat pro conficiendo de super instrumento, quia relatio substituti fallax esse potest; Sed partes ad se venientes alicujus actus celebrandi gratiâ ipsemet per se diligenter auscultet *d. Novell. 44. cap. 1. in pr. §. 3. & ibid. Gothofred. in Not. lit. 7. & X. Rittersh. d. loc. n. 29. Specul. d. Instr. edit. §. 9. n. 15. & seq.* Tum, quod qui alienis auribus & oculis audit & videt, non intelligatur propriè audire & videre. Covar. *pr. quest. 21. n. 1.* Tum quia Notario non creditur nisi de his, quæ geruntur in ejus præsentia inter partes tempore actus Cravet. *conf. 88. n. 20. & 21. Menoch. 2. arbit. jud. quest. 144. n. 8 & 2. præsum. 79. n. 17. Specul. de Instr. edit. §. 8. n. 36.* Quod & satis expressum *d. Constit. Max. præallegat. §.* Die Notarien sollen sich auch hüten/das ihr keiner/auss jemand/wie glaubwürdig der were/ansagen oder relation &c. Quoties igitur rogatus fuerit, censetur omnia, quæ scripta sunt, in instrumento ex voluntate partium scripsisse, ita ut etiam Notarij verba, præter ea, quæ ipse tenetur ex officio suo apponere in instrumento, ut annus, mensis, dies, testes & alia solennia instrumenti, dicantur verba partium, quia præsumuntur sibi dicta à partibus prius Tusch. *Concl. 81. lit. N. Mascard. concl. 1103. n. 1. Menoch. 2. præsumpt. 79. n. 2.* Et dicens, notarium aliquid substantiale vel accidentale ex suo capite scripsisse, durioribus afficitur probationibus. Menoch. *d. loc. n. 3.* Hinc codicillaris & aliæ clausulæ in contractibus & testamentis communiter apponi solitæ potius ex voluntate testantium, vel contrahentium, quàm ex Notariorum stylo & mente adjectæ

creduntur. Farin. *de fals.* 157. n. 33. § n. 4. & seq. Franc. Person. *quæst.* 75. n. 36. & seqq. Menoch. & Mascard. *d. loc.* Quamvis enim contrahentes & testantes ab initio adeo ignari & imperiti dicantur, ut vim & efficaciam unius aut alterius clausulæ non satis intelligant, adeoque videatur contra mentes eorum de stylo Notarij esse appositæ, attamen Notarius præsumitur diligens in officio suo ita ut instrumentum, prout debet, partibus prælegerit, illudque & omnia in eo contenta vulgari sermone explicaverit, antequam de eo rogatus dici possit. Mascard. *d. concl.* 1103. n. 6 & 17. Sic pariter Notario perito creditur, qui dicit in Instrumento se certiorasse mulierem de beneficio SC. Velleiani Carpz. *p. i. c. 16. d. 63. n. 5. & 6.* Menosh. *d. loc. n. 5.* donec contrarium probetur. Mascard. *d. concl.* 1103. n. 13. & Carpz. *d. loc.*

XXXVII. *Tertiò* : Necessè quoque est, ut contractus sive actus, de quo à Notario instrumentum conficiendum erit, de jure & cujusvis loci consuetudine & usu sit licitus, eique conformis, & res, quæ in contractum & actum deducuntur, sint æquæ, bonæ, honestæ & piæ; nec jure, statuto, aut moribus prohibita, aut utilitati publicæ nocivæ. *Const. Maxim. §.* Demselben nach. ibi: *D:ßgleichen nach inhalt gemeinen Rechten/oder löblichen Gewonheit vnd Gebrauch eines jeden Orths eingeführet vnd versehen ist/ihre Aempter rechtlich/gerrewlich vnd auffrichtiglich zuüben.* Wesembec. *in Parat. de fid. instr. n. 4. & 5.* Ea enim quæ pietatem & honestatem lædunt, atque contra bonos mores fiunt, nec facere nos posse credendum est, inquit Ictus Papin. *in t. filius. 15. ff. de condit. institut.* nedum ut super illis instrumenta fiant. Et quæ lege fieri prohibentur, si fuerint facta non solum inutilia, verum etiam pro infectis habentur. *l. non dubium §. C. de legib.* Itaque si quid scriptum sit in testamento contra jus, vel bonos mores, non valet *l. 112. §. 3. ff. de legat. 1.* Hinc etiam instrumenta per Notarios fieri prohibentur super contractibus usurariis, Hostiens. *in Summa de Usur. §. 1. vers. quid de Notariis. R. A. de anno 1548 tit.* Bon Bucherl. *Conträcten.* Symoniacis & iis, in quibus dolus, fraus, metus, minæ intercedunt; Item super alienatione & distractione feudi. *c. 1 in fin. 2. Feud. de prohibit. feud. alienat. rerum Ecclesiasticarum l. jubemus. 14. §. 3. C. de SS. Eccles. Nov 7. c. 1.* Arumæus 2. *decis. 5.* Menoch.

Menoch. 2. cas. 172. sub pœnâ privationis officij Pacian. p. 1. lib. 2. c. 22. n. 28. fundi dotalis l. unic. §. 15. C. de rei uxor. actio. l. 4. §. tot. tit. ff. de fund. dotal. rei Minorum l. 1. ff. de reb. eorum. Nec non super venditione Eunuchorum, qui facti sunt ex gente Romanorum, l. 2. C. de Eunuch. Super monopolis & illicitis conventionibus & pactis Collegiorum opificum, videlicet, ne quod unus cœpit, alter perficiat l. 12. §. 8. C. de edif. privat. Item, ne quis majori vel minori vendat pretio, quàm alter per l. unic. C. de monopol. & Ordin. Polit. Carol. V. in Comit. Augustan. Anno 1548. à Rudolpho II. in Comit. Francofurt. de Anno 1577. confirmatam. Rub. Von Handwercken in gemein. Ut &, ne quorundam certorum artificum filij, ut textorum, tonsorum, molitorum &c. in Collegia & publicas functiones recipiantur. d. Ordin. Polit. Carol. V. & Rudolph. II. Rub. Von den Handwercks Söhnen/ Besellen/ Knechten vnd Lehrlingknaben. Similiter nec eo casu, ubi quis in fraudem publicæ functionis ad patrocinium alicujus confugit, hujusque rei gratia sub prætextu donationis, vel venditionis, seu conductionis, aut alterius cujuslibet contractus, aliquid in Patronum transmittere velit. l. 1. C. ut nemo ad suum Patrocin. lib. 11. Nec super immunitate concessâ in præjudicium l. 1. C. ut immunit. nem. conced. lib. 10. aut delicto aliquo Wesenbec. in Parat. de fid. Instr. n. 4. Treutl. Vol. 2. disp. 5. th. 2. lit. F. vel negotio proprio Notarius instrumentum conficere potest. l. exemplo. 7. C. de probat. Specul. de Instr. edit. §. 9. n. 27. quia judicis & testis vice fungitur Bachov. ad Treutl. d. loc. At nemo Idoneus testis aut judex in re sua intelligitur. 4. q. 3. c. 3. §. nullus idoneus. l. 2. §. 11. ff. quando appelland. l. omnibus 10. C. de testib. Proinde etiam nec per se nec per alium sibi aut filio suo haut emancipato aliquid in testamento adscribere valet, sive sit testamentum in Scriptis, sive nuncupativum. l. Divus Claudius. 15. in pr. ff. ad L. Cornel. de fals. l. 2. C. de his, qui sibi adscrib. in test. Menoch. cas. 459. n. 19. Tusch. concl. 77. n. 7. lit. N. Tamen contra seipsum Notarius instrumentum rogare potest, & valet Tusch. concl. 78. lit. N. eò quod quilibet contra se testificari possit & dicitur confessio partis. l. de ætate. 11. §. 1. ff. de interrogat. action. Bart. in l. 22. §. fin. n. 2. ff. ad L. Cornel. de fals. Sin verò quis de prædictorum uno aut altero, vel aliis rebus prohibitis instrumentum receperit, non solum

instrumentum præsumitur falsum Boer. *Decis. 37. n. 4.* Sed etiam ipse Notarius in super punitur, prout videre est in jam adductis textibus & passim apud Doctores.

XXXVIII. *Præterea* circa confectioem instrumenti oportet, ut Notarius actum sive contractum, de quo instrumentum conficere intendit, quoad ipsius naturam, quid illa exposcat, quid vicissim non admittat, satis intelligat vid. *tb. supra 17.* Wesenbec. *in Parat. de fide instrum. n. 5.* nec non testes debito numero adhibeat, quotquot jura desiderant & admittunt. Nec enim scripturæ Notarij sine testibus creditur, nisi in actis judicialibus Mascard. *Concl. 1099. n. 7. & 8.* Dn. Carpz. *p. 1. Const. 20. def. 2. n. 5.* Tusch. *Concl. 83. n. 20. & 77. lit. N.* Pacian. *de Probat. lib. 1. cap. 48. n. 54.* usque adeo in eo testes necessarii sunt *d. Const. Maxim. I. S.* Und nach dem von gemeinen Rechten. *ibi:* Darnach die Bezeugen darzu genommen / deren aller Nahmen vnd Zunahmen klärlich beschrieben. *Item §.* Es sollen auch die Notarien *ibi:* Und auch von den Bezeugen / dazu sonderlich genommen vnd gebetten *zc. Myns. 6. obs. 29. n. 3.* ut de substantia instrumenti esse dicantur. *Alex. cons. 37. n. 12. & seq. Vol. 3.* Dec. *cons. 447. n. 7.* Et sicuti non creditur testi, quantumcunque excellenti unico, ita neque Notario attestanti aliquid etiam cum juramento, neque scripturæ ipsius, nisi sit solennis cum testibus. *Tusch. d. Concl. 83. n. 54. & quem ibi allegat Alex. cons. 166. n. 10. in fin. cum seq. ver. præterea, lib. 6.* quia fides instrumenti à testium fide dependet. *Mascard. Concl. 4. n. 26.* Boer. *quest. 118. n. 1.* Itaque Notarius confecturus instrumentum testamenti sive scripti, sive nuncupativi, septem testes adhibere debet *l. hæc consultissima 21. & l. 28. C. de testa. d. Const. Max. §.* Und sollen die Notarien auffmerckung haben / das nach Keyserl. Rechten / zu auffrichtung aller vnd jeder jetzt gemelten Testamenten / auff's wenigste sieben Zeugen noch sind. *Item §.* Aber die Form eines Testaments / das Nuncupativum genant wird / ist also *zc. ibi:* Vor sieben Bezeugen. *Wesembec. in Parat. de testam. Planè in Codicillis l. fin. C. de Codicill. Donatione mortis causâ de jure communi l. fin. C. de mort. caus. donat. testamentis rusticorum, si plurium aut peritiorum copia haberi nequeat, l. fin. C. de testam. Dn. Carpz. p. 3. Const. 4. d. 30.* Legatis & aliis ultimis voluntatibus extra testamentum factis. *Idem Dn. Carpz. p. 3. Const.*

d.p.3. Const. 4. def. 31. quinque testes, In testamento parentum inter
liberos propter favorem liberorum *Carpz. d.p.3. C. 4. d. 15* ut & mi-
litum in castris, non autem bellicis expeditionibus existentium,
duo testes sufficiunt. d. 5. Und sollen die Notarien. *ibi*: Aber in den
Codicillen/nemlich / darin einen außershalb ansehung / oder machung
ander Erben etwas nach eines Todt / von desselben Erben zureichen
vnd zuempfehen / gesetzt / vermache / verlassen / oder zu trewen
Händen befohlen wird / oder ihm übergeben / vor todtes wegen
geschehen. Item vnd auff dem Baw / wo Bawrsleuch Testas-
ment machen / vnd mehr Zeugen nicht zu bekommen weren / auff's we-
nigst fünf Zeugen. Aber in Testamenten / so Vatter vnd Mutter
zwischen ihren Kindern machen / in dem fall / da kein ander ihr Testa-
ment zuvor gemacht / solches abgethan wird. Oder von Rittern / die
zu Feld / vnd doch nicht ain Streit weren / da wird solch anzahl der Zeu-
gen nach gelassen / biß auff zween / Aber die Ritter die in übung des
Streits sind / mögen ihr Testament machen ohn alle Solenniter oder
form / vnd wie sie wollen. Aber die heutigen Ritter / so nicht in solcher
übung vnd streit / noch auch zu Felde liegen / sollen ihre Testament nach
gemeinen Rechten machen. In renunciatione SC. Velleiani & in- 11
tercessionibus mulierum. *l. 23. §. 2. C. ad SC. Vellej.* nec non confe- 11
tione Inventarij, absentibus, quos res tangit. *d. Novell. 1. cap. 2 §. 1.* 11
vers. si verò absunt & ubi contractus summam 50. librarum auri 11
excedat. l. ult. C. si cert. pet. Tres; In confessione creditoris confi- 11
tentis se recepisse debitum, item in confessione debitoris absen- 11
tis sibi solutum esse debitum confidentis. *l. 18. C. de testib. Quinque;* 11
In repudio *septem* testes requiruntur. *l. nullum 9. ff. de divort. §* 11
repud. De numero testium latius differentem vide *Specul. in §. re-* 11
stat. 11. de Teste. In illis autem, ubi lex vel canon testes quidem ad- 11
hiberi postulat, sed eorundem numerum non definit, regulare 11
est, quod tunc *duo* testes sufficiant per tex. express. in *l. ubi numerus.* 11
12. ff. de testib. Specul. d. loc. n. 1. juxta Salvatoris nostri effata: In ore
duorum, aut trium stat omne verum. *cap. 6. §. 23. X. de testibus.* Plu-
ralis enim locutio duorum numero contenta est. *d. l. 12. ff. de test.*
4. q. 3. c. si testes. 3. ver. ubi numerus testium. Reg. 40. de I. R. in 6. Verur-
tamen si tres, ut *Wesenbec. d. loc. per Nov. 73. c. 2.* exigit, aut plures
debito numero adhibeantur testes, prodelle citius, quàm obesse,
pote-

poterit, quin imò pro singulari cautela consuluit sæpe allegata
Const. Max. §. Die Notarien. ibi: Demselben nach ist zu rathen/das
zu zeiten / über die nothdürfftige anzahl der Zeugen andere mehr dazu
für Zeugen genommen vnd gebetten werden etc. Idem tradit Ru-
land. *de testam. rubr. 35. n. 5.* Etenim superflua non nocent. *l. 94. ff. de*
R. Jur. l. 17. C. de testata. Gail. 1. obs. 144. n. 1. & 2. obs. 1. n. 2. Et quæ ex su-
perabundanti fiunt, non vitiant actum Mascard. *Vol. 3. concl. 1177.*
n. 10. & seq. Quod si verò duo Notarij ad aliquem contractum,
vel actum celebrandum, cujus numerus testium non est expres-
sus, in solidum rogentur, quatuor testibus ad minimum opus
est, ita ut quilibet Notarius habeat duos testes, quò sic ubi res
postulat, uterque super eodem contractu sive actu peculiare
instrumentum conficere queat. Nec tamen testes fortuiti ad-
sint oportet, sed rogari debent, ut videant, audiant & intelli-
gant, quæ à Notario & partibus gerantur, siquidem testis esse
non potest, nisi qui factum habet notum. Gothof. *in Not. ad l. 21. ff.*
de testam. lit. C. Maximè in testamentis l. 21. §. 2. ff. de testam. auth. ro-
gati. C. de testib. Const. Max. l. §. Es ist auch im Testament noth/das die
Zeugen nicht allein gebetten / sondern insonderheit zu auffrichtung
des Testaments beruffen oder angenommen werden Myns. *obs. 98.*
n. 6. Cent. 4. Divortis d. l. 9. ff. de divort. Confessione creditoris
affirmantis creditum sibi solutum esse Novell. 90. cap. 2. & in aliis
casibus, quos refert. Specul. de teste. §. 1. n. 91. & Novell. 117. cap. 15.
Quanquam non noceat, vel in omni actu, in quo aliàs etiam for-
tuiti admittuntur, ut in Codicillis *d. l. fin. §. ult. C. de Codicill. vel in*
donatione mortis causa Carpz. p. 3. const. 1. d. 30. Specul. d. loc.
propter majorem cautelam testes vocatos & rogatos adhiberi
per *prædict. auth. rogati.* Prout etiam in omnibus fere instrumen-
tis subjicitur illa clausula: præsentibus N. N. testibus ad præ-
missa vocatis specialitet atque rogatis, quamvis in dubio præsu-
mantur rogati. Gothofred. *in Not. ad d. Novell. 90. cap. 2. lit. f.* Nec
tamen de jure requiritur, & partes cognoscant testes, Boer. *Decis.*
118. n. 4. At verò cum in testimoniis dignitas, fides, mores & gravi-
tas testium examina sit *l. 2. & 3. ff. de testib.* Et in instrumento
omnis dolus, fraus & falsitatis suspicio exulare debeat, Nota-
rius delectum testium habere, & non omnes indifferenter
sineq;

sineque discrimine in testimonium vocare, sed hoc nomine cau-
tus & circumspectus esse debet, ut sciat quos & quale testes in
suis instrumentis adhibeat. Multi enim testes esse prohiben-
tur, ut in testamento regulariter omnes, qui activè & passivè sunt
intestabiles *l. 18. & l. 26. ff. de testam.* Item famina *l. 20 §. 6. ff. eod.*
Gail. 2. observ. 112. num. 1. quamvis in Legatis, Codicillis & dona-
tione mortis causâ testis esse possit. *Dn. Carpzov. p. 1. c. 16. d. 91.*
num. 1. p. 3. c. 30. num. 2. hermaphroditi, in potestate testantis exi-
stens, *§. 8. Inst. de test. ordin.* heres scriptus, ejusdemque pater, fra-
ter &c. *§. 10. Inst. eod. d. l. 20. ff. eod. d. Const. Maxim.* §. Die Notar-
rien/so zu Testamenten auffzurichten genommen werden/ deßglei-
chen auch/die Testament machen wollen / sollen eigendlich auffse-
hen haben/ was Leute sie zu Zeugen darzu nemen/ denn viel seind im
Rechten zu solcher Zeugnis verboten/ als gem. nlich alle die/ so
selbst nicht mögen von Recht Testament machen/ oder aus Testa-
ment etwas empfangen / auch hermaphroditen / Auch die in gewalt
des Testirers. Item / einer der im selben Testament Erbe geschrie-
ben/oder der mit demselben in eines andern gewalt were Sic etiam
in conficiendis instrumentis secularium negociorum presbyteri 11
non sunt ad testimonium vocandi *l. 9. 2. c. fin.* Porro de his, 11
quibus testimonium interdicitur, vide *3. q. 5. c. constituimus 9. tot.*
tit. ff. & C. de testib. & passim Dd. Idcirco, quò minus instrumen-
tum ratione testium impugnari queat, adhibeantur boni, gra-
ves & honesti viri, quivè sunt justæ ætatis, *d. Novell. 90. c. 2. de te-*
stib. non pueri, non deliri senes, non leves scurræ, sycophantæ,
circulatores aut infames. Non difficulter enim leves & incon-
stantes homines subornari possunt, ut falsum, aut varium testi-
monium perhibeant, contra veritatem celebratorum contra-
ctuum, quod tunc Notario & partibus non parum ludibrii, con-
temptus, jacturæ & detrimenti afferret. *Cnautin. in Art Notar.*
Licet quidam dicant, vel aliàs inhabiles testes in instrumentis
admittendos esse & habiles atque idoneos reputandos, modo sit
ejusmodi inhabilitas, quæ per partes remitti possit. *Ayrer. hi-*
storic. Process. jur. p. 1. cap. 9. observ. 9. num. 36. *Mascard. de probat.*
quest. 6. num. 57.

XXXIX *Insuper etiam* Notarius ante omnia considerabit personam testantium vel contrahentium, cujus ætatis, sexus, conditionis, ingenii, & intellectus sint, utrum adhuc in patria potestate, aut minores, an possint testari vel contrahere, & quatenus hoc illis liceat. Nam multis contrahere & testamentum facere minimè est permissum, quo casu nec Notarius instrumenta rogare potest, nec rogata valent. Ad hoc enim requiritur habitus personarum & non quod scriptum, sed quod gestum inspicere debet. *l. 3 C. plus valere. &c.* Itaque si testator, testatrixve non sit sanæ & integræ mentis, nec amplius ex morbi acerbitate articulatè atque ita loqui valeat, ut exaudiatur, quod tamen inter alia ad testamenti factionem maximè necessarium perhibetur in *l. 2. § 17. ff. de testam. l. jubemus. 29. C. de testament. d. Const. Max. 1. §. Item/Es gehöret zu einem Testament/das der oder die/so Testament machen/mit verständlichen Worten reden/oder aber schreiben können/Denn welcher deren keines kundi/der wird darinnen einem Todten gleich geacht / vnd mag k. in Testament machen. *Const. Elect. August 5 part 3. §. Erstlich/das der Testator articulatè vnd verständlich reden könne/haud debet Tabellio ejus nomine,* qui jam ferme mortui loco habetur, ullam voluntatem ultimam conscribendam suscipere. *Sichard. ad l. senium. 3. C. qui testam. facere poss. num. 4. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 43. n. 19.* Alias rogando instrumentum de testamento facto ab homine non sanæ mentis aut aliis ad testamenti factionem necessariis requisitis non observatis, incurrit pœnam. *d. l. 29. in fin. C. de testam. Farin. in fragment. Crimin. part. 1 lit. F. num. 278* Nec eo casu, ubi constat de non sanâ mente testatoris, creditur Notario in instrumento asserenti, testatorem steterisse in recto sensu, *Alex Conf. 141. num. 12. l. 1. licet in dubio credatur, ubi insania mentis aliunde non apparet, cum præsumptione juris iuuetur,* quâ quisque præsumitur sanæ mentis, donec contrarium probetur. *Farin. d. loc. num. 276. § 278. Gothofred. in Not. ad l. 5. C. de Codicill.* Quod si verò testator adhuc ita loquatur, ut verba ejus intelligi & exaudiri possint, non impeditur facere testamentum validum, licet tempore testamenti propter gravitatem infirmitatis non nisi balbutiendo &*

& cum magna anxietate & difficultate verba proferat, modo integritate mentis fruatur, quia gravis infirmitas corporis non reddit quem intestabilem *d. l. 2. § 17. ff. de testam. l. 47. § fin. ff. de fideicom. libert. l. senium 3. C. qui test. fac. poss.* Sichard. *ad banc leg. l. 15. C. de testam. Alex. Cons. 33. num 5. & seqq. lib. 3.* Similiter non valent instrumenta Notarii, quæ facta esse dicuntur super Testamento filiorum familias *l. 6. § 16. ff. de testam. l. penult. C. qui testam. fac. poss.* Excepto tamen casu, ubi filiis famil. de peculio castrensi vel quasi castrensi testari licet. *pr. Inst. quib. non est permiff. fac. testam. l. ult. C. qui testam. fac. Servorum. l. 16. l. 19. ff. de testament. Captivorum ab hostibus l. 8. ff. eod. Obsidum l. 11. ff. eod.* quia hi omnes sunt in aliena potestate, nec liberam habent bonorum administrationem, Item Impuberum *§ 1. Inst. quib. non est permiff. fac. test. l. 5. ff. de testam.* quantumvis ad pias causas, vel tempore pestis testatium *Carpz. p. 3. c. 6. def. 6. & 8.* Prodigorum, quibus bonorum suorum administratio interdicta est, *§ 2. Inst. d. tit. § 1. 18. ff. de testam. Surdorum l. 6 § 1. ff. eod. l. 10. C. qui testam. facere poss. nisi à Principe impetraverint l. 7. ff. eod. aut scribere sciant l. 10. C. eod.* Et quanquam etiam olim muti & cæci ob defectum sensus non adeo simpliciter & semper, & ad mortem damnati de jure Digestorum, quo servi poenæ efficiebantur *l. 12. ff. de poen. eorundemq; bona in fiscum publicum redigebantur l. 1. § tot. tit. ff. de bon. damnat. planè non testamentum condere poterant d. l. 6 & 7. ff. de testam. § cæcus. 4. Inst. quib. non est permiff. fac. testam.* Wesemb. *in Paratit. de poenis. num. 9. circ. fin.* Hodie tamen nil amplius obstat, quo minus muti & cæci semper rectè testari queant, nisi alioqui impediuntur; Hi verò ita, ut præter alias solennitates & numerum septem testium simul ad hoc convocatorum, Notarium, vel si is haberi tunc non possit, octavum testem adhibeant, quidq; omninò post mortem suam circa heredem & legata fieri velint, disertè & formaliter exprimant & curent, ut Notarius vel vice ejus octavus testis de hujusmodi voluntate scripturam, quæ in testamento cæci pro forma vel substantia requiritur, conficiat & unà cum omnibus aliis testibus huic testamento uno eodemq; tempore subscribat, & illud consignet, prout latius exponitur *in l. hac consultissima. 8. C. qui testam. fac. poss. & d. Constit.*

*Max. I. §. Es mag auch ein Notarius gebeten oder gefordert wer-
den zu nem Handel eines summen/ vnd schreiben die zeichen oder
win. §. c. Siehard. add. l. consultissima. 8. Schneidvv. add. §. cæ-
cus. Inst. quib. non est permiss. §. c. Pariter moderno tempore con-
fiscatione bonorum maxima ex parte abrogatâ Novell. 134. cap. 13.
§. ut autem. §. auth. Bona damnatorum. C. de bonis proscript. seu
damnat. art. 218. §. art. 135. Ordin. Criminal. Carol. V. & servitute
pœnæ sublatâ Novell. 22. c. 8. auth. Sed hodie. C. de donat. inter vir.
& uxor. Rei criminis capitalis ante vel post condemnationem,
extra tamen casum, quo crimen læsæ Majestatis commissum
est & publicatio bonorum etiamnum hodie locum habet, æquè
ac alii de bonis suis in testamento vel alia quacunque voluntate
ritè disponere, validè transigere, eaque vendere & donare pos-
sunt. d. auth. in fin. Wesenb. in Parat. de testam. n. 13. Magnif. Dn.
Ordin. Benedict. Carpz. in Pract. Criminal. p. 3. q. 135. Id quod etiam
comprobavit August. Elect. Saxon. in Novellis suis p. 3. const. 6. ibi:
So constituiren/ordnen vnd setzen wir/das die jentigen/so auch gleich
zur Todesstraffe verdammet vnd verurtheilet/ ihrer Güter halber/
vnd von alle dem/ so sie nach ihrem Tode verlassen werden/ Testa-
ment machen/vnd in andere wege durch bestendigen letzte Willen/
kräfftige Berordnungen auffrichten mögen. Quibus sanè casibus
Notarii non prohibentur instrumenta conficere. Nec hoc ta-
men illis licet de contractibus eorum, qui à contrahendo arcen-
tur, utpote pupilli, qui sine tutoris autoritate, ne quidem natu-
raliter obligantur l. pupillus. 59 ff. de O. & A. l. quod pupillus. 41. ff. de
condict. indeb. l. 1. in fin. ff. Commodat. quia planè non obligari di-
cuntur, l. 1. §. 2. ff. de pecun. Const. §. nunc admonendi. 2. Instit. quib. a-
lien. l. 3. §. 2. vers. in pupillo de SC. Maced. l. 12. §. fin. ff. de duob. reis. Nec
consentire possunt, cum planè infirmum sit eorum judicium.
l. ult. ff. de manumiss. vindict. l. 189. de R. 7. l. ult. ff. de Jur. & fact. ignor.
Sed l. 1. & 2. ff. de Pact. evincunt, quod vel in obligatione naturali
pleno consensu opus sit. Ergò eam contrahere nequeunt. Nisi
(1) facti sint locupletiores l. naturaliter. 3. ff. de Condict. indeb. l. pu-
pillus. 5. pr. ff. de auct. & cons. tut. l. 3. §. 4. & l. si. ff. de negot. gest. l. 16. pr.
ff. de Minor. l. 3. pr. ff. de Commod. l. 1. §. 15. ff. depositi. l. 4. §. 4. ff. de dol.
mal. & nat. except. l. 47. ff. de Solut. Aut (2) ex re veniat actio &
Obli-*

Obligatio, l. furiosus. 46. ff. de Oblig. & Act. Aut (3) dolum com-
miserint l. 13. § 1. ff. de dol. mal. l. 19. §. 2. & 37. §. 1. vers. in del. is ff. de
Minorib. d. l. 1. §. 15. ff. de pos. l. 111. ff. de R. Jur. Filiifamilias in causa
mutui & voti, propter obstans SCtum Macedon. tot. tit. ff. & C.
ad SCtum Macedon. & l. 2. ff. de pollicitationib. nisi habeant pecu-
lium castrense vel quasi, ad cujus quãtitatem ratione mutui cum
iis agi potest, cum in illo vice patrum familias fungantur l. 2. ff.
ad SCtum Macedon. Prodigii, quibus bonis interdictum est, quia
furiosis æquiparantur l. 6. ff. de V. O. l. 40. ff. de R. J. & pro eis contra-
hentibus fidejussor non obligatur d. l. 6. de V. O. qui tamen vel na-
turali obligationi accedere potest. l. 16. §. 3. ff. de fidejuss. §. 1. Inst. eod.
Muti, surdi in verborum obligationibus, l. 1. ff. de V. O. §. 7. Instit. de
Inut. stipul. Perpetuò furiosi, aut alioqui dementes l. 5. ff. de R. J.
§ 8. Inst. de inutil. stipul. quia omni consensu destituuntur hinc quo
obligatio nulla est l. 1. ff. de pact. Apostata, hæretici. l. 4. in princ. &
§. 3. C. de hæret. & Manicha. l. 3. & 4. C. de Apostat. in tantum, ut
Notarius pro his in aliqua causã scribens vel instrumentum fa-
ciens, afficiatur poenã infamiae & privationis officii. c. Si adver-
sus. 11. ext. de Hæret. Prosp. Farin. de Hæresi. quest. 197. n. 58. & 67. Pa-
cian. d. p. 1. lib. 2. cap. 22. n. 28.

XL. Postquam de *Requisitis* instrumenti publici disserui-
mus, jam etiam de *Solennitatibus* ejusdem aliqua subjiciamus.
Nec enim satis, Notarium, quæ hætenus qualia qualia circa re-
quisita dicta sunt, in conficiendo instrumento observasse, nisi
etiam istud legitime adhibitis solennitatibus à jure vel locorum
consuetudinibus introductis publicet, ut instrumenti nomen &
robur fortiatur.

XLI. *Solennitates* autem juxta sæpius allegatam Constitu-
tionem Imper. Maxim. I. Bon Notarien præcipuè in novem Se-
quentibus consistunt, quæ Notarius, salvis aliis de cujusque loci
consuetudine servandis, quibusvis instrumentis publicis adhi-
bere debet. Nimirum (1) *Invocationem nominis divini*. (2) *An-
num Salutis nostræ, s. nativitatis Salvatoris Domini nostri Jesu Chri-
sti*. (3) *Indictionem*. (4) *Nomen & annum Papæ, Imperatoris vel Re-
gis pro tempore existentis*. (5) *Mensem, diem, horam contractus sive
actus*. (6) *Locum, lociq; locum, puta in quo Castro, Civitate do-
mo &c.*

mo &c. (7) *Rem gestam seu factum*. (8) *Testium nomina & cognomina*. Et tandem. (9) *ipsius Tabellionis Signetum & Subscriptionem*. Quæ omnia concisè habentur & enumerantur in *d. Const.* §. Und nach dem vom gemeinen Rechten / brauch / vbung vnd gewohnheit / das in auffrichtung offener Instrumenten / &c. *Specul.* §. *breviter. 2. de Instr. edit.* Schneidw. §. *item verbornm.* n. 6. *Inst. de Inutil. stipul.* Jacob Menoch. 2. *presumpt.* 82. De quibus omnibus sigillatim paulo altius videbimus.

XLII. Præfationem Nominis Divini quod attinet, magna est apud Doctores concertatio, an ea adeo necessaria sit, ut salvâ substantiâ, vi & autoritate instrumenti omitti nequeat. Alii affirmant; Alii negant; Alii denique distinguunt. Qui affirmativam defendunt, ut *Gloss. in Nov. 47. c. 1. & in c. 6. x. de fid. instrum.* Bald. in *cap. 9. x. de vot. & voti redempt.* Salic. in *l. fin. §. 1. C. de jur. deliber.* Walther *lib. 2. Miscel. jur. cap. 1.* Menoch. *de adipisc. possess. remed. 4 n. 771.* Ruland. *lib. 5. de Commiss. cap. 7. num. 6.* & plures alii inter cætera hæc argumenta & rationes adducunt, dicentes: (1) In omni negotio & actu divinum numen invocandum, per istud Pauli *1. Corinth. 10. & Coloss. 3. can. in nomine Domini. dist. 23. c. non liceat. 6. q. 5. c. non observetis. 26. q. 7.* Ideo etiam in instrumento. (2) Venerabile signum crucis in Inventario vel instrumento necessariò ponendum. *text. in l. scimus. 22. §. sin autem. 2. C. de Jur. deliber.* Ergò multò magis invocationem nominis divini. (3) Omnia rectè & competenter geri, si rei principium fiat decens & amabile Deo. *Novell. 6. in pr.* Et in Nomine Domini nostri Jesu Christi ad omnes actus, omniaq; consilia progrediendum *l. 2. C. de offic. Præf. Prætor. l. 1. & l. 2. C. de vet. jur. enucl.* Ubi enim Christus non fundamentum nullius boni operis superesse ædificium. *q. 1. cum Paulus. 26.* (4) Nomen Imperatoris necessariò in instrumentis præmittendum per *Novell. 47.* multò magis Dei Opt. Max. Regis Regum & Domini Dominantium nomen iisdem adhibendum, per argumentum à minori ad majus desumptum, quod utile, frequens & fortissimum est, *text. in autb. multo magis. C. de SS Eccles. l. 1. §. Sed consulto,* juncta *gloss. ibid. ff. de his, quæ in test. delent.* Nicol. Everhar. in *loc. à minori ad majus.* Econtra negantium pars, quorum itidem hæud parvus numerus, prò sua opinione ut plurimū
hisce

hiscē nititur rationibus : (1) Ejusmodi instrumentum sine præfatione nominis divini omninò subsistere potuisse *Nov. 47. c. 1.* ubi ejus nulla fieret mentio. (2) De jure nullibi id expressè cautum inveniri, & si reperiretur, ut in quibusdam suprâ allegatis textibus, pietatis magis, quàm necessitatis; verùm non talem solennitatem esse, quæ omissa actum vitiaret, cùm sit levis solennitas. (3) Ejusmodi præfationem, secundum Baldi opinionem in proœmio Codicis, nihil importare, nec esse necessarium concomitans ipsius actus, ut cætera requisita, veluti dies, annus, locus &c. *Ayrer. process. histor. p. 1. cap. 9. obser. 9.* Harprecht. Forster. Hænon. *in proœm. Instit.* Illi, qui tertium locum tenent, & adeo simpliciter nec Affirmantium, nec Negantium opinionem sequuntur, dupliciter distinguunt: *Primò* inter negotia ardua & leviora. Priori casu omninò invocationem Nominis Divini in Instrumentis necessariam esse asserunt, cùm negotia ardua majorem solennitatem requirant; Posteriori vero casu non esse præponendam. Nam quæ modici præjudicii essent, in considerationem non venire. *Ayrer. d. l. n. 9. & 10.* Deinde ita: Aut haberi pro consuetudine in illis locis, ubi conficitur instrumentum, ut præfatio Nominis Divini præmittatur; Tunc servandam esse omninò hujusmodi consuetudinem dicunt: Aut consuetudinem non esse, tunc non fore necesse, ut apponatur, *Felin. cap. 1. col. 1. de fide Instr.* Nos, quæquæ opinio hac de re de Jure Justiniano verior sit & magis propugnari possit, de moderno jure, quo utimur, intrepidè statuimus, præfationem Nominis Divini in Instrumento à Notario conficiendo esse maximè necessariam & de forma instrumenti *Menoch. ad ipis. possess. remed. 4. num. 711.* *Rittersh. ad Nov. part. 9. cap. 24. n. 44.* adeò ut si ea omissa sit, instrumentum hodiè vitietur & planè nullum reddatur. Tum (1) quod hoc usu & longâ consuetudine, quæ pro lege observatur, *l. 32 §. 1. ff. de LL.* & sanè plurimum potest *c. cum delectus. 9. x. de fide instr.* introductum sit, prout etiam hodiè videmus; omnibus omninò instrumentis solemnibus à Notariis confectis harum formularum unam aut alteram sub initio adjectam: In Nomine Domini Amen. In Nomine Domini nostri Jesu Christi. In Nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti. In Nomine Sacro Sanctæ

ætæ & individuae Trinitatis, Dei Patris, Filii, & Spiritus Sancti Amen &c. Germanicè; Im Namen der Heiligen Hochgelobten Dreyfaltigkeit / &c. Tum, (2) quod & Imp. Maxim. I. expressè sanxit & pro formâ servandum severè præcepit in d. Constit. § allegat. Vnd nach dem *ibi*: Das in auffrichtung der offenen Instrumenten vnd ihrer Solemnität die Form gehalten / nemlich / das im Anfang nach Anruffung des Göttlichen Namens &c. & paulo post in seq. §. Darumb so gebieten vnd ordnen Wir / dieselbe Form forthin in acht zu nemen. Jam verò omissio solennitatis de consuetudine requisitæ & pro formâ datæ, quamvis levis sit, totum actum vitiat. Boer. Decis. 1. num. 40. Cravet. Conf. 216. n. 4. Quod etiam in Italia & in aliis Regnis observari post alios tradit Bornit. de Instr. p. 1. lib. 2. cap. 19.

XLIII. Post deinde, quò magis temporis circumstantia appareat in instrumentis ponendi sunt anni ab incarnatione seu nativitate Domini nostri Jesu Christi, quibus contractus sive actus celebratus est. Specul. de Instr. edit. §. 2. n. 4. Mascard quest. 6. num. 82. Quod fieri solet plerumque hoc vel simili modo: Zu wissen / das im Jahr / nach Christi vnsers einigen Erlösers vnd Seligmachers Gnadenreichen Geburt / Ein Tausent / Sechs hundert vnd Sieben vnd Bierzig / &c. Hoc quamvis non contineatur in forma ab Imperatore Justiniano præscripta in d. Novell. 47. cap. 1. Neque ejus meminerit glossa in l. generali. C. de Tabul. lib. 10. Ubi inter requisita ibi enumerata non inveniuntur anni incarnationis; Attamen habetur in d. c. In nomine Domini. 23. distin. ut inde evidenter patet, Et omitti nequit ob legem novissimam Imperii in d. Constitut. §. Vnd nam dem. *ibi*: Die Jahrzahl vnsers Heils. Quod à Notariis hætenus etiam ita servatum esse experientia testatur Ayrer. d. loc. num. 20. & 21, Bornit. de Instr. p. 1. lib. 2. cap. 19. Quo enim non factò, instrumentum non solum invalidum est, Spec. d. loc. in fin. Sed etiam Notarius pœnâ falsi punitur Farin. de fals. quest. 157. num. 15. Verùm cum annos Domini ubiq; & semper non æqualiter uno eodemque modo, sed in diversis locis, diversimodè computari contingat, ita ut eorundem computatio quibusdam in locis ab ipsa incarnatione, i. e. die 25. Martii in festo Annunciationis Mariæ, ut in Episcopatu Trevirensi, teste Fichar-

Fichardo in *Art. Notar. Tom. 2.* & Honthemio in *Art. Notar. lib. 2. c. 7.*
n. 19. in aliquibus autem à Nativitate Ipsius nimirum à Mens.
Januario inchoetur, Notarius consuetudinem loci, ubi rogat
instrumentum, benè advertere & in instrumento exprimere
debet, ne ratione temporis contractus in dubium vocetur.
Quemadmodum aliàs ei incumbit, summo studio eò niti, ut in-
strumentum omnibus, quibus potest, modis à cavillationibus
muniatur, defectusque qualescunque evitentur.

XLIV. Nomen itidem Imperatoris & Regis cum integro
ipsius titulo, ut & annus imperij vel regiminis ejusdem instru-
mentis apponi necesse est. *d. Nov. 47. c. 1. Ayrer. d. loc. n. 28. Mascard.*
quest. 6. n. 88. Bacchov. ad Treutl. Vol. 2. disp. 5. tb. 3. lit. A. B. ut eò cer-
tius constet, quo tempore confecta sint, fortè hac formulâ: *Wey*
Herrschung vnd Regierung des Aller Durchleuchtigsten / Großmächtig-
sten vnd vnüberwindlichsten Fürsten vnd Herrn Herrn N. N. Erwöhlt-
ten Römischen Keyfers ꝛc. Seiner Mayestat Reiche des Römischen im
N. des Hungarischen im N. vnd des Böhmischen im N. Jahre ꝛc.
Quod si omissum fuerit, instrumenta corruunt & vitiantur.
Bornit. de Instr. p. 1. lib. 2. cap. 19. vers. Deinde annus Imperatoris & c.
& alij plures, quos ibi adducit. Non attento, quod alij de con-
traria consuetudine excipiunt, cujus vigore instrumentum pro-
pter talem omissionem non vitari dicunt. Expressè enim san-
ctum est in *d. Novell. 47. & Constit. Maxim. §.* Darumb so gebieten
wir ibi: Doch also das auffss wenigste im begriffe des Heiligen Römio-
schen Reichs / den Nahmen vnd das Jahr der Regierung eines Römio-
schen Keyfers / oder Königes / so zu derselben zeit ist / zu setzen vnd in keis-
nem wege / als bisshero von etlichen vnbillich vnd seumig geschehen ist /
vnterlassen werde. Quæ lex seu Constitutio potentior est con-
suetudine. *l. 2. C. qua sit long. consuet.* Et absurdum esse dicit Imp.
Justin. in *d. Novell. 47. pr.* in documentis i. e. instrumentis, ut no-
tat ibi Gothofred. & iis, quæ in judiciis aguntur, & absolutè in
omnibus, in quibus memoria quædam fit temporum, non impe-
rium his præponi. Sed hæc non solum de Imperatoris & Regis
nomine atque imperio sunt accipienda, sed etiam extentenda ad
nomen Romani Pontificis, ejusque Papatum, ita ut Notarius
Apostolicus instrumentum confecturus, æq; ponat nomen Papæ,

H

ac Cæ.

ac Cæsareus Impetatoris. Specul. d. §. 2. n. 8. Ay rer. Bornit. dict. loc.
XLV. Indictio, Germanicè der Rõmer Zinszahl / pariter
de substantia & necessariis requisitis instrumenti esse dicitur.
Mascard. de probat. quest. 6. n. 86. & concl. 4. n. 25. Proinde omitti
nequit, sed omninò inferenda, d. Novell. 47. Alias instrumentum
non valet. Marant in Specul. aur. part. 6. tit. de Instr. product. n. 41.
Tusch. concl. 90. lit. I. Ay rer. d. loc. n. 26. Specul. de Instr. edit. §. 2. n. 5.
& 6. d. Constit. Maxim. ibi: Die Rõmische Zinszahl / Indictio genens
net. Quam opinionem dicit communem Joseph. Ludovic. decis.
13. n. 37. & eam ut magis communem sequitur Covar. 2. var. resol.
cap. 12. n. 7. adeo, ut Princeps de potestate ordinaria non possit
supplere vitium indictionis. Natta. conf. 47. n. 7. Secus tamen
est, si Notarius quidem non planè nullam, sed saltem erratam
indictionem, veluti decimam tertiam pro decima quartâ per er
rorem posuerit, quo casu instrumentum non vitiatur, sed potest
corrigi per Notarium, vel postquam parti facta est editio, modo
in Abbreviatura sit post annum, mensem & diem dictio &c.
Mascard. & Tusch. d. loc. & Concl. 87. n. 9. lit. N. Dicitur autem in
dictio ab indicendo, i. e. præcipiendo, sive jubendo. Specul. d. l. &
denotat tres Olympiades seu spatium quindecim annorum, per
quas olim tempora numerabantur. vide Rittersh. ad Novell. part.
9. cap. 24. n. 1. Joachim. Stephan. ad Novell. 44 47. & 73. Cuiac. ad po
ster. lib. Cod. tit. de Indict. quamvis etiam pro onere & munere,
quod à Principe Subditis indicitur, ut in l. 3. C. de annon. & tribut.
lib. 10. & tit. C. de Indict. lib. 10. nec non pro quolibet anno ipsius
quindenæ, prout hoc loco, accipiatur. Specul. d. loc. Besold. in
Thes. Pract. lit. R. n. 42. Cùm enim quondam Romani Provinciis
per universum Orbem, quem sub potestatem suam redegerant,
census & tributa indicerent; Nonnullæ autem adeo longius
ab Urbe Româ distitæ essent, ut eò quotannis solutionis
tributorum causâ proficisci non possent, tria lustra seu quin
quennia completa præfinebantur, quibus singulis, imprimis
in fine cujuslibet quinquennii, Romam versus iter facerent,
ibique indictum tributum penderent, Scil. primo lustro fer
rum pro fabricandis armis militaribus; Secundo argentum
pro stipendiariis militibus; Tertio, aurum ærario deputan
dum

idum pro Republ. conservandâ, vel ut alij volunt, pro simu-
lachris constituendis. Cnaustin. *in Art. Notar. Specul. d. loc.* Quo-
decursus trium lustrorum Indictio appellabatur. Quæ & se-
riatim cum annis ipsis numerabatur, ita ut in primo anno indi-
ctionis, diceretur indictio prima; in secundo, indictio secunda,
& ita porro usque ad annum decimum quintum. Quo elapso
finiebatur, & rursus ad principium novæ Indictionis & primæ
revertebatur, servato eodem modo, quo dictum, sicque perpetuò,
etiamnum hodiè. Igitur quò magis tempus pro tributo red-
dendo interpellaret & in memoria haberetur, usu venit, ut per
hujusmodi indictionem annorum numerus supputaretur, eaque
datis literarum, contractui, privilegio, testamento & alij Scri-
pturæ solenni apponeretur, prout hoc in singulis instrumentis
fieri Imperator Justinian. expressè sanxit, constituitque in sæpius
allegat. *Novell. 47. c. 1.* Quod nunquam abolitum est, sed adhuc
hodiè durat & servari debet à Notariis in Instrumentis quibus-
vis secundum. *d. Constit. Maxim. I.* ita, ut annum Indictionis, vel
potius ipsam indictionem annum ejus denotantem ponant,
hoc vel simili modo. *In der R. Römer Zinszahl / zu Latein Indictio*
genant. Dupliciter autem cyclus indictionis computatur. Alij
enim inchoant eum ab 8. Calend. Octobris, sive 24. Septembris,
ibidemque finiunt, cui computationi subscribit. Cnaustin. *d. loc.*
Alij verum ab 8. Calend. Januarij, seu nativitate Domini, sicut &
annum, eum numerant, quod nisi forsan consuetudo in contra-
rium militet, magis suadet & rectius putat. *Specul. d. loc.* quia,
inquit, tunc novus rex, nova lex & nova sunt omnia, *arg. c. 3. X. de*
Constit. & omnis scrupulus evitatur. Hujusmodi tamen com-
putatio saltem diversa est in eo tempore, quod est ab octavo
Calendas Octobris, usque ad initium anni sequentis, in residuo
enim tempore planè eadem est. Caterum quoties Notarius in
conficiendo instrumento scire velit, uti maximè decet, quotus
annus Cycli indictionis agatur, vel quota sit in quolibet anno
indictio, annis Domini præsentibus addat tres, eò quod tertiâ
exactâ Indictione, Christus Salvator noster è sancta Virgine, in
hunc mundum natus esse dicatur, tunc quoties poterit, produ-
ctum dividat per 15. Tot enim annis indictionis cursus absolvi-

tur, Deinde qui prodit numerus, indicat, quoties Cyclus integer evolutus sit: Quotus autem post divisionem numerus remanet, tantus est Cycli indictionis annus. Sin verò nihil fuerit residuum, tunc ultimus annus Cycli ejusdem agitur, & numerus quin denus pro indictione est. Quod hisce vulgaribus Latinis & Germanicis versibus comprehenditur:

*Si tribus adjunctis Domini diviseris annos
 Ter tibi per quinos: Indictio certa patebit.
 Si nihil excedit, quindena Indictio erit.*
 Zur Jahr Zahl Christi drey addir
 Die Summ mit 15. dividir.
 Was übrig bleibt ist die Zinszahl
 Das mustu mercken alle mahl:
 Thut es aber gar auff, ehn
 Soll 15 für Indictio stehn.

Verbi gratia, si currenti jam anno 1647. addideris tres, proveniunt 1650. anni. Quos si diviseris per quindenās hoc modo:

I		100. productum.
1650		
1555		
11		

resultant 110, toties Cyclus indictionis conclusus est; Et nil superest. Ergò hoc anno erit inductio decima quinta. Præterea notandum, si quis indictionem, quæ computatur ab 8. Calend. Octobris usque ad natalem Domini, sive ad Calendas Januarij subsequentis cognoscere discupiat, junget annis Domini quatuor, dividendo eos, ut dictum, sicque certam indictionem reperiet. Vide Specul. d. loc. & alios hæc de re latius differentes.

XLVI. Nec minus oportet in instrumento ut etiam Mensis, dies & hora apponatur d. Novell. 47. c. 1. & §. Nachdem. ibi: Darnach Monat/Tag/ Stunde etc. quia hoc modo instrumenta magis ab omni falsitate immunia præstantur. Nam de his, quæ in actu rogitus tempore confecti instrumenti non potuerunt intervenire, Notario non creditur Mascard. concl. 411. n. 24. Tusch. concl. 83. n. 56. lit. N. omittens mensem, diem in instrumento, crimine

mine falsi & ejus poenā tenetur. *Farin. de fals. quest. 157. n. 6.* Mensis ad expressiorem declarationem ipsius diei inseritur. Qui tamen salvā substantiā instrumenti omitti potest, quando nimirum certa dies ponitur, quæ mensem, cui includitur, certè demonstrat, Veluti si Notarius scripserit anno illo & illo, die Nativitatis Domini, Philippi Jacobi, Johannis Baptistæ, Bartholomæi, Michaelis, Martini &c. Quo sanè casu propter mensis omissionem, instrumentum non labefactatur, cū secundum veterem & novum stylum certum sit, ejusmodi quemlibet diem, certo quodam mense contineri, nimirum Nativitatis Domini Mense, Decembri, Philippi Jacobi Majo, Johannis Bapt. Julio, Bartholomæi Augusto, Michaelis Septembri, Martini Novembri. Diem quod attinet, non ille, quo instrumentum ex Imbreviatura, seu Protocollo extensum & confectum est, sed dies, quo rogatus notarius fuit, inseratur *Ayrer. in process. d. loc. Fichard. in Art. Notar. tom. 2.* Et quamvis dies de substantia instrumenti esse dicatur, adeoque omitti nequeat *Mascard. Vol 1. de probat. concl. 4. n. 25.* at tamen ejus omisio in authentico, quod dat Notarius parti extractum, non vitiat instrumentum, modo dies in Notula seu Protocollo contineatur *Mascard. quest. 6. n. 85.* quia dies apposita in Protocollo, censetur repetita in instrumento, extracto *l. 6. §. 6. ff. de edend. Specul. de Instr. edit. §. 9. n. 8. Menoch. arbit. jud. quest. 2. cas. 64.* Non secus ac si præsumitur dies adscripta instrumento sequenti, quemadmodum adscripta est proximo præcedenti *Menoch. d. loc.* Quam diversimodè autem in diversi locis diem apponi consuetum sit, Speculator his verbis docet: Quandoque, inquit, dicitur sic, Prima die May, secunda die intrante Maio, & sic de singulis, usque ad 16. inclusivè; Elapsis autem sedecim diebus Mensis; dicitur 15. die exeunte Maio; decima quarta die exeunte Maio, & sic de singulis usque ad penultimam, in qua dicitur die penultima Maii, & ultima, dicitur ultima die Maii; Et sic de singulis Mensibus 31. dies habentibus observatur: In his autem, qui 30. dies habent, proceditur eodem modo à prima die Mensis usque ad 15. diem per hanc dictionem Intran- te: quibus finitis per alios 15. sequentes proceditur per dictionem Exeunte: Nunquam tamen in prima die Mensis ponitur,

Intrante : Nec in penultimo & ultimo, Exeunte. Sic servatur
Bonon. secundu[m] Ruland. Quandoque verum dies Mensis po-
nuntur per ascensum hoc modo : Prima die Maii, secunda die
Maii & sic ascendendo gradatim, usque ad penultimam diem, in
qua, & etiam in ultima dicitur sicut supra, & sic multi in
Romana Curia servant. Tertio modo dicitur prima die Maii,
secunda die Maii, sine dictione, Intrante : Et sic usque
ad medietatem Mensis : Postmodum verum in sequenti-
bus diebus dicitur, Exeunte, ut supra. Et sic in Regno Siciliae
dicitur observari. Quarto modo ponitur dies per Calendas,
Nonas & Idus. Huc usque Specul. d. §. 2. de Instr. edit. n. 7. Apud
nos vulgari hac formulâ poni receptum est, den 1. 2. 3. & c. Janua-
rij, Februarij, Martij & c. quo nimirum Contractus sive actus
celebratur. Quod si verò Notarius ex urgenti aliqua causâ,
sine quâ alioquin non fieri debere thes. 36. dictum est, noctu roge-
tur instrumenta conficere, tunc si quidem ante mediam noctem
contingat, instrumentum denominetur à die præcedenti: Si post
mediam noctem à sequenti. Fichard. in Art. Notar. Tom. 2. Johann.
Andr. in addit. ad Specul. de Instr. edit. §. 2. lit. F. quia tam de jure
quàm de consuetudine dies à media nocte incipit c. consuluit. 24. de
offic. deleg. l. more Romano. 8. ff. de feriis. Et propriè dies naturalis
dicitur qui comprehendit tenebras & lucem, juxta illud Genes. 1.
Factum est ex vespere & mane, dies unus. Hora etiam exprimen-
da est, cum perfectionem Instrumenti arguat Bornit. de Instr.
part. 1. lib. 2. cap. 19. & prioritatem temporis demonstret. Hoc
etsi hodiè a deo stricte non servetur & Johann. Andr. allegat. loc.
dicat horam diei necessariò ponendam non esse, nisi in casu
l. 5. §. 1. ff. quod vi aut clam. Valdè tamen expedit & tutius est ap-
ponere horam quoque, maximè in instrumento Appellationis
& Leutationis, ubi decendum locum habet, & currit à mo-
mento ejus ipsius horæ, quo sententia est publicata, in alterum
momentum diei decimi illius ejusdem horæ. Moller. ad Const.
Elect. p. 1. Const. 19. n. 7. & 8. Quin imo disertè præcepit Imp. Maxim. I.
in d. §. Und nach dem. ibi: Tag/ Stunde & c. Bald. in l. non minorem.
C. de transact. gl. singul. in l. ex pluribus. 89. §. fin. ff. de solut.

LXVII. Præterea, cum circumscriptio loci & temporis
reddat

reddat rem magis certam & ambiguitatem excludat, eoque me-
lius falsitas, si qua fortè commissa esset, deprehendi possit, ad-
dendus etiam locus, in quo actus seu contractus celebratur & in-
strumentum fiat *d. §.* Und nach dem. ibi: *Mahlstat 2c.* Rittersh.
ad Novell. part. 9. cap. 24. n. 45. Mascard. *Vol. 1. de probat. concl. 4. n. 24.*
Menoch. *2. presump. 84. n. 1. 2.* siquidem de substantia locus esse
dicitur *Gloss. in d. l. generali. C. de Notar. lib. 10.* Mascard. *d. loc.* In tan- 11
tum, ut instrumentum sine loci insertione non valeat, nec pro- 11
bet. Marant. *in Specul. aur. part. 6. tit. de Instr. product. n. 39.* Mascard.
d. q. 6. n. 90. Covarr. *pract. quest. 20. n. 3.* Pruckman. *consil. 1. n. 30.* & in-
super Notarius omittens locum ponere puniatur pænâ falsi. 11
Farin. *de fals. quest. 157. n. 6.* Quemadmodum etiam nec consuetu-
do volens instrumentum valere & fieri sine loco, approbatur.
Menoch. *d. loc. v. Et hæc quidem sententia.* Boer. *Dec. 33. n. 27.* Castrenf.
in Consil. 419. in pr. Vol. 9. Mascard. *d. loc.* quia præstat occasionem de-
linquendi & fabricandi falsum, & tollit reo, contra quem instru-
mentum producit, defensionem & facultatem reprobandi.
Boer. *d. loc. Dec. cap. 1. n. 8. de fid. instr.* quamvis contrarium verius
esse putet Ayres. *d. c. 9. obs. 9. n. 31.* Sed non solum locum genera- 11
lem, ut putà in tali & tali Civitate, vel Villa, vel Castro N. &c. 11
verum etiam loci locum specialem exprimere debet Notarius 11
in instrumento, V. g. Wittebergæ in ædibus N. N. in tali & tali viâ 11
sitis, in illo & illo hypocauto seu conclavi &c. *d. §.* Und nach dem. 11
ibi: *Und an welchem Orth derselben.* Specul. *de Instr. edit. d. §. 2. n. 9.*
Cravet. *cons. 216. n. 2.* Lucas de Penna. *in l. 3. n. 15. C. de Tabul. lib. 10.*
Menoch. *2. presump. 84. n. 2.* Greven. *2. Concl. 13. in Coronid. n. 9. & 10.*
Id quod maximè servandum est in instrumento testamenti ob
maius falsitatis periculum, & in negotio, quod exigit certum
aliquem locum, in quo fiat, quique tali negotio vel actui pecu-
lialiter est constitutus, veluti coram tribunali, ubi jus redditur,
vel in Ecclesia &c. Menoch. *d. loc. n. 4.* Nec tamen omissionem
conclavis instrumentum labefactare autumat Ummius *disp. 17.*
lib. 3. n. 12. de fid. Instr. Quod observantiâ comprobari dicit Bornit.
2. de Instr. cap. 19. vers. locus designari solet. Ut maximè verò non-
nunquam in instrumento locus explicitè non sit positus, nihil-
ominus tamen implicitè & præsumptivè censetur adscriptus,
& ab

& ab uno repetitus in aliud, eoque instrumentum servatur. Hoc
quoties fieri queat, vide sis apud Menoch. *d. loc. n. 5. & seqq.* hac de
re ex professo tractantem. Cui adde & hunc casum quando ex
serie seu facti specie de loco constare potest. Ayrer. *d. loc.*

XLVIII. Porro requiritur, ut unà cum nominibus par-
tium, à quibus rogatus factus est, tota series facti vel rei gestæ in-
feratur, secundum cujusque contractus seu actus substantiam,
qualitates & consuetas clausulas, quæ de jure vel consuetudine
loci necessariae sunt intervenire. *gloss. in d. generali. C. de tabul. & S.*
Und nach dem. *ibi:* Dann der Inhalt der beschehenen Handlung.
Quoniam enim instrumentum maximè propter factum roga-
tur, istud subiici omninò debet, nec omitti potest. Facto autem
seu contractui vel actui Tabellio omnimodo ipsemet per se ad-
sit ab initio usque ad finem totius negotij, cujus seriem & con-
sequentiam universam accuratè percipere, sua manu in proto-
collum inscribere, indeque in solennem & debitam formam
extendere debet, nec aliter complementum instrumenti facere.
Licet enim omnia, ut docet Paul. de Castro *Vol. 1. consil. 209.* alij
committere possit, tamen hæc tria, audientiam scil. protocollum
& subscriptionem alteri demandare nequit, ut eò magis occasio
falsitatis & supprimendæ veritatis evitetur, quæ alias facilè in-
de oriri posset. *Nov. 44. cap. 1. & d. Const. §.* Und wiewohl von Gewon-
heit. *ibi:* So soll er doch sein Prothocoll/oder außstreckung desselben/
durch sich selbst / vnd nicht durch einen andern machen vnd thun re.
& §. Und insonderheit/so sollen die Notarien behutsam seyn. & *ibi:*
Darauß die Notarien verstehen mögen/wie gefährlich vnd gewagt es
were/sein Prothocoll vnd Imbreviatur durch andere / vnd sonderlich
der einem Parthey suspect, oder die dem prothocollirten Geschichten
nicht zugegen gewesen / extendiren zu lassen. Mascard. *concl. 921. n.*
2. Specul. §. 8. n. 36. in fin. de Instr. edit. Tamen instrumentum jam
extensum, si occupationibus, aut alio aliquo impedimento for-
tè valetudinis causâ scribere impediatur, alij, etiam non Notario,
Alex. *cons. 50. n. 4. & 5. lib. 3.* quamvis contrarium teneat. Castr.
d. cons. 209. circ. fin. vers. præterea non constat describendum
dare *d. §.* Und wiewohl von Gewonheit einem Notarien gestattet/
wenn er daran verhindert wird / durch einen andern getrewen sein
Instru-

Instrumente/ so er begriffen vnd compliret hat/ingrossiret zu lassen;
Vel etiam protocollum extendendum de verbo ad verbum di-
ctare & pronunciare potest, sed ita, ut ipse deinceps manu sua
subscribat & de hoc ipso in suâ subscriptione attestetur. *d. §. ibi.*
Oder wo er des einigen Zufalls halben zu derselben zeit nicht schreib-
en möchte/desselben mals einen andern an seiner statt zu extendiren/
von wort zu wort angeben / vnd in seiner *Subscription* von solcher
vnermögligkeit vnd eines andern *ingrossation* bezeugen. *Alex.*
Cons. 129. num. 4. Rittersh. ad Novell. part. 9. cap. 4. num. 46. Non se-
cus, ac si in extensione seu ingrossatione instrumenti rasuræ ma-
ximè notabiles & in locis suspectis, in una vel pluribus lineis
fiant, vel verba interlinealia, seu ad margines posita sint, à quibus
tamen quàm diligentissimè cavendum est. §. Die Notarien sol-
len auch auffsehen haben / wenn sie in *Extendierung* vnd *In-grossi-*
rung der Instrumenten radierten / sonderlich an mercklichen vnd
verdächtlichen Orten / in einer oder mehr Zeilen / oder zwischen den
Linien / oder auff das *Spacium* heraus / etwas setzen / darvor sie sich /
so viel möglich / hüten sollen / daß sie alsdenn im Instrument oder
ihrer *Subscription*, davon meldung vnd befestigung thun / vnd son-
derlich / wenn solch *Interliniatur* oder *Schrift* in *Spacio* nicht von
der Hand / die solch Instrument in grossiret / geschehe. *Alias scri-*
ptura instrumenti, si Notarius in subscriptione non faciat men-
tionem de abrasione, cancellatione, interlineaturâ, apostillâ vel
manu aliena, non probat, sed suspecta est & falsitatem arguit.
Farin. de fals. quest. 153. num. 101. Cravet. Cons. 104. num. 16. & 17. Me-
noch. Cas. 187. num. 39. & seqq. Nisi in quatuor casibus, quos re-
fert *Castrenf. d. Consil. 209. per tot.* Notandum autem, quod circa
factum seu negotium in extensione instrumenti ex protocollo
Notarius nihil addere queat, sive de naturâ contractus seu actus,
sive de consuetudine loci sit, nisi de quibus partes sufficienter
admonitæ convenerint, & Imbreviatura loquatur. *Mascard.*
Concl. 1102. num. 16. Anton. Fab. lib. 4. Cod. tit. 16. def. 18. Etsi enim
jus præsumat, contrahentes singulis, quæ secundum contractus
naturam, vel loci consuetudinem solent apponi, consensisse,
etiamsi ex protocollo non appareant, neque à Partibus expri-
mantur; Hincq; *Bald. & Alex. referente Tusch. Concl. 85. n. 5.*

o.7. dicant, Notarium omnia, quæ de jure insunt, ex natura con-
tractus extendere & in extensione imbreiaturæ propriæ supple-
re posse secundum jus & consuetudinem, & talem Imbreiaturam
recipere suppletionem, renunciationem & aliarum clausu-
larum; quæ de jure vel consuetudine apponi solent; Aliud ta-
men placuit Divo Imperatori Maxim. I. quando substantiales
clausulas ipsius actus etiam juxta cujusque contractus seu actus
naturam, vel loci consuetudinem solitas, pacta & renunciatio-
nes protocollo inferi, consensum partium desuper exprimi, &
Notarium nisi de iis, quæ vidit & audivit propriis auribus &
propriis oculis tempore, quo conficitur contractus, adeoq; non
ad præsumptionem scribere jubet. *d. Constit. §. Und wiewol ein
Protocol. ibi:* So sollen doch die Notarien zum mindesten mit kur-
zen Worten/ die Hauptclauslen der Substantz/ &c. & *§. seq. Alex.
Cons. 119. num. 4. lib. 1 & Cons. 198. Socin. Cons. 95. lib. 3.* Hinc obliga-
tio honorum & hypotheca non potest addi vel suppleri in ex-
tensione instrumenti, quando protocollum non continet talem
obligationem; Sic etiam, si non est dictum, in evictione, licet
de natura emptionis & venditionis sit *l. 6. C. de evict.* ut & in fide-
jussione, nimirum quod fidejussor renunciaverit beneficio ex-
cussionis & divisionis, instrumentum extendi nequit, Nec eo
casu, ubi mos est in loco, ut conductores periculum sterilitatis
suscipiant, nisi conventum sit inter partes contrahentes *Tusch.
d. Concl. 85. num. 49. & 50.* Idcirco Notarius contenta causa, pa-
cta, renunciationes, cessiones & clausulas dubias partibus, ante
quam discedant, intelligibiliter prælegere, & si minus intelli-
gant, satis explicare debet, ut desuper consentiant atque conve-
niant. *d. §.* Demnach denn die Verwilligung vnd Meinung des/
der also vor ihm handelt vnd contrahirt, ein wesentlich vnd Sub-
stantialstück in desselben Contracts oder Handels/ vnd aller andern
Dingen/ deren sich die Partheyen vereinigen vnd vberkommen/ ob sie
gleich von gewohnheit dabey gesagt wurden/ Vnd dann solcher
Consens nicht gestreckt werden mag/ auff daß jenig/ des einer nicht
wissend ist/ so erfordert die Noturfft/ &c. *Alias instrumentum
non probat Mascard. Concl. 4. num. 26.* Maximè si in scriptis con-
tractum celebrare velint partes, ut ante perfectionem scriptu-
ræ

ra, quod illis videbitur addere vel demere possint, quod eis tunc
licet; Minimè verò id quidem postea scripturâ consummatâ &
perfectâ vel mutuo partium consensu accedente, prout pulchrè
declarat Paul. de Castr. in l. contractus. 17. C. de fide instr. Const. Max.
§. Und am meisten vnd insonderheit / ist solches zu halten in den
Contracten vnd Händeln / darin zu ihrer Substanzschriffte gehö-
ret / &c. & ibi: So aber die Schriffte vollkommen vnd erfüllet ist / so
mag alsdenn darnach nichts mehr hinzu gesetzt / davon gethan / oder
geendert werden / ob gleich die Partheien das verwilligten. Quo ta-
men casu, si partes post absolutionem ipsius scripturæ mutare,
addere vel removere quid velint, poterit Notarius denuò roga-
ri & desuper instrumentum conficere, prioribus gestis in Imbre-
viatura remanentibus. §. Doch so möchte der Notarius zu
dem / &c.

XLIX. Deniq; cùm instrumentum sine testibus fidem non
faciat Mascard. d. loc. Cravet. Conf. 122. num. 13. & actus Notario-
rum necessariò & solenniter desiderent testes, Novell. 1. cap. 2. vers. etis
si vero absunt. Bornit. de Instrum. lib. 2. cap. 21. oportet testium no-
mina & cognomina qui rei gestæ interfuerunt, in eo inscribi
Novell. 73. cap. 5. d. Constit. §. Und nach dem vom gemeinen Reche-
ten. ibi: Deren aller Namen vnd Zunamen klärlich beschreiben.
Moller. part. 1. Constit. Elect. 20 num. 5. & 6. Sub poenâ falsi Farin.
de fals. quest. 157. num. 15. & simul exprimi, cujus conditionis &
dignitatis fuerint, quodq; ad ejusmodi actum sint rogati. Quod
posterius inter cætera ad formam instrumenti pertinere, tradit
Wesenb. in parat. de fid. instr. num. 5. & à tabellionibus in quoli-
bet instrumento usu servari videmus, quamvis de jure rogatio-
nem opponi non necessarium esse, nisi in quibusdam casibus,
dicat Specul. de Instrum. edit. §. 2. num. 10. & de teste. §. 1. Nec tamen
ad substantiam requiritur, ut ipsimet testes manibus suis sub-
scribant instrumento l. 31. C. de donat. Johann. Andr. in addit. ad
Specul. de Instrum. edit. §. 2. num. 10. lit. C. Treut. Vol. 2. disp. 5. thes. 3.
lit. G. Etsi à quibusdam controvertatur, sed creditur Notario &
sufficit inscripta esse nomina ipsorum per illum Wesenb. in pa-
rat. d. loc. Mindan. 2. de mandat. cap. 69. num. 9. & 10. Castrenf. Con-

In actis judiciali
seu coram proctore
notario sive
abq; testibus
Masc. conl.

§l. 326. in pr. lib. 1. Nisi in casibus, in quibus pro formâ & solenni-
tate lex, vel consuetudo eorundem subscriptionem expressè exi-
git; ut in testamento solenni l. 21. & l. 29. C. de testam: testamento
cæci l. Consultissima. 8. C. de his qui testam. fac. poss. & in l. antiquæ.
23. C. ad SC. Vellej. Bocer. class. 6. disp. 24. th. 16. Quod si vero ipsi-
met testes subscribant, eo ipso publicum instrumentum esse non
desinit. Grav. pract. Concl. lib. 2. concl. 13 in Coronid. num. 12. Sed
utile dicit Boer. decis. 118. num. 15. propterea quod in futurum ob
mortem vel variationem testium aut oblivionem utrique parti
& Notario sit magis consultum & tutum. Et Sabaudia extare
Senatus Consultum, quo Notarii jubentur facere, ut tam à testi-
bus, quàm Contrahentibus, si literas sciant, instrumenta super
Contractibus confecta subscribantur, testatur Anton. Fab. lib. 4.
Cod. tit. 16. def. 19.

L. Postremò incumbit Notario, ut etiam in epilogo instru-
menti sive à se ipso, sive ab alio descripti manu suâ subscriptio-
nem apponat. Specul. de instr. edit. § 2. num. 12. inq; eâ nomen
proprium & appellativum, de quo dubitari nō possit, subiiciat,
addito, cujus autoritate sit creatus, quodque à partibus ad con-
fectionem instrumenti sit rogatus. Vulgò hoc modo: **Und ich**
N. N. auß Bâpfflicher vel Keyserlicher / r. Macht vnd Gewalt ge-
schwornen Notarius hiermit vhrkunde vnd bekenne / das nach dem
ich diesen allen / wie obstehet / Persönlich beygewohnet / solches gese-
hen vnd angehoret / Ich darüber gegenwertiges Instrument begrif-
fen / r. hierzu insonderheit requiriret vnd erbeten / &c. Cùm enim
Subscriptio Notarii unum de essentialibus instrumenti sit, ut
ex eâ publicum dicatur & probet Gem. Consil. 82. num. 4. vers. *Sed*
opponitur. utique Notarius subscribere debet, aliàs instrumen-
tum ab eo neque scriptum, neque subscriptum fidem non facit,
quamvis in protocollo tale sit repertum. Anton Fab. d. lib. 4. tit.
16. def. 21. Dd. in l. 3. C. de tabell. lib. 10. Nec tamen sufficit nudi no-
minis subscriptio, sed pariter exprimere debet, quod tanquam
Notarius instrumentum receperit, Lucas de Penna in d. l. 3. n. 15. C.
de Tabul. Nam ubi quis saltem nudum nomen subscripserit,
sciri non poterit, an tanquam Notarius, an ut testis, privatus,
aus.

aut alius scripserit, cum & alii, quam Notarii recipiant scriptu-
 ras, & Notarii etiam conficere possint scripturas privatas; Nisi
 publico instrumenti solennia requisita insuper præmiserit & in
 scriptura præcedenti posuerit omnia, quæ sunt de ordine publi-
 ci instrumenti. Quo satis declaravit, quod tanquam Notarius
 instrumentum receperit publicum. Paria enim sunt specificè
 vel præsumptivè, facto aut verbis quid exprimere. Craver. *Con-*
sil. 150. num. 1. & seqq. Prædicta autem vera sunt & procedunt non
 solum, quoties instrumentum ab uno; verum etiam, quando à
 duobus aut pluribus simul sumptis & rogatis receptum est, tunc
 enim non ab uno tantum, sed ab omnibus subscribi & levare o-
 portet. Anton. Fab. *d. loc. def. 22.* Fulv. Pacian. *1. de probat. cap. 65.*
num. 29. vers. Quæ quidem conclusio. Tusch. *Concl. 73. num. 1. lit. N.*
 Nisi singuli in solidum sint rogati Pacian. *d. loc. num. 31.* Menoch.
Cas. 187. num. 7. aut alteruter, antequam subscribat, vitam cum
 morte commutaverit, aut infamiâ notatus, aut Notariatus offi-
 cio privatus fuerit Tusch. *d. loc. num. 10.* aut pars instrumenti ab
 uno saltem subscripto usa fuerit. Anton. Fab. *d. loc. def. 1.* Ne-
 dum autem subscriptionem, sed simul etiam suum signum Ta-
 bellionatus sibi concussum, seu Notariatus Signet necesse habet
 appingere vel apponere. Rittershus. *ad Novell. part. 9. cap. 24.*
num. 46. Specul. *d. Instr. edit. §. 2. num. 15.* Quippè quod de for-
 ma instrumenti esse dicatur, ut tenent Bart. *in l. 5. §. initium. ff. de*
part. Craver. Consil. 216. num. 3. Boer. *decis. 37. n. 10.* & ferè omnes
 Dd. & tanquam solennitas ad ejus essentiam & validitatem re-
 quiratur in *d. Const. §. Und nach dem gem. inen Rechten/ibi: vnd*
zuletzt das Signet vnd Unterschrifte der Notarien. adeo ut ejus
 omissio vitiet instrumentum Marant. *in Specul. aur. part. 6. tit. de*
Instrum. product. num. 40. Mascard. *de probat. d. concl. 4. num. 19. &*
concl. 920. num. 1. Gail. *2. obs. 43. num. 3.* Nisi extet consuetudo lo-
 ci, ut non apponatur, idque ab omnibus eo loco observetur Ma-
 scard. *d. Conc. 4. num. 20.* juxta dispositionem *d. Constitut. Maxim.*
§. Darumb so gebieten vnd ordnen wir/ibi: nichts desto minder vor-
behalten/was sonst von eines jeden Orts gewohnheit zu halten we-
re. Dico ab omnibus. Nam unus atque alter Notarius recepta
 propriâ consuetudine sive æquâ sive iniquâ, formalibus requi-

*In sola instrumenti
 simulatione signetum
 Notariatus non requiritur
 sed sola sigilli privati
 appositio sufficit. Ca.
 p. 2. T. 2. A. 3. n. 86*

fitis in d. Constitutione in vim legis autoritate publica præscri-
ptis, derogare minimè valet. Quo verò appposito, intelligitur
actus absolutus & instrumentum à Notario rogatum, quia non
solent Notarii illud adhibere, nisi perfecto & à se recepto roga-
toque instrumento. Menoch. 2. *presumpt.* 21. num. 14. & 15. Sed
etsi ab initio Notarius ipse, si velit, quod sibi conferatur signum,
eligere possit, quo utetur ad instrumenta signanda & corrobo-
randa, semel tamen electum & concessum pro lubitu mutare ne-
quit. *arg. l. fin. §. 2. C. de Adfessorib.* Lucas de penna in l. 3. num. 17.
C. de Tabul. lib. 10. Jacob. Menoch. *de arbitr. quest. lib. 2. cas. 318. n. 25.*
nisi forte ex prægnante & legitima causâ jussu superioris; Sed
constans, proprium & peculiare habere debet, nec alterius No-
tarii signo uti poterit. *Constit. Max. §. Die Notarien sollen auch*
wissen, ibi: Noch auch sein gewöhnlich Signet / ohn Gewalt des
Richters / ond an si redlichen Ursachen / verwandeln / ändern / oder
mit eines andern Zeichen sein Instrument zeichnen. Quod si vero
tempore mutet & diversis signis utatur, falsi pœnam incidere
tradit Mascard. 2. *de probat. Conclus. 1098. num. 22. cum ibi adductis*
Dd. Non secus, ac Mercatores mutantés signa mercaturæ Prosp.
Farin. *de Fals. quest. 50. num. 142.* quia mutans suum signum, sive
marcatorium sive domesticum, non citra falsi suspicionem id
facere præsumitur. Bornit. *part. 2. lib. 2. cap. 9. de Instrum.* Posse
tamen Notarium, si fortè signetum Tabellionatus ad manus nõ
fuerit, vice ejus privatum suum sigillum adhibere, adjectâ hac
clausula, *In Mangelung meines Notariat. Zeichens / mit meinem*
gewöhnlichen Petschaft bekräftiget / statuit Bornit. de Instr. lib. 2.
cap. 16. vers. Præterea. Cujus assertio an subsistere & procedere
possit, valdè dubito, eò quod signum Notariatus tanquam au-
thenticum autoritate publicâ, ad corroboranda instrumenta à
Creante concessum & confirmatum sit, uti in omnibus fere te-
stimoniis Notariatus videre est, minimè vero id quidem annu-
lus Signatorius privatus. At scripturæ publicæ non valent nisi
sigillum authenticum habeant. *c. Scriptura verò 2. x. de fide Instr.*
Proindè Notario non liberum erit, proprio ausu signaculum vel
annulum signatorium privatum, pro pnblico & autentico
contra concessionem Creantis & tenorem d. Const. Maxim. l. in-
strumen-

strumentis imponere, sed potius authentico uti debet. Alias instrumentum non valet, & ille tenetur parti ad damna & interesse. Carpz. lib. 3. tit. 8. Resp. 85.

LI. Hæc igitur sunt, quæ circa publicationem instrumenti Notariorum de jure, communique usu, practicâ & consuetudine recepta sunt. *d. Const. §. Und nach dem/ibi: Von gemeinen Rechten/brauch/übung vnd gewohnheit eingeführet ist/ das &c.* Salvis tamen, quæ etiam de cujusque loci consuetudine in specie sunt servanda, quibus Imper. Maxim. I. *per d. Constit. derogare minimè voluit, sed potius robur addere. in §. Darumb so gebietten wir/ibi: nichts desto minder vorbehalten/was sonst von eines jeden Orts gewohnheit zu halten were.* Non aliter, atque Imperat. Justin. in *sæpius d. Novell. 47. cap. 1 §. 1.* Qui cum prius sanxisset, quæ instrumentis publicis inferi debeant, postea subiecit, se minimè velle quicquam detrahere de priori consuetudine Orientis, vel alterius loci, quâ instrumentis etiam urbium tempora inferebantur, sed potius prioribus aliquid addere.

LII. His subnectamus materiam, in qua instrumentum scribi debet. Olim varia erat, & confici poterant instrumenta in quacunque materia, sicut testamenta, §. 12. *Inst. de testam. l. 1. ff. de bon. poss. secund. tabul. l. 2. §. 2. ff. de testam. quemad. aperiatur. l. 7. in pr. ff. de Jur. Jurand. l. 15. C. de Testam.* Sed vigore *d. Constit. Maxim.* tantum in membranâ seu pergameno, firmitatis majoris & durabilitatis ergo, non in papyro scribenda sunt, inq; Latinâ vel Germanica linguâ. §. *Die Notarien sollen auch auffsehen haben/ibi: auff Pergament/vnd nicht Pappier/in Lateinischer oder Teutscher Sprach/&c.* quia perpetuam & minimè dubiam probationem continere debent. Quamobrem etiam olim in summo Camera Imperialis judicio papyracea instrumenta non valuisse tradit Myns *1. Obs. 80.* ad hoc allegans præjudicium in causâ N. Partleben/ contra Heinticum Mülner. *Marant. part. 6. art. 8. num. 15. 16.* Verum uti hoc amplius nec adeo accuratè hodiè in Camerâ Imperiali observari testatur Andr. Gail. *1. Obs. 119 n. 3. sub fin. Gilman. decis. fol. 470. num. 14. 15. lib. 2. rer. judic. Camer. Imp. Arnold. de Reyger. ad d. Obs. Myns. 80.* Ita etiam ferè in omnibus aliis locis consuetudine & usu receptum est, quod instrumenta
potius

potius in chartâ, quàm in pergameno & rectè conficiantur & probent, non minus, ac si in membrana conscripta fuerint, nisi alio aliquo vitio laborent, quo vituperantur & infirmantur, quia consuetudo facit instrumentum authenticum, quod alias non foret authenticum. *c. cum dilectus. 9. ext. de fide Instr. Magn. Dn. Carpz. p. 1. Constit. 17. d. 32. num. 3.* Nostro igitur tempore tam in chartâ, modò sit munda, ne reddatur suspecta. Mascard. *1. de probat. Conc. 284. num. 1.* Prosper. Farin. *de fals. quest. 153. n. 185.* quam in membrana scribi posse verius est, idque secundum Bartoli opinionem *in l. 1 ff. de bon. poss. secund. tabul l. 6. C. de divers. rescript. ibi: Quæ in chartis sive membranis. Daut. in l. 15. num. 5. C. de Testam.* Et in terris Electoratus Saxoniae, quoad effectum probandi nihil referre, in quacunque materia scripta sint instrumenta dicit Dan. Moll. *ad Constit. Elect. part. 1. Constit. 17. n. 8.* Nec obstant allegati *§. verba, auff Pergament vnd nicht Pappier.* Siquidem, ut in præcedenti thesi dictum, per hanc Constitutionem Max. consuetudo loci, quoad hoc non excluditur, sed potius comprobatur. *§. Demselben nach / ibi: Desgleichen nach inhalt gemeiner Rechten oder löblichen gewohnheit vnd gebrauch eines jeden Orts eingeführet vnd versehen ist.*

LIII. Quotiescunque igitur Notarius instrumentum omnibus suis numeris & partibus absolverit, atque ita in forma solenni expediverit, tenetur vel ipse, vel ejus heredes, ad quos originalia & protocolla pervenerunt, parti petenti edere, vel mandatario, vel hæredi ipsius *d. Const. §.* Es mögen auch die Notarien. *ibi: Vnd demselbem / so sie gebetten / oder ihren Anwälden / Erben / oder Gemeinen / oder sonderlichen Nachkommen / auff's wenigste einmahl geben.* Pacian. *1. de probat. cap. 64. n. 5.* Non secus ac Argentarius *in l. 6. §. 10. ff. de edend.* quia idem jus, quod est in argentario dicitur esse in omni eo, qui auctoritate publica gerit officium; Ergò etiam in Notario, qui publico officio fungitur. Comprimis si ei debitum honorarium, quo plus justo petere nequit Mynsing. *5. obs. 53. n. 3.* oblatum & solutum fuerit *Specul. de instr. edit. §. 6. n. 4.* Grævæus *part. 1. concl. 106. n. 2.* Alioquin adversus eum, vel officio Judicis, si instrumenta sunt inter vivos *gloss. l. argentarius,*

de tabul. exhibend. si instrumentum pertineat ad ultimas volun-
tates l. 1. & gloss. ibi ff. de tabul. exhibend. agi potest. Et siquidem
de instrumento est rogatus, negat tamen se de eo rogatum, vel
dicit, se non recordari fuisse rogatum, atque ita instrumentum,
quod confecerat, occultet, nec edere velit, poenâ falsi punitur,
si convincatur, & parti omne damnum & interesse refundere
compellitur, nisi sit Senex, aut instrumentum celebratum jam
de tempore longinquo. Quo casu propter senectutem & tem-
poris lapsum à poena excusatur. Nicol. Boer. decis. 292. n. 5. Johann.
Andr. in addit. ad Specul. de Instr. edit. §. 9. n. 1. lit. A. Prosp. Farin. de
fals. q. 154. n. 1. & seqq. Quod si verò de honorario pro labore offi-
cij sui, ei non satis factum fuerit, invitus cogi nequit dare in-
strumentum sine eo. Gloss. verbo argentarius. in pr. in verb. assimi-
les ff. de edend. Pacian. d. loc. n. 20. Sed usque ad exolutionem deti-
nere potest, sicut scriptor retinens quinternos Pacian. d. loc. n. 23.
quia nemo cogitur suis stipendijs militare c. cum ex officij. 16. X.
de prescript. l. sed si quis. 7. ff. testam. quemad. aper. & labor operantis
justam retinendi causam tribuit. Matth. Coler. de process. Execut.
p. 1. cap. 2. n. 248. th. supra 16. circ. fin. Exceptis tamen pauperibus,
quâ talibus, in quos Tabellio misericors esse, nec de eorundem
actu vel contractu pecunias accipere debet. Quod etiam pro-
cedit in Advocatis & Judicibus, ita ut præstito juramento pau-
pertatis, nec judiciales expensas, nec Advocato honorarium
solvere necesse habeant, sed utrumque ipsis remittendum
Magnif. Dn. Carpz. part. 1. Const. 23. d. 14. At verò cautum circa
instrumentorum editionem oportet esse Notarium, nec alij in-
strumentum edere debet, nisi ei, cujus interest. Cravet. conf. 56. n. 18.
& à quo fuerit rogatus. Grav. p. 1. conclus. 106. n. 1. Quæ duo ad hoc,
ut quis compellat Notarium ad sibi dandum instrumentum,
copulativè requiruntur. Pacian. d. loc. n. 3. & 32. Nam solum in-
teresse, nisi in quibusdam causis à Pacian. d. loc. notatis, sine man-
dato, & econtrario solum mandatum sine interesse petentis ad
editionem non sufficit. Pacian. d. l. n. 38. Videndum autem an
instrumentum unâ cum mandato contineat interesse vel utili-
tatem unius, & illi soli, an utriusque Contrahentium & tunc
K omni-

rius debiti non est dandum debitori, sed dundaxat Creditori,
quia hujus solam utilitatem continet. Similiter ex eadem ra-
tione instrumentum donationis, non est edendum donanti,
sed Donatario. Sic etiam instrumentum liberationis & quie-
tationis dandum est Debitori, non Creditori, nisi subit Credito-
ris aliqua utilitas. Eodem modo Instrumentum promissionis
pretij debet reddi venditori, instrumentum verum liberationis
emptori, & Instrumentum promissionis dotis uxori, sed instru-
menta transactionis, emphyteusis, locationis, pignoris, permitta-
tionis, societatis, emptionis, venditionis & similibus, quæ conti-
nent promiscuam utriusque partis utilitatem, utrique parti
edenda sunt. Pacian. *d. loc. n. 33. & seqq.* Quoties verò Notarius
de interesse alicujus petentis dubitet, aut aliis præjudicium ex
tali editione futurum existimet, faciat se unà cum eis, qui ex
instrumenti editione lædi possunt, citari coram Judice, ut parti
petenti, si quas habent exceptiones opponere queant, atque ita
editio cum causæ cognitione & autoritate Judicis fiat, vel non
fiat, prout ei visum fuerit. Id quod innuit *d. Const. §. Es mö-
gen auch die Notarien. ibi: Aber ob sie das auff denselben oder an-
dern / so des nachmals begehren / oder Interesse zu haben vermein-
ten / vnd sonderlich / wo Zweifel / Irrung oder Zwittracht darüber /
oder zu besorgen were / das jemandes Gefährlichkeit darauff entsündel-
geben mögen oder solten / ist das gewisser vnd redlicher vmb viel Opi-
nion, Disputation, so darumb sind / sie zu vermeiden daß er die Notar-
rien für ihre Richter citiren lassen / von des Gewalt vnd Beheiß / solch
Instrument von neuen geben / oder zugeben versagen soll. Pacian.
*d. loc. n. 11. & 52. Nec tamen nisi semel Notarius vel Argentarius
tenetur edere d. l. 6. §. 8. ff. de edend. & §. Es mögen auch die Notarien.
ibi: Auffz wenigste einmahl geben. Nisi superveniant justæ causæ,
ob quas editio iterum fieri debeat, prout eæ habentur in l. veluti.
7. ff. de edend. & latius explicantur à Pacian. d. loc. n. 54. & seqq.**

LIV. Hujusmodi autem instrumentum, dicitur publicum,
quippè quod publicè manu Notarij confectum sit *c. 2. X. de fide
Instr. Sichard. ad rubric. C. de fide Instrum. n. 2. & publica autoritate
constet Nov. 73. cap. 5. & 7. §. 1. Specul. de Instr. edit. §. 7. n. 1. Schneidw.*

S. itens

præsumptionem l. 14. C. de contrab. stipul. l. 16. C. de Don. inter vir & uxor. & ibi Gothofred. in not. non tantum Veritatis, quod nimirum omnia, quæ in eo scripta, acta & inter partes conventa perhibentur, verè sic sint gesta Mascard. d. Concl. 1103. n. 2. Wesenbec. in Parat. n. 6. de fid. Instr. Treutl. eod. th. 5. quia Notarius cum publicum officium juratus gerat, non præsumitur falsum scribere. Sichard. ad l. 15. C. de fide instr. Sed etiam Solennitatis, quod omnia, quæ continet, solenniter & legitimè sint acta. Myns. 4. obs. 74. Menoch. 2. præsumpt. 44. n. 2. quia imperfectio & falsitas instrumenti, uti quodvis aliud delictum & dolus non præsumitur l. 18. C. de probat. Menoch. 5. præsumt. 20. n. 1. & præsumpt. seq. n. 2. Et unusquisq; actus secundum suam formam & qualitatem factus censetur Menoch. 6. præsumpt. 10. n. 1. Hinc tantum operatur, ut sine adminiculo fidem faciat Sichard. ad rubric. C. de fide Instrum. n. 2. Specul. de edit. instrum. §. 8. n. 1. & per se plenè probet, de his, quæ dispositivè in eo posita sunt. Wesenbec. & Treutl. allegat. loc. Beust. in l. admonendi. 31. n. 45. & seqq. de Jur. Jur. & dicatur probata probatio, & non probanda Wesenbec. d. loc. Mascard. concl. 1099. n. 2. rem manifestam reddens & notoriam, & relevans possessorem suum ab onere probandi Sichard. in l. 14. C. de contrahend. & commit. stipul. n. 5. Menoch. in tr. recup. possess. remed. 1. n. 224. De quo dici solet, noli me tangere. Cravet. cons. 31. n. 7. Cui tamdiu statur, donec contrarium probetur Menoch. d. præsumpt. 44. n. 3. Wesenbec. §. ult. Inst. de fidejuss. Schneidw. d. §. item verborum. n. 11. Inst. de inutil. stipul. Nec enim omnem excludit probationem in contrarium. Schneidw. per allegat. loc. Specul. §. 8. n. 4. de instr. edit. sed maximè reprobari potest vel per testes, scripturæ instrumenti contradicentes, ad minimum duos, aut plures, in instrumento descriptos, aut non descriptos, nisi in duobus casibus, quos refert Specul. d. loc. vel per instrumenta alia contradicentia, & comparationem literarum; vel per conjecturas & præsumptiones contrarias. De quibus latè & eleganter Menoch. arbit. jud. quest. cas. 105. & 5. præsumt. 20. n. 7. & seqq. Specul. & Schneidw. d. loc. Prosp. Farin. de fals. quest. 158. Mascard. 2. de probat. concl. 740.

probandi incumbit adversario *d.l.18.C.de probat.*

LV. Denique, cum nihil tam naturale sit & firmum, quin vicissim infirmari & dissolvi possit, ut inquit *gloss. post Rubr. Inst. quib. mod. testam. infirmet.* Et quicquid ab hominibus ligatur, solubile sit, prout dicitur *in cap.3. Novell.22.* sequitur, ut ultimo loco videamus, quibus modis officium Notariatus tollatur & finiat, ut scilicet tunc cessent effectus, quos Tabellionatus producit & hactenus enarravimus. Cessante enim causa, cesset effectus. *c. cum cessante. 59. X. de Appellat.*

LVI. Solvitur autem (1) morte Tabellionis. Mors enim ut omnia solvit. *c. deinceps. 20. d. Novell. 22. Tusch. concl. 39. lit. M.* ita etiam privilegia & dignitates personae cohaerentes, eadem defunctae simul aufert *l.1. §. 2. ff. de const. princ. l.3. §. ult. ff. quib. mod. ususfr. amitt. l.3. §. 1.4. §. 3. ff. de censib. & tollit de medio personam, in qua radicatum erat officium Notariatus, nec tunc, ut alia parentum praedefunctorum bona, ad liberos transmittitur, cum ea, quae personis dantur, ad heredes non transeant *l.1. §. 43. ff. de aqua quot. & estiv. l.3. in fin. ff. de censibus. l.7. §. 1. ff. de Except. quantumvis instrumenta a Notario adhuc in vivis confecta, modo alias non sint defectuosa, aut alio aliquo vitio laborent, nihilominus plenam fidem mereantur & vigeant *c.2. & ibi Dd. X. de fid. instr. gloss. verb. publicum. in l.2. in pr. ff. quemad. test. aper. Innoc. in c.1. X. de fid. Instr.***

(2) Denegatione officij. Nam si Notarius sine justa causa instrumenta recipere nolit, nec petentibus super negotiis licitis officium suum impertiri velit, tunc ab exercitio Tabellionatus deponi & poenam perjurij plecti potest. *d. Const. §.* Es mögen auch die Notarien. ibi: Wie sie auch des bey Pön im Rechten bestimmet schuldig seyn. *Bart. in l. fin. de Assessorib. Menoch. arbit. jud. quest. casu. 369. n. 7. & 8. Schneidw. d. §. cum autem. 3. n. 7. Instit. de Adopt. Sichard. ad Rubric. C. de fide Instrum. n. 3. thes. sup. 6.* (3) Abdicatione & Renunciatione officij in manus ejus, cujus autoritate est creatus. *d. Const. §.* Die Notarien sollen auch wissen/das ihr keiner sein Notariat Ambt anders/denn allein in die Hände des Obersten Fürsten / von des Gewalt er solch Ambt empfangen hat vnd creiret ist. *c. admonet. 4. & c. quod in dubio*

de Jdct. lib. 3. p. 2. c. 5. n. 9. quia renuncians beneficio perdit possessionem beneficij Tusch. *concl. 162. n. 1. lit. R.* & quilibet juri & favori suo pro se introducto renunciare potest. *l. si quis. 29. C. de pact. & l. si quis. 51. C. de Epif. & Cleric. l. si judex. 41. ff. de minor. l. filio. 17. ff. de injust. rupt. irrit. l. potest. 71. ff. ad L. Falcid. l. pactum. 46. ff. de pact.* & quicquid ad utilitatem nostram receptum est, tamdiu durare debet, quamdiu nobis plaueverit, & non ultra, idque liberè repudiare, negligere & abjicere, possumus. *l. egregius. ff. de V. O. (4) Per non usum*, præsertim si occasio utendi nulla defuerit *l. nundinis. 1. ff. de nundin.* Illi enim, qui Senator, Clericus, vel Doctor factus, aut alio aliquo officio per quinquennium functus fuerit, integrum & liberum erit à Tabellionatu desinere & abstinere, nec invitus ad ejusdem exercitium cogi potest. *d. Const. §. Es ist auch ein Notarius.* ibi: Er were denn Doctor, ein Rath Herr/Mönch oder Clericus &c. *l. universos. 15. & ibi gloss. & Bart. C. de Decurion. lib. 10.* Bald. *in l. si quis. C. de Epif. & Cler.* Angel. *in l. 1. C. de tabul. lib. 10.* Hoc tamen casu officium non planè quis perdit, sed exercitium ejus saltem quiescit & cessat, proinde si velit, istud reassumere & usurpare potest. *d. §. ibi: Doch dieselben/ so sie sich haben bitten lassen &c.* (5) *Interdictione officij*, quæ fit Clerico Notario ab Episcopo, ne amplius Notariatum exerceat. Ea enim publicatà, ut perveniat ad notitiam populi, ipsius instrumenta non valent. *Farin. in fragment. Criminal. lit. C. n. 241.* (6) *Condemnatione propter delictum* per sententiam in loco solito, cum solitis solennitatibus publicè latam. Nam ex solo delicto antequam de eo condemnatus fuerit, non dicitur privatus officio, per textum egregium *in l. si quis decurio. 21. C. ad L. Cornel. de fals.* ubi dicitur, quod delinquens in officio Decurionatus pendente judicio, non statim desinat esse decurio. Et quamvis etiam crimen ex actis & publica famà notorium sit, & lex ipso jure privet delinquentem; attamen illud declarari debet per sententiam hominis, quia super notoriis quoque Judicis declaratoria requiritur, uti post alios tradit. *Pacian. 2. de probat. cap. 21. n. 132. & n. 138. & cap. 22. n. 14.* Non secus ac in Vasallo, qui ob feloniam commissam prius feudo privari nequit, quàm sententia declaratoria

amittitur. Magnif. Dn. Carpz. *part. 3. Const. 26. def. 12.* Sed hic circa
præsentem materiam distinguendum est inter delicta. Quædam
enim in officio, ut falsum, quod respicit fidem & legalitatem
personæ; Quædam extra officium, ut homicidium, furtum,
adulterium, iniuria & similia, committi dicuntur. Priori casu,
simul atque Notarius præsens sive per accusationem, sive per
inquisitionem, de falso tanquam ex delicto in officio perpetrato
condemnatus, adeoque infamiâ notatus fuerit, officio privatus
intelligitur, nec amplius, quæ valent & probant instrumenta,
conficere potest Tusch. *concl. 100. lit. N. Specul. de Instrum. edit. §.*
9. n. 22. Schrad. conf. 3. n. 264. ne quidem ad pias causas Farin. de fals.
quest. 155. n. 41. quamvis expressè in condemnatione non ponatur
pæna privationis, quod tunc non est necesse, sed sufficit sim-
plex declaratoria criminis commissi in officio. Eo enim ipso,
quod est condemnatus de illo delicto, censetur etiam privatus
officio. Pacian. *2. de probat. cap. 22. n. 11. vers. At si Notarius. § n. 16.*
vers. In hoc igitur casu conclude. Lucas de Penna *in l. 12. vers. Si tamen*
tabellio. C. de Susceptorib. Præposit. lib. 10. Farin. d. loc. n. 39. quia delin-
quens in officio est legibus odiosus & officio, quod eo ipso vitu-
perat, privatur. *d. l. 12. C. de Suscept. l. iudices. 12. C. de dignitat. lib. 12.*
l. si quos. 3. C. de offic. præfect. Prætor. Orient. & Notarius semel de fal-
so damnatus, non potest ulterius rogare alia instrumenta Me-
noch. *5. præsumpt. 21. num. 25.* Posteriori casu, ubi Notarius deli-
quit extra officium, utrumque ad hoc, ut ejus instrumenta non
amplius valeant, & ille remotus ab officio censeatur, requiritur,
videlicet quod non solum condemnetur ex delicto, verum etiam
quod per sententiam condemnatoriam, uti etiam communiter
fieri solet, expressè privetur Tabellionatu, quia hoc casu non in-
telligitur privatus, nisi nominatim privetur. Pacian. *d. loc. n. 4.*
vers. quod quidem. § num. 11. 14. 17. Quamvis Bald. *in l. cunctos po-*
pulos. 1. n. 43. vers. Sed infam. taballionis. C. de Summ. Trinit. dicat,
Tabellionem, etiamsi per sententiam non sit officio privatus, ta-
men non posse conficere instrumenta, quando ejus infamia est
notoria; Et nihil referre, an ex crimine falsi, vel alio famoso
sit damnatus; Nec in hac infamiâ juris esse constitutam diffe-
ren-

renuam. seu praeterita, quod in instrumentis
mnatus perdat officium, nec per consequens possit instrumenta
conficere, nec confecta valeant, procedunt, (1) in instrumentis,
quæ facta sunt post sententiam condemnatoriam Sichard. *in l. 1.
C. de testam. n. 23.* Nam quæ antea rogata sunt, non solum valent,
si sint publicata, quia jure officij uti potest, quamdiu in eo tole-
ratur Sichard. *ad l. 2. C. de fide Instrum. n. 7. Specul. d. §. n. 21. & 22.* Sed
etiam perfici & publicari possunt. Pacian. *d. loc. n. 20.* Quamvis me-
lius faceret Notarius, si isto casu abstineret à publicatione in-
strumentorum præteritorum, cum tamen illis minor fides adhi-
beatur, ac si non fuisset condemnatus. Farin. *d. loc. n. 43. 44. & 62.*
(2) in Instrumentis, quæ condemnatus de falso solus recepit. Nam
si instrumentum à duobus Notariis rogatum est, nihilominus ab
uno in publicam formam redigi potest, & valet, quamvis alter
de crimine falsi condemnatus fuerit, quia utile per inutile non
debet vitiari. *c. 37. X. de R. I. in 6. gloss. in §. quod si quis. Instit. de inutil.
stipul. & inhabilitas unius sustinetur per habilitatem alterius*
Pacian. *d. loc. n. 21.* Nisi statutum vel consuetudo ad confectio-
nem Instrumenti requirat duos Tabelliones. Farin. *d. quest. n. 7.*
ut statutum Veronæ, cujus meminit Menoch. *arbit. jud. quest. cas.
187. n. 13.* (3) Quando Tabellio simpliciter de falso condemna-
tus, nec ei in sententia fama & facultas conficiendi instrumenta
reservata est. Etenim, si iudex justâ commotus causâ, ut puta
quod parcat honori parentum & puellarum, quæ restant ad nu-
bendum, vel quod falsitas commissâ sit modica, Item quod haud
magnum attulerit præjudicium, similiter, quod non dolo, sed te-
meritate quadam fuerit perpetrata, & quæ sunt id genus alia,
famam reservaverit, nullum est dubium, quin isto casu Notarius
ut ante, ita etiam post latam sententiam officium suum exercere
queat Farin. *d. quest. n. 70. & seqq. Pacian. d. loc. n. 18.* Alias plures Li-
mitationes & Sublimitationes vide sis apud Farin. & Pacian.
allegat. loc.

LVII. Falsum autem, ex quo Notarius officio privari &
puniri potest, est immutatio Veritatis in alterius præjudicium,
dolo malo facta. *Nov. 73. in pr. l. 20. C. ad L. Corn. de fals. Menoch. arbit.
jud.*

mittitur *Dicto, Facto, aut Scripto. Farin. d. loc. n. 6.*

LVIII. *Dicto* perpetratur (1) quando Notarius negat se rogatum de instrumento, de quo tamen revera est rogatus, vel dicit, se non recordari an fuerit rogatus. Isto casu factæ requisitionis convictus præter pœnam falsi, quâ afficiendus est, tenetur parti ad damna & interesse. Nisi sit senex aut bonæ famæ Menoch. *cas. 311. n. 3.* aut instrumentum jam à longo tempore confectum fuerit. Farin. *quest. 154.* (2) quando ante publicationem attestatorum dicta testium propalat, vel parti adversæ causam prodit, aut secreta iudicis revelat & patefacit. Mascard. *concl. 1098. n. 37.* Berlich. *p. 1. concl. 8. n. 34.* Farin. *quest. 104. n. 107.* Hinc etiam fit, ut Notarius in his causis, quibus officij ratione adhibitus fuerit, neutri parti sollicitando, procurandoque operam suam locare possit & debeat. *Ordin. Camera. part. 1. tit. 39. §.* Als sich auch bisher neben obgemelten Mängeln der Notarien halb, sich auch der befunden, das sie sich nicht allein des Notariat Ambts, sondern auch Sollicitirens, Procurirens, vnd dergleichen in denen Sachen, darin sie sich als Notarii gebrauchen lassen, vntersangen, welches dann wider Recht, darzu den Partheyen zum höchsten Nachtheil vnd Beschwerde gereicht, solches zu vorkommen, wollen wir neben solchem Edict allen Notarien, bey einer namhafften Pön, gebieten, sich furohin ihres Ambts zu halten, vnd in Sachen, darin sie als Notarien gebraucht, des Sollicitirens, Procurirens vnd dergleichen, gänglich vnd allerding zuentschlagen. (3) quando in Instrumento dicit: præsentibus talibus testibus, illi autem contrarium dicant. *Jas. in l. 2. §. volunt autem, ff. solut. matrim. n. 25. & c.*

LIX. *Facto:* (1) Si in instrumento, postquam de eo rogatus est, addendo vel detrahendo, aliquid sine autoritate Iudicis mutet, vel consentientibus partibus Tusch. *Concl. 90. n. 9. lit. N.* Farin. *d. quest. 104. n. 108. & 109.* proinde etiam, si datam mutet, pœnâ falsi tenetur. Farin. *quest. 105. n. 26.* (2) Si roget instrumenta illicita Mascard. *d. concl. 1098. n. 23.* ut puta super alienatione rei sacræ *d. l. 14. §. 3. C. de SS. Eccles. Novell. 7. c. 5.* vel feudi, sine consensu Domini factâ, *c. 1. in pr. vers. Scriba vero. 2. feud. de probit. feud. alien. Mynf. 6. obs. 65.*

obf. 65. & alijs rebus prohibitis. Item usuraria, idq; scienter Farin.
quest. 154. n. 14. 16. & 22. Græven. part. 2. concl. 4. in Coronid. n. 1. 2. & 3.
Nisi habeat auctoritatem alicujus solennis Doctoris affirmantis,
contractum, de quo fecit instrumentum non esse usurarium,
aut ad dictamen Sapientis aliquam clausulam illicitam & usu-
rariam in instrumento apposuerit quibus casibus à poenâ falsi
excusatur. Mascard. d. Concl. 1098. n. 24. Farin. d. quest. 154. n. 26. & 27.
Græven. d. loc. n. 6. (3) Si in instrumento debitas juris solennitates
& clausulas substantiales ex proposito omittit, quæ notoriæ
sunt omnibus Notariis. Menoch. arbit. jud. quest. cas. 370. n. 4. &
seqq. Mascard. d. loc. n. 32. Farin. d. quest. 157. n. 1. & seqq. (4) Si
duobus diversis signis in instrumentis utatur. Mascard. d. loc. n. 22.
Sichard. in l. 19. C. de fid. Instrum. n. 12. & c.

LX. *Scripto*, (1) quando Notarius scribit falsum, vel simu-
latum instrumentum Menoch. arbit. jud. quest. cas. 316. n. 1. Farin. de
fals. quest. 155. n. 11. & 12. vel pro hæretico. Pacian. 2. de probat. cap. 22.
n. 28. Farin. de heresi. quest. 197. n. 58. & n. 67. (2) quando ponit in scri-
ptura testamenti, se vidisse testatorem, quem reverâ non vidit,
eumque fuisse sanæ & integræ mentis, cum tamen non fuerit,
item aliquem contrahentem seu testem actui interfuisse, qui ve-
rè non interfuerit. Farin. d. quest. 154. n. 105 III. & 112. (3) quando
in instrumento scribit, fuisse numeratam pecuniam, vel ultra
verbum numeravit, alio aliquo verbo actualem numerationem,
& receptionem pecuniæ denotante usus est, aut dicit: Titius
habuit & recepit pecuniam &c. quæ tamen revera numerata
& recepta non fuerit. Farin. d. quest. 154. n. 52 57. (4) quando in ali-
quo Instrumento Universitatis aut Collegij scribit omnes, vel
eorum majorem partem intervenisse, si revera non omnes inter-
venerunt aut major pars. Farin. d. quest. 154. n. 104. (5) quando in
testamento scribit, testatorem, prout facere debet per
textum in l. 21. ff. de testam. & l. jubemus. C. eod. & Const. Max. Rubric.
Von Testamenten. §. Aber die Form eines Testaments. i. e. ore proprio
nominasse heredem, quem tamen non nominavit, quam ob cau-
sam testamentum redditur invalidum, præsertim si Notarius est
malæ famæ & alias solitus facere, ut testator heredem ore pro-
prio nominaret. Farin. d. q. 154. n. 93. 100. & 101. (6) Quando sibi
L aliquid

aliquid in testamento, de quo fuit rogatus, adscribit. Tusch. *concl.*
77. n. 6. & *seqq.* & *concl.* 90. n. 4. lit. N. (7) quando in præjudicium
partium, plus minusvè scribit, quàm ab illis coram eo & testibus
ad hoc adhibitis actum & dictum fuit, & scribi debet, puta fal-
sum adjiciendo aut aliquid principaliter omittendo, ut in instru-
mento venditionis pretium, quod est de substantiâ, non tantum
parti læsæ tenetur de damnis & interesse. *d. Constit. Maxim. I. §.*
Demselben nach. ibi: Ihre Aempter redlich / getrewlich vnd auffrichti-
gliche zu üben / als lieb ihnen sey / zu sampt dem ; daß sie widerkehrung
der Schäden vnd Interesse denen / so durch sie versäümet oder vers-
führet werden / zu thun schuldig sind. Myns. & Schneidew. *in pr. Instit.*
de Obligat. g. ex quas. delict. nasc. Berlich. *part. 1. Concl. 8. n. 37. & seqq.*
Rosbach. *Prax. Civil. tit. 8. n. 10.* Egid. Bos. *in tr. tit. de fals. n. 71.* Ve-
rum etiam de falso puniri potest. *l. jubemus. 29. in fin. C. de testam.*
Tusch. *in verb. Notarius. Concl. 90.* Cravet. *conf. 85. n. 6.* Socin. *conf. 97.*
col. 2. lib. 1. Paul. de Cast. consil. 421. Alex. consil. 74. Vol. I. d. Constit. Max.
eod. §. Demselben nach. *in fin. ibi:* Unsere schwere Bngnad / Straff
vnd Buß zu vermeiden. quia delinquit in officio suo & veniam
non meretur. Ferrar. *in form. opp. contr. inser.* Error, tamen qui po-
tius, quàm dolus in bonæ famæ Notario præsumitur Menoch.
lib. 2. præsumpt. 79. n. 12. Mascard. *de probat. concl. 1098. n. 17. & concl.*
644. n. 1. Boer. *decis. 116. n. 3. 4. 5.* Farinac. *quest. 156. n. 116. & seqq.* sicut
partibus ipsis. *l. 116. ff. d. R. I. Cravet. consil. 147. n. 5.* Farin. *quest. 155. n.*
82. cum nihil magis consensui contrarium sit, quàm error l. 1. §.
illicitas ff. de offic. Procons. ita etiam Notario nocere non debet,
quia non adest dolus in errante, neque mutatio veritatis. Castr.
consil. 364. lib. 2. modò corrigatur & emendetur vel ab ipso No-
tario, antequam partibus instrumentum tradidit in forma publi-
câ Anton. Fab. *lib. 4. Cod. tit. 16. def. 9.* Menoch. *d. præsumpt. 79. n. 15.*
quia tunc nondum functus est officio suo *arg. l. 19. §. 2. in fin. ff. de*
recept. qui arbit. Vel à Judice desuper adito, quando nimirum co-
pia parti data atque ita Notarius officio suo functus est. *d. Const.*
Maxim. §. Ob aber sich bewarlich / oder vnbewarlich begeb / das ein
solch Irrung einfiel / es were in Solenniteten / Nahmen / Stätten / Zeit /
Substanz oder sonst / ist daß gewisser das / sonderlich nach dem das Ins-
trument den Parteyen vbergeben were / dieweil als denn die Notar-
rien

REUSNERI auspiciū magni ductumq; secutus
I bone, & invicto pectore bella move.
Non animi virtus, non arma accerrima desunt:
Crede, hæc JANE, tibi pugna, triumphus erit.

Augustus Buchner is.

F I N I S.

05 A 166

ULB Halle

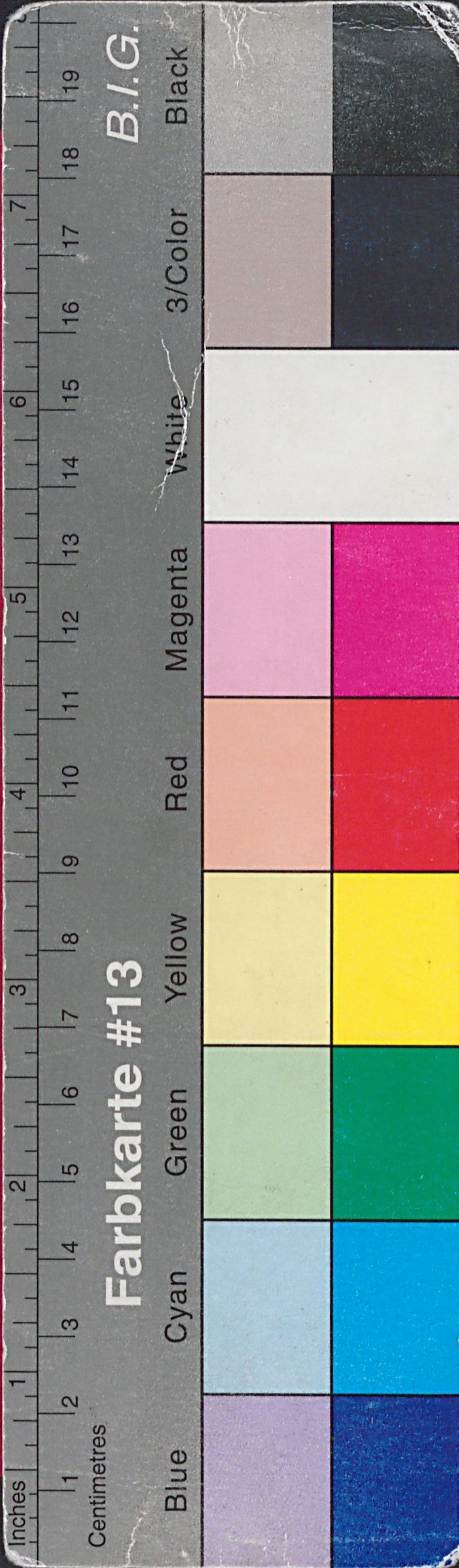
3

004 206 827

VDA 17

in Domini nostri Jesu Christi.
Disputatio Inauguralis Juridica

De

NOTARIIS

Eorumq;

INSTRUMENTIS.

Quam

permissu & autoritate Nobilissimi

& Amplissimi Jctorum Ordinis in illustrissima,

Academia Wittebergenfi

Sub Presidio

VIRI

Magnifici ac Juris Consultissimi

DN. JEREMIAE REUSNERI

Cti, inclytæ Facultatis Juridicæ Ordinarij, Senioris & p.t.

Decani, Decretalium Profefs. Publici, nec non Curia Electoralis,

Scabinatus & Consistorij Ecclesiastici Affessoris gravissimi,

Præceptoris & Patroni sui ætatem sub-

missè devenerandi

Pro Licentia

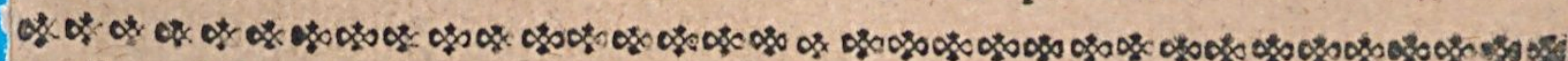
Summos honores Doctorales & Privilegia in Utroq; Jure conse-

quendi, publicè examinandam proponit

In Auditorio Majori

ANDREAS ZAHN/ Belgrâ-Misn.¹

Ad diem Octobr. horis ante & pomerid.

Excudebat JOANNES RÖHNERUS, Acad. Typogr. Anno 1647.

